

FAC

ISSN 2672-9776

วารสารสภาวิชาชีพบัญชี

Journal of Federation
of Accounting Professions

ปีที่ 2 ฉบับที่ 6 • กันยายน - ธันวาคม 2563

Download ในรูปแบบ E-book
ได้โดย Scan QR Code
www.ffac.or.th

สาส์นจากบรรณาธิการ

World Economic Forum ได้ออกรายงานเรื่อง “The future of Jobs Report 2020” พุดถึงอนาคตของงานโดยวิเคราะห์แนวโน้มเทคโนโลยีและธุรกิจ เพื่อตอบคำถามว่างานใดจะเป็นที่ต้องการมากขึ้น งานใดจะเป็นที่ต้องการน้อยลง และมีงานใดบ้างที่เป็น “งานของวันพรุ่งนี้”

หนึ่งในอาชีพที่จะเป็นที่ต้องการน้อยลง คือ นักบัญชีและผู้ตรวจสอบบัญชี ในขณะที่สามอาชีพแรกที่จะเป็นที่ต้องการมากขึ้น คือ 1. นักวิเคราะห์ข้อมูลและนักวิทยาศาสตร์ข้อมูล 2. ผู้เชี่ยวชาญด้านปัญญาประดิษฐ์ และ machine learning และ 3. ผู้เชี่ยวชาญด้าน Big Data การคาดการณ์นี้เป็นสัญญาณเตือนผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีว่าการเตรียมความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงควรไปในทิศทางใดอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ที่อยู่ในแวดวงสถาบันการศึกษาซึ่งมีหน้าที่ผลิตบัณฑิตสายการบัญชีในอนาคต ควรรีบเร่งปฏิรูปเนื้อหาหลักสูตรรวมถึงเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนกันนับตั้งแต่วันนี้ก่อนจะสายเกินไป

ในศตวรรษที่สิบสี่ปีใหม่ [ช่วงส่งท้ายปี ๒๕๖๓ (2020) เพื่อก้าวเข้าสู่ปี ๒๕๖๔ (2021)] ขออำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย โปรดดลบันดาลให้ท่านและครอบครัว ประสบแต่ความสุข ความเจริญ ด้วยจตุรพิธพรชัยและสัมฤทธิ์ผล ในสิ่งอันพึงปรารถนาทุกประการ ด้วยพรแห่งความปรารถนาดี ด้วยการมองโลกในมุมบวกอย่างเป็นจริง และด้วยความมุ่งมั่นเพียรพยายามทำแต่สิ่งดี ย่อมเป็นปัจจัยสนับสนุนให้เราสามารถดำเนินชีวิตไปในปีหน้าได้อย่างราบรื่นและประสบความสำเร็จอย่างแน่นอน

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมชาย ศุภธาดา

สารบัญ

๐๑ บทความวิจัย ๐๒

04 เมจิกฟอร์มูล่ากับการลงทุนแบบเน้นคุณค่าในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

จิรกิตต์ นิมีขันธ์

ผศ.ดร.วัฒน์ ศิริทศสวัสดิ์

20 การสำรวจการรับรู้เกี่ยวกับการใช้โปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบในสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก

สุเมธ กิตติอารีพงศ์

ผศ.ดร.วชิระ บุญยเนตร

๐๓ บทความวิชาการ ๐๔

52 หลักการสำคัญของกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน ค.ศ. 2018

รศ. ดร.ศิลปพร ศรีจันทพร

ผศ.อนุวัฒน์ ภักดี

76 การเปลี่ยนแปลงของการตรวจสอบภายในยุค 4.0

ผศ.วรางคนางค์ สุกุลวงศ์ ลี ทยาน

ธนสาร วาลินธุ์

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมชาย ศุภธาดา

- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ธีรยุทธ รัตศรี

ศาสตราจารย์วิโรจน์ เลหาพะพันธุ์

นายวรวิทย์ เจนธนากุล

กองบรรณาธิการบริหารและกลั่นกรองบทความ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรชัย อรุณเรืองศิริเลิศ

- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วชิระ บุญยเนตร

- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ศิลปพร ศรีจันทเพชร

- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

กองบรรณาธิการกลั่นกรองบทความ (ภายนอก)

รองศาสตราจารย์ ดร.พนารัตน์ ปานมณี

รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สุภัทรกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดิชพงศ์ พงศ์ภัทรชัย

- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.เกรียงไกร บุญเลิศอุทัย

- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนีย์รัตน์ วุฒิจินดานนท์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุษารัตน์ ธีรธร

- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์

- มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทวิมล วิเศษสรรพ

- มหาวิทยาลัยรังสิต

ดร.กรัณท์รัตน์ บุญญวัฒน์

- มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ดร.เพ็ญ เสี่ยมวิบูล

- มหาวิทยาลัยเวสสเตอร์ (ประเทศไทย)

นายสุพจน์ สิงห์เสนห์

นางนันทนา สังขวิจิตร

- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์

นางสาวนิตาพร อัครวีระเกียรติ

นายธวัชชัย เกียรติกานกุล

- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขวัญหทัย มิตรภานนท์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เมตตา เสมสมบูรณ์

- มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

วารสารสภาวิชาชีพบัญชี

ปีที่ 2 ฉบับที่ 6 กันยายน - ธันวาคม 2563

เจ้าของ

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์
Federation of Accounting Professions
Under The Royal Patronage
of His Majesty the King

ที่อยู่สำนักงาน

เลขที่ 133 ถนนสุขุมวิท 21 (อโศกมนตรี)
แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110
โทรศัพท์ 02 685 2500
โทรสาร 02 685 2501

ออกแบบ

นางสาวสาวิตา สุวรรณกุล
นายวรวิทย์ แก้วมณี
นายจิราวัฒน์ เพชรชู
นางสาวสุชมาลย์ แก้วสนั่น
นายชยากรณ์ นกุล
ส่วนสื่อสารองค์กร
สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์

http://www.tfac.or.th
tfac@tfac.or.th
www.facebook.com/tfac.family
LINE@ @tfac.family

แมจิกฟอร์มูล่ากับการลงทุนแบบเน้นคุณค่า ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Magic Formula and Value Investing in
the Stock Exchange of Thailand

จิริกิติ์ ฉิมชัน

ผู้ช่วยผู้สอบบัญชี

บริษัท ไพริวูทอแอด์เฮาส์คูปเออร์ส เอ็มเอเอส จำกัด

Jirakit Chimchun

Audit Associate

PricewaterhouseCoopers ABAS

ดร.วัตนะณี สิริทัตสวัสดิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Dr.Wattanee Siritatsawat

Associate Professor of Department of Accounting

Thammasat Business School, Thammasat University

แมจิกฟอร์มูล่ากับการลงทุนแบบเน้นคุณค่าในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

จिरกิตต์ จิมีชิน

ผู้ช่วยผู้สอบบัญชี

บริษัท ไพริวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส เอบีเอส จำกัด

Email: jirakit_chi57@tbs.tu.ac.th

ดร.วัตน์ ศิริกิตสวัสดิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Email: wattanee@tbs.tu.ac.th

วันที่ได้รับบทความต้นฉบับ: 4 สิงหาคม 2563

วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ: 8 ตุลาคม 2563

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 14 ตุลาคม 2563

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษาว่าการเลือกหลักทรัพย์ลงทุนโดยการใช้กลยุทธ์ Magic Formula สามารถสร้างผลตอบแทนเกินปกติหรือไม่ และการนำข้อมูลเชิงคุณภาพมาพิจารณาร่วมด้วย จะสามารถสร้างผลตอบแทนที่มากกว่าการพิจารณาแค่กลยุทธ์ Magic Formula เพียงอย่างเดียวหรือไม่ สำหรับการลงทุนแบบเน้นคุณค่า ซึ่งเป็นการทำกำไรจากการประเมินมูลค่าหลักทรัพย์ผิดพลาด (Mispricing) โดยในงานวิจัยนี้จะแบ่งการลงทุนออกเป็น 2 กลยุทธ์ คือ (1) พิจารณาจากกลยุทธ์ Magic Formula เพียงอย่างเดียว (2) พิจารณาจากกลยุทธ์ Magic Formula ประกอบกับรายงานสรุปภาวะตลาดหลักทรัพย์ประจำเดือน ซึ่งเป็นตัวแทนของข้อมูลเชิงคุณภาพ แต่ละกลยุทธ์จะประกอบด้วยหลักทรัพย์จำนวน 10, 20, 30 และ 40 หลักทรัพย์ในพอร์ตการลงทุน รวมทั้งสิ้น 8 พอร์ตการลงทุน และมีกลุ่มตัวอย่าง คือ หลักทรัพย์ที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) ตั้งแต่ พ.ศ. 2552 – 2561

จากการศึกษาในรอบระยะเวลา 10 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2552 – 2561 พบว่าการลงทุนโดยพิจารณาจากกลยุทธ์ Magic Formula ประกอบกับรายงานสรุปภาวะตลาดหลักทรัพย์ประจำเดือน ที่มีจำนวนหลักทรัพย์ 20 หลักทรัพย์ และเมื่อคำนวณตามหลักเกณฑ์ Magic Formula แล้วมี Magic Formula Score ที่ไม่เกิน 30 คะแนน จะทำให้ได้รับผลตอบแทนและผลตอบแทนต่อความเสี่ยง (Sharpe ratio) สูงที่สุด นอกจากนี้ ยังมีหลักฐานเชิงประจักษ์ว่า การพิจารณาถึงข้อมูลเชิงคุณภาพร่วมกับกลยุทธ์ Magic Formula ทำให้ได้ผลตอบแทนที่มากกว่าการพิจารณาเพียงกลยุทธ์ Magic Formula ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณเพียงอย่างเดียว และทุกพอร์ตการลงทุนมีผลตอบแทนต่อความเสี่ยง (Sharpe ratio) มากกว่าตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

คำสำคัญ: แมจิกฟอร์มูล่า การลงทุนแบบเน้นคุณค่า การประเมินมูลค่าหลักทรัพย์ผิดพลาด ข้อมูลเชิงคุณภาพกับการลงทุน

Magic Formula and Value Investing in the Stock Exchange of Thailand

Jirakit Chimchun

Audit Associate

PricewaterhouseCoopers ABAS

Email: jirakit_chi57@tbs.tu.ac.th

Dr.Wattanee Siritatsawat

Associate Professor of Department of Accounting

Thammasat Business School, Thammasat University

Email: wattanee@tbs.tu.ac.th

Received: August 4, 2020

Revised: October 8, 2020

Accepted: October 14, 2020

ABSTRACT

The objective of this research is to test whether the Magic Formula Strategy can make an abnormal return and when simultaneously including qualitative data as factors will make greater abnormal return than considering only Magic Formula Strategy for Value Investing that makes profit from mispricing. In this research will separate in 2 strategies (1) Considering only Magic Formula strategy (2) Considering both Magic Formula Strategy and monthly SET market reports that represent for qualitative data. Each strategies comprise of 10, 20, 30 and 40 securities in portfolios totaling 8 portfolios. And the sample securities of this study are listed on SET during 2009 to 2018.

From the study in 10-years period since 2009 to 2018 finds that investing by considering both Magic Formula Strategy and monthly SET market reports in 20 securities and when calculated by the Magic Formula Strategy Basis ,the Magic Formula is not greater than 30 will give the highest return and return per risk (Sharpe Ratio). Additionally, there is an empirical evidence that considering both qualitative data and Magic Formula Strategy give greater returns than considering only Magic Formula Strategy, that is only a quantitative data. And, every portfolio's return per risk (Sharpe Ratio) is greater than SET.

Keywords: Magic Formula, Value Investing, Mispricing, Qualitative Data for Investment

■ บทนำ

การลงทุนแบบเน้นคุณค่า หรือ Value Investing เป็นการลงทุนที่ทำการพิจารณาคัดเลือกหลักทรัพย์จากปัจจัยพื้นฐานและข้อมูลทางการเงินของกิจการ เมื่อราคาหลักทรัพย์ต่ำกว่ามูลค่าที่ควรจะเป็น หรือ Under Value นักลงทุนจะทำการซื้อหลักทรัพย์นั้นเก็บไว้ และจะทำการขายหลักทรัพย์นั้นเมื่อหลักทรัพย์มีมูลค่าเท่ากับมูลค่าที่ควรจะเป็น หรือ Intrinsic values ซึ่งจะก่อให้เกิดกำไรจากส่วนเกินมูลค่าหุ้น และยังสามารถผลตอบแทนในรูปของเงินปันผลอีกด้วย

เมื่อปี พ.ศ. 2471 Benjamin Graham ริเริ่มแนวคิดเกี่ยวกับการลงทุนแบบเน้นคุณค่า ซึ่งกล่าวไว้ในหนังสือ “The Intelligent Investor” ว่าเป็นการลงทุนที่เน้นไปที่การซื้อหลักทรัพย์ที่ต่ำกว่ามูลค่าที่ควรจะเป็น และทำการขายเมื่อราคาของหลักทรัพย์เท่ากับมูลค่าที่ควรจะเป็น โดยมีหลักการคัดเลือกหลักทรัพย์ คือ ใช้อัตราส่วนทางการเงิน ได้แก่ Price to Book (P/B) และ Price-to-Earnings (P/E) ต่อมา Piotroski (2000) ได้ศึกษาการนำอัตราส่วนทางการเงินด้านต่าง ๆ ทั้งหมด 7 อัตราส่วน มาใช้ในการคัดเลือกหลักทรัพย์ จนมาถึง Greenblatt (2006) ที่ได้ทำการศึกษาระบบ Magic Formula โดยนำอัตราส่วนทางการเงิน 2 อัตรา ที่มีคามน่าเชื่อถือและได้รับการพิสูจน์จากผู้ศึกษาหลาย ๆ ท่าน คือ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อเงินลงทุน เพื่อการดำเนินงานของกิจการ (ROC : Return on Capital) และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อมูลค่าของกิจการ (EY: Earnings Yield) มาใช้ในการคัดเลือกหลักทรัพย์

แต่ทั้งหมดนี้เป็นการคัดเลือกหลักทรัพย์โดยใช้แต่เพียงอัตราส่วนทางการเงิน หรือข้อมูลเชิงปริมาณเท่านั้น ซึ่งในทางทฤษฎีหลักทรัพย์ที่ได้รับคัดเลือกอาจเป็นหลักทรัพย์ที่มีประสิทธิภาพ แต่ในทางปฏิบัติเกณฑ์ในการคัดเลือกหลักทรัพย์เหล่านั้นอาจไม่มีประสิทธิภาพ เช่น หลักทรัพย์เหล่านั้นมีสภาพคล่องในการซื้อขายที่น้อย หรือการใช้อัตราส่วนทางการเงินซึ่งเป็นข้อมูลของปีก่อน แต่ในปีปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน หรือสถานะเชิงเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมของหลักทรัพย์ เป็นต้น ทำให้หากนักลงทุนพิจารณาเพียงข้อมูลเชิงปริมาณ อาจทำให้การตัดสินใจเลือกลงทุนในหลักทรัพย์ผิดพลาดได้

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาว่า การนำข้อมูลเชิงคุณภาพมาประกอบกับข้อมูลเชิงปริมาณในการพิจารณาเลือกลงทุนในหลักทรัพย์ จะให้ผลตอบแทนที่มากกว่าการพิจารณาเพียงแค่การใช้ข้อมูลเชิงปริมาณหรือไม่ และการนำข้อมูลเชิงคุณภาพมาพิจารณาร่วมกับระบบ Magic Formula การลงทุนแบบไหนจะให้ผลตอบแทนต่อความเสี่ยง (Sharpe Ratio) ที่สูงกว่ากัน ศึกษาถึงจำนวนหลักทรัพย์ที่เหมาะสมในการกระจายความเสี่ยง และช่วงคะแนนที่เหมาะสมของระบบ Magic Formula สำหรับการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) โดยใช้ข้อมูลของหลักทรัพย์ที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วง พ.ศ. 2552 – 2561

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัยนี้ คือ การพิสูจน์ว่าการพิจารณาข้อมูลเชิงคุณภาพพร้อมกับข้อมูลเชิงปริมาณ จะทำให้ผู้ลงทุนได้รับผลตอบแทนที่มากขึ้น โดยแสดงให้เห็นผ่านช่องว่างของกลยุทธ์ Magic Formula ที่ไม่ได้พิจารณาถึงข้อมูลอื่นนอกเหนือจากข้อมูลในงบการเงิน ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณและเป็นข้อมูลที่สามารถทำการตกแต่งได้ภายในระยะเวลา 1 ปี ดังนั้น งานวิจัยนี้ได้ดัดแปลงกลยุทธ์ Magic Formula โดยพิจารณาถึงแนวโน้มอุตสาหกรรม ผลสรุปที่ได้จากงานศึกษานี้จะทำให้ได้เกณฑ์การลงทุน เพื่อให้ให้นักลงทุนนำไปใช้ในการพิจารณาเลือกหลักทรัพย์ และเป็นแนวทางของงานศึกษาในอนาคตถึงการนำข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพมาใช้ร่วมกันในการบริหารการลงทุน

■ ทบทวนงานวิจัย

ในอดีตจนถึงปัจจุบันมักมีปัญหาทางเศรษฐกิจที่ว่า อัตราเงินเฟ้อมีค่ามากกว่าผลตอบแทนของเงินฝากธนาคาร หรือแม้แต่เงินฝากระยะยาว จะเห็นได้จากมูลค่าของเงินที่ลดลงเรื่อย ๆ ตามหลักของ Time Value of Money ในปัจจุบันเป็นยุคของการลงทุน ซึ่งประกอบไปด้วยหลักทรัพย์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ตราสารทุน ตราสารหนี้ ตราสารอนุพันธ์ กองทุน อสังหาริมทรัพย์ อัตราแลกเปลี่ยน หรือแม้แต่สกุลเงินดิจิทัล จากหลักทรัพย์ต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า การลงทุนในส่วนของตราสารหนี้และกองทุน ให้ผลตอบแทนที่ค่อนข้างน้อยและมีความเสี่ยงน้อย ส่วนการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์อาจต้องใช้เงินลงทุนจำนวนมาก นอกจากนี้ การลงทุนในตราสารอนุพันธ์และอัตราแลกเปลี่ยนสามารถให้ผลตอบแทนที่มากกว่า แต่ย่อมตามมาด้วยความเสี่ยงที่มากขึ้นเช่นกัน ดังนั้นอีกตัวเลือกในการลงทุนที่น่าสนใจ คือ “ตราสารทุน” เนื่องจากมีความเสี่ยงที่อยู่ในระดับกลาง เมื่อเทียบกับกลุ่มหลักทรัพย์ต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมา อีกทั้งยังสามารถได้รับผลตอบแทนในรูปของส่วนเกินมูลค่าหลักทรัพย์และเงินปันผล

การลงทุนใน “ตราสารทุน” นักลงทุนส่วนใหญ่ใช้ข้อมูลของบริษัท ทั้งที่เป็นข้อมูลทางการเงินและข้อมูลที่ไม่ใช่ข้อมูลทางการเงินจากแหล่งต่าง ๆ เช่น รายงานทางการเงิน รายงานประจำปี รายงานประจำปีไตรมาส และข้อมูลข่าวสารของบริษัทนั้น ๆ มาใช้ในการพิจารณา ซึ่งการวิเคราะห์จะประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1. ส่วนของงบการเงินและอัตราส่วนทางการเงิน ในการวิเคราะห์ถึงประสิทธิภาพ ความสามารถในการทำกำไร ความถูกหรือแพงของราคาหลักทรัพย์ และความเสี่ยง 2. ส่วนที่เป็นข้อมูลข่าวสารที่อาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของราคาไปในทางที่ไม่สอดคล้องกับมูลค่าของหลักทรัพย์ตามที่ควรจะเป็น หรือ Mispricing โดยจะก่อให้เกิดโอกาสในการทำกำไรในช่วงที่หลักทรัพย์ราคาตกลง สำหรับกลุ่มหลักทรัพย์เน้นคุณค่า ซึ่งเป็นกลุ่มหลักทรัพย์ที่มีพื้นฐานดี

การลงทุนแบบเน้นคุณค่า หรือ Value Investing เป็นการลงทุนที่ทำการพิจารณาคัดเลือกหลักทรัพย์จากปัจจัยพื้นฐานและข้อมูลทางการเงินของกิจการ โดยจะนำข้อมูลเหล่านี้มาทำการประเมินมูลค่า เรียกว่า มูลค่าที่ควรจะเป็น หรือ Intrinsic values หากพบว่ามูลค่าปัจจุบันของราคาหลักทรัพย์ต่ำกว่ามูลค่าที่ควรจะเป็น หรือ Under Value นักลงทุนจะทำการซื้อหลักทรัพย์นั้นเก็บไว้และจะทำการขายหลักทรัพย์นั้น เมื่อหลักทรัพย์มูลค่าเท่ากับมูลค่าที่ควรจะเป็น ซึ่งจะก่อให้เกิดกำไรจากส่วนเกินมูลค่าหุ้น อีกทั้งในระหว่างที่ทำการถือครองหลักทรัพย์ก็ยังสามารถได้รับผลตอบแทนในรูปของเงินปันผลอีกด้วย

นอกจากนี้ในการพิจารณาการลงทุน นักลงทุนจำเป็นที่จะต้องพิจารณาดัง “ความเสี่ยง” ด้วยเช่นกัน ความเสี่ยงจะประกอบด้วยความเสี่ยงที่เป็นระบบ หมายถึง ความเสี่ยงที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ และจะกระทบกับทุกกิจการ เช่น ภาวะเศรษฐกิจ การเมือง ภัยพิบัติ เป็นต้น และความเสี่ยงที่ไม่เป็นระบบ หมายถึง ความเสี่ยงเฉพาะของแต่ละกิจการ หรือกลุ่มอุตสาหกรรม ซึ่งสามารถลดความเสี่ยงได้ด้วย การกระจายการถือครองหลักทรัพย์ นอกจากนี้การเลือกลงทุนในตลาดและกิจการที่มีความแข็งแกร่ง จะช่วยลดความเสี่ยงได้อีกด้วย

จากงานวิจัยหลาย ๆ งานที่ผ่านมา ได้นำเอาข้อมูลทางบัญชีและอัตราส่วนทางการเงินมาใช้ในการทำนายผลตอบแทนของหลักทรัพย์ในอนาคต เช่น Ball and Brown (1968) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกำไรทางบัญชีกับราคาหลักทรัพย์ และสรุปว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งขัดแย้งกับสมมุติฐานของตลาดหลักทรัพย์ที่มีประสิทธิภาพแบบอ่อน หรือ “Weak Form EMH” ที่กล่าวไว้ว่า นักลงทุนไม่สามารถนำข้อมูลในอดีตมาใช้ทำกำไรเกินปกติ หรือ Abnormal Return ได้ ทำให้เริ่มมีการขยายการศึกษาวิจัยทางบัญชีเกี่ยวกับประเด็นนี้ Ohlson (1995) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์กับข้อมูลทางการเงิน ประกอบด้วยมูลค่าตามบัญชี และกำไรสุทธิ โดย Valencia (2007) ได้ศึกษาโมเดลของ Ohlson ในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของเม็กซิโก ระหว่าง พ.ศ. 2534 - 2546 และทำการเพิ่มตัวแปรทางบัญชีอื่น ๆ เข้าไปในสมการ ซึ่งผลที่ได้ คือ โมเดลของ Ohlson มีความสามารถในการอธิบายได้ และเมื่อใช้ตัวแปรทางบัญชีอื่น ๆ เข้าไปกลับมีความสามารถอธิบายที่เพิ่มขึ้นเป็นถึง 67% สอดคล้องกับงานวิจัยของ Elisa et al. (2013) ที่ได้ทำการศึกษาในตลาด NASDAQ และ OMX Stockholm ในปี พ.ศ. 2550 - 2553 จากผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ข้อมูลทางบัญชีสามารถอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้ในสัดส่วนที่สูงขึ้น และ Dhatt et al. (1999) ได้ศึกษาในกลุ่มหุ้นขนาดเล็ก (Small-Cap) โดยใช้อัตราส่วนราคากับกำไรต่อหุ้น (P/E: Price-to-Earnings) อัตราส่วนราคาต่อยอดขาย (P/S: Price-to-Sales) และ อัตราส่วนราคาตลาดต่อราคาทางบัญชี (M/B: Market-to-Book) ผลที่ได้ คือ การใช้ทั้ง 3 วิธีร่วมกันให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า สอดคล้องกับ Piotroski (2000) ที่ได้มีการนำอัตราส่วนทางการเงิน 7 อัตราส่วนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความสามารถในการทำกำไร ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน สัดส่วนหนี้สิน สภาพคล่องและแหล่งเงินทุนของบริษัท มาใช้ในการคัดเลือกหลักทรัพย์ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานศึกษาของ Greenblatt (2006) ที่ได้ศึกษาระบบ Magic Formula โดยใช้อัตราส่วนทางการเงินที่มากกว่า 1 อัตราส่วน ในการคัดเลือกหลักทรัพย์

Magic Formula เป็นกลยุทธ์ที่คิดค้นโดย Greenblatt (2006) ซึ่งเป็นผู้จัดการกองทุนป้องกันความเสี่ยงในประเทศอังกฤษ โดยกลยุทธ์นี้มีแนวคิดมาจากการที่มีข้อมูลข่าวสารมากระทบ ทำให้มูลค่าของกิจการไม่เป็นไปตามที่ควรจะเป็นกับพื้นฐานของกิจการ (Mispricing) ซึ่งตรงกับแนวคิดของการลงทุนแบบเน้นคุณค่า นอกจากนี้ในการพิจารณาหามูลค่าที่แท้จริงของกิจการ และการพิจารณาผลตอบแทนในอนาคตเป็นไปได้ยาก รวมถึงยังไม่มี ความแม่นยำเท่าที่ควร จึงเป็นที่มาให้เกิดกลยุทธ์ Magic Formula โดยเลือกลงทุนในหลักทรัพย์ที่มีปัจจัยพื้นฐานดี ผลตอบแทนสูงและราคาถูก

จากหนังสือ The Little Book That Beats the Market ของ Greenblatt (2006) อธิบายว่า Magic Formula ประกอบด้วย

1. อัตราส่วนผลตอบแทนต่อเงินลงทุน เพื่อการดำเนินงานของกิจการ

$$\text{Return on Capital} = \text{EBIT} / (\text{Net Working Capital} + \text{Net Fixed Assets})$$

บอกถึง “ประสิทธิภาพของการบริหารกิจการ” โดยพิจารณาจากความสามารถในการทำกำไรของกิจการ เมื่อเทียบกับต้นทุนทั้งหมดที่ใช้ในการดำเนินกิจการ

2. อัตราส่วนผลตอบแทนต่อมูลค่าของกิจการ

$$\text{Earnings Yield} = \text{EBIT} / (\text{Market Capitalization} + \text{Net Debt})$$

บอกถึง “ความคุ้มค่า” หรือ “ความถูกหรือความแพงของราคาหลักทรัพย์” โดยพิจารณาจากความสามารถในการทำกำไรของกิจการเทียบกับมูลค่าของกิจการ

ทั้งนี้ การคำนวณอัตราส่วนข้างต้น ไม่รวมหลักทรัพย์ในกลุ่มอุตสาหกรรมการเงิน เนื่องจากมีโครงสร้างทางการเงินที่แตกต่างจากอุตสาหกรรมกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งหากนำมารวมอาจทำให้การคำนวณมีความผิดพลาดเกิดขึ้นได้ หลังจากนั้นทำการเรียงลำดับอัตราส่วนผลตอบแทนต่อเงินลงทุนเพื่อการดำเนินงานของกิจการ หรือ ROC จากมากไปน้อย เรียงลำดับอัตราส่วนผลตอบแทนต่อมูลค่าของกิจการ หรือ EY จากมากไปน้อย ซึ่งอัตราส่วนทางการเงินทั้ง 2 ค่านี้ยังมีค่ามากยิ่งขึ้น ดังนั้น หลักทรัพย์ที่มีค่า “ROC” และ “EY” ที่สูงจะมีลำดับที่ต่ำ ต่อมาจึงนำลำดับของหลักทรัพย์มารวมกัน โดยผลรวมที่น้อย (คะแนน Magic Formula Score น้อย) เป็นลำดับต้นไล่ลงมา ขึ้นสุดท้าย คือ ทำการเรียงลำดับคะแนน เพื่อทำการเลือกหลักทรัพย์จำนวน 20-40 ตัวที่มี Magic Formula Score น้อยที่สุด (ดีที่สุด) เข้ามาในพอร์ต และทำการปรับพอร์ตการลงทุนในขั้นตอนเดิม ทุก ๆ สัปดาห์ จากการศึกษาในหลาย ๆ ประเทศ พบว่า กลยุทธ์ดังกล่าวสามารถสร้างผลตอบแทนรวมได้มากกว่าผลตอบแทนของตลาด

Postma P.P.M. (2015) ได้ทำการศึกษาในตลาด Benelux (Belgium, Luxembourg และ Netherlands) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 – 2557 เป็นระยะเวลา 20 ปี โดยใช้ข้อมูลจากงบการเงิน ณ วันที่ 31 มีนาคม มาใช้ในการคำนวณและจัดลำดับตามกลยุทธ์ Magic Formula แล้วทำการคัดเลือกหลักทรัพย์จำนวน 30 หลักทรัพย์ และลงทุนในหลักทรัพย์ 10 ลำดับแรก แล้วทำการปรับพอร์ตการลงทุนในทุกวันที่ 31 มีนาคม โดยใช้ข้อมูลในอดีต t-1 เช่น ในช่วงการถือครองหลักทรัพย์สำหรับงวดระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2539 ถึง 30 มีนาคม พ.ศ. 2540 จะใช้ข้อมูลจากงบการเงิน ณ วันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2539 เป็นต้น โดยผลที่ได้ คือ กลยุทธ์ Magic Formula มีผลตอบแทนเฉลี่ย ค่ากลาง ค่าต่ำสุด รวมถึงค่าความเสี่ยงที่สูงกว่าตลาด Benelux โดยมีค่าผลตอบแทนเฉลี่ยที่ 16.93% มากกว่าค่าผลตอบแทนเฉลี่ยของตลาดที่ 9.23% ถึง 7.7% และมีค่าความเสี่ยงที่สูงกว่า เนื่องจากผลตอบแทนที่มากขึ้นย่อมมีความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้น ตามสมมติฐานประสิทธิภาพของตลาด หรือ Efficient Market Hypothesis (EMH) ที่กล่าวว่าไม่สามารถนำข้อมูลในอดีตมาใช้ในการให้ผลตอบแทนที่มากกว่า โดยที่ไม่มีความเสี่ยงเพิ่มเติม ทำให้ต้องมีการปรับความเสี่ยง โดยใช้อัตราผลตอบแทนต่อความเสี่ยง หรือ Sharpe Ratio และอัตราผลตอบแทนปราศจากความเสี่ยง ของพันธบัตรรัฐบาลสหรัฐอเมริกาอายุ 3 เดือน ในแต่ละปี ซึ่งผลตอบแทนหลังปรับความเสี่ยงของกลยุทธ์ Magic Formula มีค่ามากกว่าผลตอบแทนของตลาดอย่างเห็นได้ชัด เช่นเดียวกับ Philip and Tim do Toit (2014) ได้ทำการทดสอบในตลาดหลักทรัพย์ในยุโรปทั้งหมด 17 ประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 - 2554 โดยตัดกลุ่มอุตสาหกรรมการเงินออก และไม่ตัดบริษัทที่ล้มละลายหรือถูกควมรวมออก และใช้วิธีการ Buy-and-Hold Abnormal Returns (BHARs) พบว่า ผลตอบแทนของพอร์ตที่มี Magic Formula Score ดีที่สุดสร้างผลตอบแทนที่ดีกว่า พอร์ตที่มีคะแนน Magic Formula Score แย่ที่สุดในทุก ๆ กลุ่มขนาดบริษัท ซึ่งหากนำผลลัพธ์ที่ได้ไปเปรียบเทียบกับผลตอบแทนโดยเฉลี่ยของตลาดหลักทรัพย์ในยุโรป ถือได้ว่าระบบ Magic Formula นั้นสามารถเอาชนะตลาดสูงสุดได้กว่า 6 เท่า เช่นเดียวกับ Catalyst Capital Advisors LLC (2013) ได้ใช้ระบบ Magic Formula กับหลักทรัพย์ในตลาด NYSE ของสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่ พ.ศ. 2541 -2553 โดยจัดพอร์ตจากหลักทรัพย์ที่มี Magic Formula Score ต่ำ โดยใช้เงินลงทุนเริ่มต้น 10,000 ดอลลาร์สหรัฐ และทำการปรับการลงทุนในทุก ๆ ปี เทียบกับดัชนี S&P 500 พบว่าระบบ Magic Formula สามารถสร้างพอร์ตการลงทุนให้มีมูลค่ามากกว่าดัชนี S&P 500 ถึง 14 เท่า นอกจากนี้ Peeratiyuth (2020) ยังได้ทำการศึกษาถึงการนำระบบ Magic Formula มาใช้ในการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตั้งแต่ 1 มกราคม พ.ศ. 2553 ถึง 30 เมษายน พ.ศ. 2563 พบว่าผลตอบแทนโดยเฉลี่ยทบต้นต่อปีเท่ากับ 17.13% ซึ่งถือว่าสร้างผลตอบแทนที่ชนะตลาดอย่างมีนัยยะ เมื่อเปรียบเทียบกับดัชนี SET Index ที่มีผลตอบแทนโดยเฉลี่ยทบต้นอยู่ที่ 5.93% ต่อปี ในช่วงเวลาการทดสอบ ถึงแม้จะมีผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบ Magic Formula เนื่องจาก Magic Formula นั้นเป็นกลยุทธ์ประเภท Buy and Hold แต่อย่างไรก็ตามจากงานศึกษาก็ยังคงสรุปได้ว่าระบบ Magic Formula สามารถสร้างผลตอบแทนที่มากกว่าผลตอบแทนของตลาดอย่างมีนัยยะ

อูร์สา บรรณกิจโสภณ. (2553) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อขายหลักทรัพย์ของนักลงทุน พบว่า นักลงทุนสามารถใช้ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ในกระบวนการตัดสินใจซื้อหลักทรัพย์ ดังนี้ 1) ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐาน ได้แก่ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ การเมือง สถานการณ์ปัจจุบัน รวมถึงข้อมูลการพยากรณ์แนวโน้มของสภาวะ สังคม การเมือง 2) ข้อมูลเกี่ยวกับหลักทรัพย์หรือคุณภาพของบริษัทจดทะเบียนและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อมูลในอดีต การพยากรณ์แนวโน้มของกิจการ ผู้ลงทุนสามารถใช้ข้อมูลเหล่านี้ในการพิจารณาภาพรวมของธุรกิจ และกิจการ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการตัดสินใจซื้อหรือขายหลักทรัพย์ ผู้ลงทุนสามารถศึกษาข้อมูลเหล่านี้ได้จากรายงานประจำปีของบริษัทจดทะเบียน 3) ข้อมูลเกี่ยวกับหลักทรัพย์หรือสินทรัพย์ ประเภทอื่นเพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบ และเป็นทางเลือกในการลงทุนของผู้ลงทุน 4) ข้อมูลราคาหลักทรัพย์ ราคาปัจจุบัน ภาวะตลาดหลักทรัพย์ ข้อมูลทางสถิติที่แสดงถึงพฤติกรรมและแนวโน้มของราคาหลักทรัพย์ เช่น ข้อมูลการประมาณการทางการเงินจากรายงานประจำปีรวมถึงข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ทางเทคนิค 5) ข้อมูลที่ใช้ในการลงทุน บทวิจัย คำแนะนำจากบริษัทที่ปรึกษาการลงทุน คำแนะนำจากบริษัทนายหน้าที่ทำการซื้อขายหลักทรัพย์ ข้อมูลจากคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต

ในส่วนของการวัดผลตอบแทนของการลงทุน จากงานวิจัยของ Brown and Warner (1985) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมราคาและผลตอบแทนในตลาดหลักทรัพย์ เพื่อดูว่ามีผลตอบแทนเกินปกติ (Abnormal return) เกิดขึ้นหรือไม่ โดยได้ศึกษาเครื่องมือวัดทั้งหมด 3 วิธี ได้แก่ Mean Adjusted Returns, Market Adjusted Returns และ Market and Risk Adjusted Returns หรือ Market Model จากการศึกษา พบว่าการใช้ Market Model มีประสิทธิภาพดีที่สุดเมื่อเทียบกับโมเดลอื่น ๆ

นอกจากนี้ จากงานศึกษาของ Sareewiwatthana (2015) ในประเทศต่าง ๆ รวมถึงประเทศไทย พบว่าการลงทุนของหลักทรัพย์ 20-30 หลักทรัพย์ เมื่อถือรวมกันจะทำให้พอร์ตการลงทุนของการลงทุนที่มีความเสี่ยงที่เป็นระบบ (Systematic Risk) น้อยที่สุดและใช้ระยะเวลาในการถือครอง 1 ปี

■ วิธีการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ หลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) โดยใช้ข้อมูลจากรายงานการเงินของกิจการ ในช่วง พ.ศ. 2552 - 2561 สำหรับการพิจารณาคัดเลือกหลักทรัพย์เข้าพอร์ตการลงทุน โดยหลักทรัพย์ที่ทำการคัดเลือกจะต้องอยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) ตลอดช่วงเวลาดังกล่าว ราคาหลักทรัพย์รายเดือนช่วงพฤษภาคม พ.ศ. 2552 - 2561 เพื่อใช้ในการพิจารณาผลตอบแทนของหลักทรัพย์ดัชนีของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) ในช่วงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2552 - 2561 สำหรับการพิจารณาผลตอบแทนของตลาดหลักทรัพย์ รายงานสรุปภาวะตลาดหลักทรัพย์และการซื้อขายประจำเดือนตั้งแต่ มกราคม ถึง เมษายน ของปี พ.ศ. 2552 - 2561 และอัตราผลตอบแทนพันธบัตรรัฐบาลอายุ 1 ปี ในช่วง พ.ศ. 2552 - 2561 สำหรับการพิจารณาปรับค่าความเสี่ยง โดยใช้ข้อมูลหตุยภูมิจาก SETSMART, SETTRADE และ THAIBMA ตามลำดับ วิธีการวิจัยประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

1. การคัดเลือกหลักทรัพย์ โดยคัดเลือกหลักทรัพย์ที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) ตั้งแต่ พ.ศ. 2551 - 2561 ตลอดระยะเวลา 11 ปี เนื่องจากอยู่ทั้งในช่วงเวลาปกติ (Normal Cycle) และในช่วงของวิกฤติ (Crisis) ทำให้ได้หลักกลุ่มทรัพย์ที่มีพื้นฐานที่ค่อนข้างแข็งแกร่ง และจะทำการตัดหลักทรัพย์ที่อยู่ในอุตสาหกรรมการเงินออก คงเหลือ 285 หลักทรัพย์

2. การใช้ระบบ Magic Formula ในการคัดเลือกหลักทรัพย์เข้าพอร์ตการลงทุน จากการทบทวนงานวิจัย และหลักการของ Greenblatt (2006) ได้ระบุ ดังนี้

$$ROC = \frac{EBIT}{(NWC + \text{Net Fixed Assets})}$$

โดย ROC (Return on Investment Capital) คือ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อเงินลงทุน เพื่อการดำเนินงาน ของกิจการ บอถึงประสิทธิภาพในการบริหารของกิจการ

EBIT (Earnings Before Interest and Tax) คือ กำไรก่อนดอกเบี้ยและภาษี

NWC (Net Working Capital) คือ เงินทุนหมุนเวียนสุทธิสำหรับการดำเนินงาน

Net Fixed Assets คือ สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนสุทธิ

$$EY = \frac{EBIT}{EV}$$

โดย EY (Earnings Yield) คือ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อมูลค่าของกิจการ บอถึงความถูกแพงของราคา หลักทรัพย์ในปัจจุบัน

EBIT (Earnings Before Interest and Tax) คือ กำไรก่อนดอกเบี้ยและภาษี

EV (Enterprise Value) คือ มูลค่าของกิจการ สามารถหาได้จากผลรวมของมูลค่าตลาดของหลักทรัพย์ (Market Capital) และมูลค่าของหนี้สินทั้งหมด (Total Debt)

หลังจากนั้นนำลำดับของอัตราส่วนทั้งสองมารวมกันแล้วทำการจัดเรียงลำดับ โดยให้ผลรวมของลำดับ น้อยที่สุดเป็นลำดับแรก (Magic Formula Score น้อยสุด) หลังจากนั้นทำการคัดเลือกหลักทรัพย์ที่มี Magic Formula Score น้อยสุดจากข้อมูลของงบการเงินในปีที่ t-1 จำนวน 40 หลักทรัพย์ และทำการปรับพอร์ตการลงทุนทุก ๆ วันที่ 31 พฤษภาคม เนื่องจากเป็นช่วงที่มีการประกาศงบการเงินส่วนใหญ่ของบริษัทจดทะเบียนแล้ว รวมทั้งสิ้น 10 ครั้ง โดยจะมีการแบ่งพอร์ตการลงทุนออกเป็นทั้งหมด 8 พอร์ตการลงทุน ซึ่งมีน้ำหนักในการลงทุน ที่เท่ากัน คือ 100% โดยแบ่งเป็นพอร์ตที่มีจำนวนหลักทรัพย์ 10, 20, 30 และ 40 หลักทรัพย์ ซึ่งจะมีน้ำหนัก ในการลงทุนของหลักทรัพย์แต่ละพอร์ตการลงทุน ดังนี้ 10%, 5%, 3.33% และ 2.5% ต่อหลักทรัพย์ตามลำดับ โดยทั้ง 4 พอร์ตนี้จะแบ่งเป็นอย่างละ 2 พอร์ตย่อย คือ พอร์ตที่พิจารณาเลือกหลักทรัพย์จาก Magic Formula Score อย่างเดียว (MF) กับ พอร์ตที่พิจารณาเลือกหลักทรัพย์จาก Magic Formula Score และแนวโน้มอุตสาหกรรม จากรายงานสรุปภาวะตลาดหลักทรัพย์ 4 เดือนแรกของปีการลงทุน (ปีที่ t) ควบคู่ไปด้วย (MF+IDS) รายงานสรุปภาวะ ตลาดหลักทรัพย์และการซื้อขายประจำเดือน เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพซึ่งจะมีการวิเคราะห์แนวโน้มการเติบโตของแต่ละ กลุ่มอุตสาหกรรมอย่างคร่าว ๆ จากช่วงระหว่างเดือนมกราคมถึง เมษายนของปีการลงทุน (ปีที่ t) เนื่องจากวัตถุประสงค์ ของงานวิจัยนี้ ต้องการศึกษาดังผลกระทบจากข้อมูลเชิงคุณภาพว่ามีผลต่อผลตอบแทนของกลยุทธ์ Magic Formula หรือไม่ และเป็นไปในทิศทางใด

ตารางที่ 1 ตัวอย่างการวิเคราะห์การลงทุนด้วยระบบ Magic Formula

หลักทรัพย์	ลำดับ ROC	ลำดับ EY	ลำดับ ROC + EY	MF Score	กลุ่มอุตสาหกรรม
A	2	4	6	3	เทคโนโลยี
B	4	3	7	4	บริการ
C	1	1	2	1	อสังหาริมทรัพย์
D	3	2	5	2	พลังงาน

สมมติจากการวิเคราะห์ในปีที่ลงทุน กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มเติบโต คือ กลุ่มบริการและอสังหาริมทรัพย์ หากเลือกลงทุนเพียง 2 หลักทรัพย์ หากพิจารณาลงทุนโดยใช้ Magic Formula Score เพียงอย่างเดียว จะลงทุนในหลักทรัพย์ที่มี Magic Formula Score น้อย ซึ่งคือ C และ D ตามลำดับ แต่หากพิจารณาจากทั้ง Magic Formula Score และแนวโน้มกลุ่มอุตสาหกรรมไปด้วย จะเลือกลงทุนในหลักทรัพย์ C และ B ตามลำดับ โดยจะทำการตัดกลุ่มหลักทรัพย์ “เทคโนโลยี” และ “พลังงาน” ออกจากพอร์ตการลงทุน เนื่องจากมีแนวโน้มการเติบโตที่เป็นลบ หรืออยู่ในช่วงภาวะถดถอย (Recession) ถึงแม้ว่าหลักทรัพย์ D และ A จะมี Magic Formula Score ที่น้อยกว่า โดยทำการลงทุนในแต่ละหลักทรัพย์ด้วยน้ำหนักที่เท่ากัน

3. การวัดผลตอบแทนเกินปกติ (Abnormal Return) โดยการเปรียบเทียบผลตอบแทนของหลักทรัพย์ที่จัดโดยระบบ Magic Formula เทียบกับผลตอบแทนของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) โดยวิธี CAR หรือ Cumulative Abnormal Return ซึ่งมีสมการ ดังนี้

$$CAR_{(1,10)} = \sum_{t=1}^{10} AR_{i,t}$$

โดย CAR_i คือ ผลตอบแทนเกินปกติสะสม หรือ Cumulative Abnormal Return ของหลักทรัพย์ i

$AR_{i,t}$ คือ ผลตอบแทนเกินปกติของหลักทรัพย์ i ณ เวลา t

การคำนวณผลตอบแทนเกินปกติ หรือ Abnormal Return โดยสามารถหาได้จาก $Return_{Port} - Return_{Market}$

โดย

$Return_{Port}$ คือ ผลตอบแทนของพอร์ตการลงทุนด้วยระบบ Magic Formula

$Return_{Market}$ คือ ผลตอบแทนของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

$$Sharpe\ Ratio = \frac{Return_{Port} - Risk\ Free\ Rate}{Standard\ Deviation_{Port}}$$

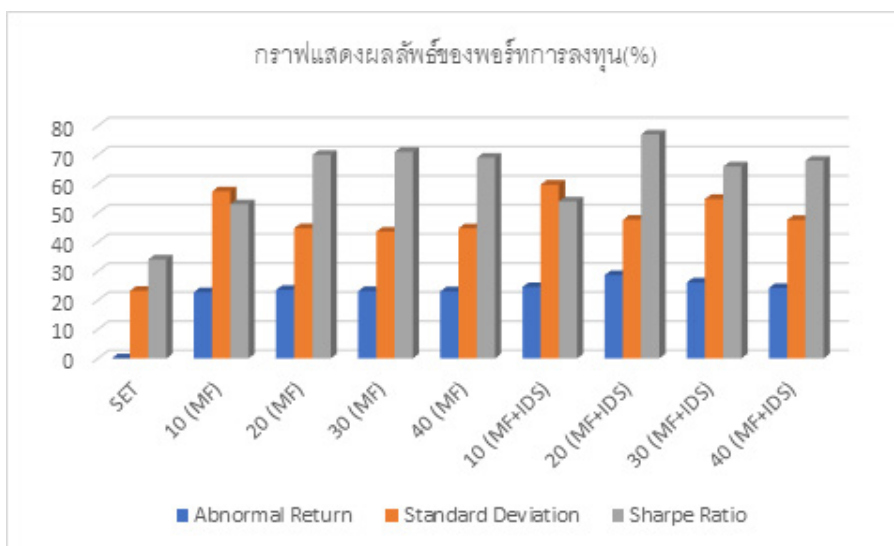
โดย Risk Free Rate คือ อัตราผลตอบแทนพันธบัตรรัฐบาล อายุ 1 ปี

$Standard\ Deviation_{Port}$ คือ ค่าความเสี่ยงของพอร์ตการลงทุน

โดยจะทำการพิจารณาถึง Sharpe Ratio ของทั้ง 4 พอร์ตการลงทุนตามระบบ Magic Formula ซึ่ง 4 พอร์ตการลงทุนตามระบบ Magic Formula ประกอบด้วยแนวโน้มอุตสาหกรรม จากรายงานสรุปภาวะตลาดหลักทรัพย์ และการซื้อขายประจำเดือน หรือข้อมูลเชิงคุณภาพ และอีก 1 พอร์ตการลงทุน คือ พอร์ตของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) รวมทั้งสิ้น 9 พอร์ตการลงทุน เพื่อทำการทดสอบและหาเกณฑ์ที่เหมาะสมในการลงทุนด้วยกลยุทธ์ Magic Formula

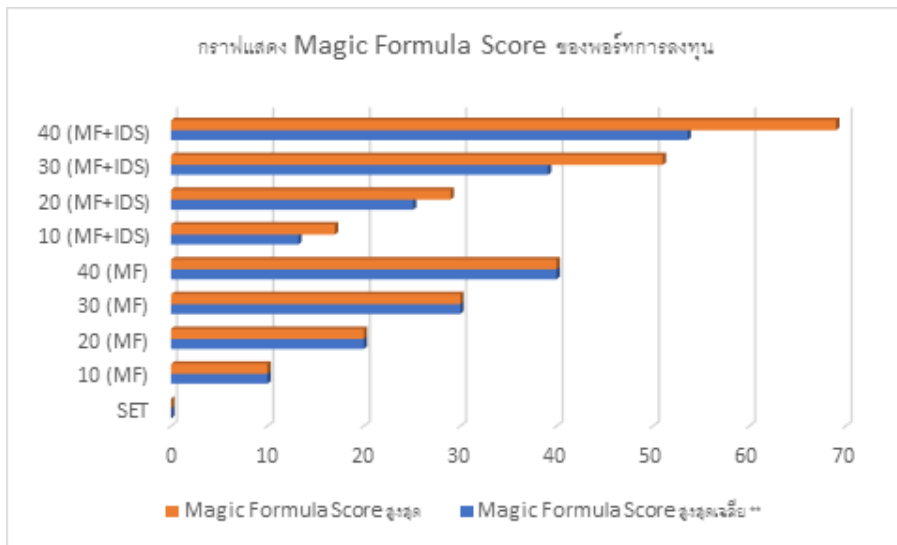
■ ผลการศึกษา

ผลตอบแทนโดยรวมของพอร์ตการลงทุนทั้ง 8 พอร์ตด้วยระบบ Magic Formula ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552-2561

ภาพที่ 1 กราฟแสดงผลลัพธ์ของพอร์ตการลงทุน

จากกราฟที่ 1 จะเห็นว่าพอร์ตที่มีการลงทุนแบบ MF+IDS จะได้อัตราผลตอบแทนเกินปกติที่มากกว่าพอร์ตที่พิจารณาด้วย MF ทุก ๆ ขนาดของพอร์ตการลงทุน และเมื่อมีจำนวนหลักทรัพย์เพิ่มขึ้น ผลตอบแทนเกินปกติจะลดลงเรื่อย ๆ ทั้งพอร์ต MF และ MF+IDS เนื่องจากมี Magic Formula Score ที่สูงเกินไป ซึ่งเกิดจากการลงทุนที่กระจายมากจนเกินไป และทำให้มีการเลือกหลักทรัพย์ที่มีพื้นฐาน และราคาที่ไม่เหมาะสมเข้ามาในพอร์ตด้วย ยกเว้นพอร์ตที่มีจำนวน 10 หลักทรัพย์ ที่ถึงแม้จะมี Magic Formula Score ที่ต่ำ แต่เนื่องจากการกระจายความเสี่ยงที่น้อยเกินไป และมีน้ำหนักการลงทุนต่อหลักทรัพย์ที่มากกว่า ทำให้เมื่อเกิดกำไรหรือขาดทุนจะมีผลกระทบที่ค่อนข้างมาก ในส่วนของค่าความเสี่ยงหรือ SD จะเห็นได้ว่า ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) จะมีค่าน้อยที่สุด และพอร์ตที่ลงทุนโดยพิจารณาจาก MF จะมีความเสี่ยงที่ประมาณ 45% และพอร์ตที่พิจารณาลงทุนจาก MF+IDS จะมีความเสี่ยงที่ประมาณ 48% โดยทั้งนี้ความเสี่ยง คือ ความไม่แน่นอนไม่ว่าจะเป็นด้านบวกหรือลบ ยกเว้นพอร์ต 30 MF+IDS จะมีค่าความเสี่ยงที่เบี่ยงเบนออกไปจากค่าเฉลี่ย เนื่องจากหลักทรัพย์ที่ทำการลงทุน ในปี พ.ศ. 2557 มีค่าเป็นบวก และมีน้ำหนักการลงทุนที่มากกว่าพอร์ต 40 MF+IDS ทำให้ผลตอบแทนเบนออกจากค่าเฉลี่ย และสุดท้ายในส่วนของ Sharpe Ratio ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) จะมีค่าน้อยที่สุด และพอร์ตที่มีค่า Sharpe Ratio สูงที่สุดคือพอร์ตที่ทำการลงทุนโดยพิจารณาทั้ง Magic Formula Score และแนวโน้มอุตสาหกรรมร่วมด้วย ที่จำนวน 20 หลักทรัพย์ (20 MF+IDS) รองลงมา คือ พอร์ต 30 MF และ 20 MF ตามลำดับ

ภาพที่ 2 กราฟแสดง Magic Formula Score ของพอร์ตการลงทุน

จากภาพที่ 2 จะเห็นได้ว่าพอร์ตทั้ง 3 ข้างต้นมี Magic Formula Score ที่ไม่เกิน 30 และจากภาพที่ 1 และ 2 จะเห็นได้ว่า พอร์ตที่มี Magic Formula Score ตั้งแต่ 30 ขึ้นไปจะมีค่า Sharpe Ratio ที่ลดลงเรื่อย ๆ ถึงแม้จะมีการพิจารณาถึงแนวโน้มอุตสาหกรรมร่วมด้วย

■ อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

การเลือกลงทุนที่จะได้ผลตอบแทนมากนั้น จะต้องอาศัยข้อมูลจำนวนมากมาประกอบในการพิจารณา ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลเชิงปริมาณหรือข้อมูลเชิงคุณภาพ ทั้งในอดีต ปัจจุบัน หรือแม้แต่อนาคต โดยกลยุทธ์ Magic Formula นั้นได้ใช้ข้อมูลเชิงปริมาณในอดีตจากงบการเงินมาประกอบการพิจารณา และในงานวิจัยนี้ได้มีการใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพในอดีต จากรายงานสรุปภาวะตลาดหลักทรัพย์มาประกอบการพิจารณาด้วย ซึ่งจากการศึกษาในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) ตั้งแต่ช่วง พ.ศ. 2552 - 2561 พบว่า พอร์ตที่ได้ผลตอบแทนและผลตอบแทนต่อความเสี่ยงมากที่สุด คือ พอร์ตที่ทำการลงทุนโดยพิจารณาถึงแนวโน้มอุตสาหกรรม และมีจำนวนหลักทรัพย์ที่ 20 หลักทรัพย์ โดยมี Magic Formula Score ที่ไม่เกิน 30 เนื่องจาก Magic Formula Score ที่มากขึ้นจะทำให้ความน่าสนใจของหลักทรัพย์ลดลงและมีผลตอบแทนที่น้อยลงตามคะแนนที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ การพิจารณาถึงข้อมูลเชิงคุณภาพจะทำให้ผลตอบแทนของการลงทุนด้วยระบบ Magic Formula มากกว่าผลตอบแทนของการลงทุนด้วยระบบ Magic Formula เพียงอย่างเดียว ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ข้อมูลเชิงคุณภาพนั้นมีความสำคัญในการพิจารณาการลงทุน และการลงทุนในพอร์ตที่มีจำนวนหลักทรัพย์ที่น้อยเกินไปหรือ กล่าวคือ มีการกระจายความเสี่ยงที่น้อยเกินไปย่อมให้ผลตอบแทนต่อความเสี่ยงที่ต่ำอีกด้วย ดังนั้น การพิจารณาแค่ Magic Formula Score (ข้อมูลเชิงปริมาณ) หรือข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยไม่มีการพิจารณาถึงจำนวนหลักทรัพย์ ย่อมให้ผลตอบแทนต่อความเสี่ยงที่ต่ำด้วย นอกจากนี้ งานศึกษานี้ยังสอดคล้องกับความไม่มีประสิทธิภาพของ Weak Form EMH ซึ่งทำให้นักลงทุนสามารถทำกำไรได้ โดยอาศัยเพียงข้อมูลในอดีต

ในส่วนของการขอเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต งานวิจัยนี้ใช้ข้อมูลจากแหล่งเดียว คือ รายงานสรุปภาวะตลาดหลักทรัพย์และการซื้อขายประจำเดือนตั้งแต่ มกราคม ถึง เมษายน ซึ่งเป็นข้อมูลในอดีตและเป็นการพิจารณาโดยรวม ถ้าหากมีการใช้ข้อมูลจากแหล่งอื่นที่หลากหลายและพิจารณาเป็นรายกิจการ โดยใช้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันมากกว่า หรือมีการเพิ่มจำนวนหลักทรัพย์โดยอาศัยเกณฑ์อื่น เช่น มีการปรับงบของกลุ่มอุตสาหกรรมการเงินให้สามารถใช้ในการพิจารณาร่วมกับกลยุทธ์ Magic Formula ได้ เป็นต้น รวมทั้งทำการพิจารณาถึงหลักทรัพย์ที่เข้ามาใหม่ในตลาดหลักทรัพย์ เนื่องจากในแต่ละปีจะมีหลักทรัพย์เข้ามาในตลาดหลักทรัพย์เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และอาจเป็นหลักทรัพย์ที่มีประสิทธิภาพมากกว่าที่ได้นำมาศึกษาในงานวิจัยนี้

นอกจากนี้ หากพิจารณาโดยใช้กลุ่มหลักทรัพย์ที่ได้รับการรองรับทั่วไป เช่น SET50 อาจจะทำให้ค่าความเสี่ยงน้อยลง และทำให้ระบบ Magic Formula มีผลตอบแทนต่อความเสี่ยง หรือ Sharpe Ratio ที่มากขึ้นกว่างานวิจัยนี้ สุดท้ายนี้ ผู้ลงทุนซึ่งใช้ข้อมูลในงบการเงินควรใช้งบการเงินที่ตรวจสอบ และรับรองโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต เพื่อลดความเสี่ยงของปัญหา Information Asymmetry เนื่องจากการตกแต่งงบการเงินเป็นสิ่งที่สามารถทำได้ และผู้บริหารมีแรงจูงใจในการกระทำ ซึ่งอาจทำให้ระบบ Magic Formula เลือกลงทุนในหลักทรัพย์ที่ผิดได้ และทำให้ได้ผลตอบแทนที่น้อยกว่าที่ควรจะเป็น และก่อให้เกิดความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นอีกด้วย

```
for object to mirror
mirror_mod.mirror_object =
operation == "MIRROR_X":
mirror_mod.use_x = True
mirror_mod.use_y = False
mirror_mod.use_z = False
operation == "MIRROR_Y":
mirror_mod.use_x = False
mirror_mod.use_y = True
mirror_mod.use_z = False
operation == "MIRROR_Z":
mirror_mod.use_x = False
mirror_mod.use_y = False
mirror_mod.use_z = True
```

```
selection at the end -add
mirror_ob.select= 1
mirror_ob.select=1
context.scene.objects.active
("Selected" + str(modifier_
mirror_ob.select = 0
bpy.context.selected_object
data.objects[one.name].select
print("please select exactly
```

```
-- OPERATOR CLASSES -----
types.Operator):
X mirror to the selected
object.mirror_mirror_x"
```


■ เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

อรุสา บรรณกิจโสภณ. (2553). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (วิทยานิพนธ์). กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ภาษาอังกฤษ

Barber, B. M., & Lyon, J. D. (1997). Detecting long-run abnormal stock returns: The empirical power and specification of test statistics. *Journal of Financial Economics*, 43(3), 341-372.

Barberis, N., Shleifer, A. & Vishny, R. (1998). A model of investor sentiment. *Journal of Financial Economics*, 49, 307-343.

Ball, Ray., & Brown, Plilip. (1968). An Empirical Evaluation of Accounting Income Numbers. *Journal of Accounting Research*, Autumn (1968), 159-177.

Basu, S. (1977). Investment performance of common stocks in relation to their price-earnings ratios: A test of the efficient market hypothesis. *The Journal of Finance*, 32(3), 663-682.

Bird, R., & Casavecchia, L. (2007). Sentiment and financial health indicators for value and growth stocks: The European experience. *The European Journal of Finance*, 13(8), 769-793.

Borges, M. R. (2010). Efficient market hypothesis in European stock markets. *The European Journal of Finance*, 16(7), 711-726.

Brown, S., & Warner, J. (1985). Using Daily Stock Returns: The Case of Event Studies. *Journal of Financial Economics*, 14(1985), 3-31.

Catalyst Capital Advisors LLC. (2013). A guide to the Magic Formula investment strategy. Retrieved from <https://catalystmf.com/spotlights/investors-choice-awards-nominates-two-catalyst-funds/>.

Chan, L. K., & Lakonishok, J. (2004). Value and growth investing: Review and update. *Financial Analysts Journal*, 60(1), 71-86.

Choi, B. P., & Mukherji, S. (2010). Optimal portfolios for different holding periods. *Journal of Business & Economics Research (JBER)*, 8(10).

Dhatt, M.S., Kim, Y.H. & Mukherji, S. (1999). The Value Premium for Small-Capitalization Stocks, *Financial Analysts Journal*, 55(5)5, 60-68.

Dhatt, M. S., Kim, Y. H., & Mukherji, S. (2004). Can composite value measures enhance portfolio performance? *The Journal of Investing*, 13(4), 42-48.

- Elisa, H., Jelena, P., & Rickard, P. (2013). *Value relevance of accounting information and its impact on stock prices: Evidence from Sweden*. Department of Economics, Stockholm University. Sweden.
- Fama, E. F., & French, K. R. (1992). The cross-section of expected stock returns. *The Journal of Finance*, 47(2), 427-465.
- Graham, Benjamin. (1949). *The Intelligent Investor*. New York: Harper & Brothers.
- Greenblatt, J. (2006). *The little book that beats the market*. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons.
- Greenblatt, J. (2010). *The little book that still beats the market*. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons.
- Greenblatt, J. (1997). *You Can Be a Stock Market Genius*. New York: Simon & Schuster.
- Ohlson, J. A. (1995). Earnings, book values and dividends in security valuation. *Contemporary Accounting Research*, 11, 661-687.
- Olin, Tomi. (2011). *Value investing in the Finnish stock market* (Master's thesis). Alto University, Espoo, Finland.
- Peeratiyuth, Koedkao. (2020). Update: *Magic Formula สูตรการลงทุนอันแสนมหัศจรรย์ของ Joel Greenblatt*, Retrieved from <https://www.siamquant.com/magic-formula-update-2020/>.
- Philip, V. & Tim du Toit. (2014). *Quantitative Value Investing in Europe: What works for achieving alpha*. Retrieved from <https://www.amazon.com/Quantitative-Value-Investing-Europe-achieving-ebook/dp/B00M8B01EE>.
- Piotroski, J. D. (2000). Value investing: The use of historical financial statement information to separate winners from losers. *Journal of Accounting Research*, 38, 1-41.
- Postma, P.P.M. (2015). *Magic Formula investing in the Benelux* (Bachelor thesis). Tilburg University, Tilburg, Netherlands.
- Rousseau, R., & Rensburg, P. V. (2003). Time and the payoff to value investing. *Journal of Asset Management*, 4(5), 318-325.
- Valencia, H., Lorenzo, V., & Duran, V., (2007). Value Relevance of the Ohlson model with Mexican data. *Contaduría y Administración*, septiembre-diciembre, 223, 33-52.
- Sareewiwatthana, P. (2013). Common financial ratios and value investing in Thailand. *Journal of Finance and Investment Analysis*, 2(3), 69-85.
- Sareewiwatthana, P. (2015). Value investment in Thailand: Optimal number of stocks and holding period. *NIDA Business Journal*, 16(2), 5-25.

การสำรวจการรับรู้เกี่ยวกับการใช้โปรแกรม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบ ในสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก

EXPLORING PERCEPTIONS ON ADOPTING DATA ANALYTIC PROGRAMS
IN SMALL AUDIT FIRMS

สุเมธ กิตติอารีพงศ์
ผู้ตรวจสอบภายใน
บริษัท บุญรอดบริวเวอรี่ จำกัด

Sumeth Kittiareepong
Internal Auditor
Boon Rawd Brewery Co., Ltd.

ดร.วชิระ บุญยเนตร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี
คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Wachira Boonyanet, PhD, CPA
Assistant Profession of Department of Accountancy
Chulalongkorn Business School

การสำรวจการรับรู้เกี่ยวกับการใช้โปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก เพื่อการตรวจสอบในสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก

สุเมธ กิตติอารีพงศ์

ผู้ตรวจสอบภายใน

บริษัท บุนรอดบรีวเวอรี่ จำกัด

Email: semicoron05@gmail.com

ดร.วชิระ บุกยเนตร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Email: wachira@cbs.chula.ac.th

วันที่ได้รับบทความต้นฉบับ: 2 สิงหาคม 2563

วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ: 18 พฤศจิกายน 2563

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 24 พฤศจิกายน 2563

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความคิดเห็นของสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็กในการประยุกต์ใช้โปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกในกระบวนการสอบบัญชี รวมทั้งสำรวจปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น การศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากผู้สอบบัญชีและผู้ช่วยผู้สอบบัญชีที่ปฏิบัติงานในสำนักงานขนาดเล็ก และใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมานในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษาพบว่า สำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็กเห็นด้วยในการนำโปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกมาใช้ในแต่ละขั้นตอนของงานสอบบัญชี โดยเรียงลำดับการให้ความสำคัญจากมากไปน้อยได้ดังนี้ การปฏิบัติงานตรวจสอบ การรายงานและการติดตามผลการวางแผนและประเมินความเสี่ยง อย่างไรก็ตามสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็กยังไม่สามารถนำโปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกมาใช้ในงานสอบบัญชีได้ เนื่องจากต้นทุนในการลงทุนสูง และหน่วยงานกำกับดูแลยังไม่มีข้อกำหนดให้ต้องมี รวมทั้งตัวอย่างการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม นอกจากนี้การศึกษายังชี้ให้เห็นความแตกต่างของลักษณะผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการประยุกต์ใช้โปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ตั้งของสำนักงาน ทุนจดทะเบียน และประสบการณ์การใช้โปรแกรมที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก การศึกษาครั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานกำกับดูแลในการช่วยเหลือสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็กในการนำโปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกมาใช้ในงานสอบบัญชี เพื่อดำรงไว้ซึ่งข้อได้เปรียบการแข่งขันกับสำนักงาน

คำสำคัญ: ผู้สอบบัญชี สำนักงานสอบบัญชี การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก ขั้นตอนการสอบบัญชี

EXPLORING PERCEPTIONS ON ADOPTING DATA ANALYTIC PROGRAMS IN SMALL AUDIT FIRMS

Sumeth Kittiareepong

Internal Auditor

Boon Rawd Brewery Co., Ltd.

Email: semicoron05@gmail.com

Wachira Boonyanet, PhD, CPA

Assistant Profession of Department of Accountancy

Chulalongkorn Business School

Email: wachira@cbs.chula.ac.th

Received: August 4, 2020

Revised: November 18, 2020

Accepted: November 24, 2020

ABSTRACT

This study aims to explore the attitudes of small auditing firms toward the application program of data analytics in audit processes and to foresee problems when adopting the program. Questionnaire is tool for collection data about general information and opinions from auditors and their audit staffs of small auditing firms. Both descriptive and inferential statistics apply to analyze the data.

It is found that small auditing firms agrees to adopt data analytics in each step of their audit processes prioritizing as follows; performing audit, reports and monitors and audit planning and risk assessment. However, small auditing firms foresee problems in implementing the program including high costs and no clear and concrete operational guidelines from standard setters. In addition, this study indicates that the differences of respondent characteristics significantly affect to the implication of data analytic programs and implementation problems. These including firm locations, register shares and data analytic program. The study is useful to those agencies with monitoring small auditing firms to help them to implement data analytics in their audit processes. This is to maintain their competitive advantage.

Keywords: Auditor, Audit Firm, Data Analytics, Audit Process

■ บทนำ

ปัจจุบันธุรกิจขนาดใหญ่และขนาดเล็กมีการพัฒนากิจกรรมดำเนินงานที่หลากหลายเพื่อสร้างการเติบโตและความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างต่อเนื่อง เทคโนโลยีข้อมูลจึงมีบทบาทสำคัญที่เข้ามาช่วยในการพัฒนาธุรกิจและก่อให้เกิดปริมาณข้อมูลจำนวนมากและรูปแบบที่หลากหลาย (Big Data) ที่จะถูกนำมาวิเคราะห์ในมุมมองต่าง ๆ เพื่อใช้ในการตัดสินใจทางธุรกิจได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลมากขึ้น ซึ่งแน่นอนว่ามีข้อมูลทางบัญชีรวมอยู่ด้วย ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) มีการพัฒนาการตรวจสอบให้ทันกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปดังกล่าว โดยการนำซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้ในการตรวจสอบเป็นหลักแทนจากเดิมที่ใช้เอกสารเป็นหลัก ทั้งนี้ จากการสนับสนุนจากหลายส่วนงานทำให้เทคโนโลยีข้อมูลมีการพัฒนาอย่างมาก ธุรกิจขนาดเล็กสามารถเข้าถึงได้ง่ายขึ้น ส่งผลให้สำนักงานบัญชีขนาดเล็กย่อมคำนึงถึงการปรับเปลี่ยนการตรวจสอบให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผลวิจัยในอดีตแสดงให้เห็นถึงการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกมีส่วนช่วยให้การวางแผนการตรวจสอบ การประเมินความเสี่ยงเบื้องต้น และการแสดงความเห็นต่องบการเงินดีขึ้น (CPA Canada, 2017) โดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ได้นำการวิเคราะห์เชิงลึกด้านการสอบบัญชี (Audit Data analytics) มาใช้อย่างกว้างขวาง อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกยังถือเป็นเรื่องใหม่ของสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก และความกังวลในความคุ้มค่าของการลงทุนเพื่อพัฒนาเครื่องมือเพื่อช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล นอกจากนั้นบุคลากรที่จะนำเทคนิคการตรวจสอบใหม่นี้ยังมีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้นการนำการวิเคราะห์เชิงลึกด้านการสอบบัญชีของสำนักงานขนาดเล็กยังพัฒนาอยู่ในวงจำกัดและพัฒนาการไม่ตอบสนองความต้องการของตลาด (ICAEW, 2016) ซึ่งอาจนำไปสู่ช่องว่างระหว่างสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่และขนาดเล็กมากยิ่งขึ้น และอาจทำให้สำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็กลดจำนวนลงและหายไปในที่สุด (ACCA, 2016) ดังนั้นวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้สอบบัญชีในสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็กถึงการนำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกมาช่วยในการสอบบัญชี รวมทั้งเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ที่สำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็กจะนำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกมาใช้ในการสอบบัญชี

■ ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

เทคโนโลยีในปัจจุบันเข้ามามีบทบาทสำคัญในการบันทึกข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ทำให้การตรวจสอบบัญชีต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ซึ่งแนวความคิดในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเริ่มมีอิทธิพลกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสอบบัญชีมากขึ้น เช่น ผู้สอบบัญชี ผู้รับบริการ หน่วยงานกำกับดูแล ผู้ใช้งบการเงิน เป็นต้น ที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการสอบบัญชี การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ทบทวนแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

แนวคิดการปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี

การตรวจสอบงบการเงินมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มระดับความเชื่อมั่นให้ผู้ใช้งบการเงินที่มีต่องบการเงิน โดยผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นว่างบการเงินได้จัดทำขึ้นตามสาระสำคัญของแม่บทการรายงานทางการเงินหรือไม่ และปัจจุบันมาตรฐานการสอบบัญชีได้กำหนดให้ผู้สอบบัญชีประเมินความเสี่ยงของธุรกิจก่อนปฏิบัติการตรวจสอบเพื่อใช้เป็นหลักฐานในการแสดงความโปร่งใสในการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีที่ปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ (มาตรฐานการสอบบัญชีรหัส 200) ซึ่งความเสี่ยงที่ต้องระบุมี 3 ประเภทดังนี้

1. ความเสี่ยงในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพ (Professional Exposure Risk) คือ ความเสี่ยงในการให้บริการแก่ลูกค้า และอาจทำให้ผู้สอบบัญชีเสียชื่อเสียงหรือถูกฟ้องร้องเรียกค่าเสียหาย ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้หลายกรณีแม้ว่าไม่ใช่ความผิดพลาดของผู้สอบบัญชีโดยตรง เช่น การถูกกล่าวหาจากผู้ใช้งบการเงินเกี่ยวกับการดำเนินงานของกิจการทั้งที่รายงานผู้สอบบัญชีไม่มีข้อผิดพลาด
2. ความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอบบัญชี (Audit Risk) คือ ความเสี่ยงที่งบการเงินจะเกิดข้อผิดพลาดที่มีสาระสำคัญ และผู้สอบบัญชีตรวจไม่พบ รวมทั้งความเสี่ยงที่ผู้สอบบัญชีอาจแสดงความเห็นต่องบการเงินไม่ถูกต้อง ประกอบด้วยความเสี่ยงย่อย 3 ประเภท ดังนี้
 - 2.1 ความเสี่ยงสืบเนื่อง (Inherent Risk) คือ ความเสี่ยงที่มีสาระสำคัญในข้อมูลที่ตรวจสอบเป็นความเสี่ยงที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ของงบการเงิน โดยไม่คำนึงถึงประสิทธิภาพของการควบคุมภายใน ซึ่งจะขึ้นอยู่กับแต่ละประเภทธุรกิจและเรื่องที่ตรวจสอบ เช่น กิจการที่ผลิตสินค้าที่เป็นไปตามสมมติฐานมีความเสี่ยงที่สินค้าจะล้าสมัย ส่งผลต่อสิ่งที่ผู้บริหารได้ให้การรับรองไว้เกี่ยวกับงบการเงินในเรื่องการวัดมูลค่าของสินค้า
 - 2.2 ความเสี่ยงจากการควบคุม (Control Risk) คือ ความเสี่ยงที่ระบบการควบคุมภายในไม่สามารถป้องกันหรือตรวจพบ และแก้ไขข้อผิดพลาดที่มีสาระสำคัญขัดต่อข้อเท็จจริงได้อย่างทันเวลา ทำให้ผู้สอบบัญชีต้องเข้าใจการทำงานและข้อบกพร่องของระบบการควบคุมภายในของกิจการที่ตรวจสอบ
 - 2.3 ความเสี่ยงจากการตรวจสอบ (Detection Risk) คือ ความเสี่ยงการตรวจสอบบัญชีไม่สามารถตรวจพบเหตุการณ์หรือความผิดปกติที่เป็นสาระสำคัญต่อการขัดต่อข้อเท็จจริงของงบการเงิน
3. ความเสี่ยงในการให้บริการแก่ลูกค้า (Client Service Risk) คือ ความเสี่ยงที่ผู้สอบบัญชีขาดความรู้ความเข้าใจในความคาดหวังของลูกค้า ทำให้งานที่นำเสนอไม่เป็นที่พอใจหรือไม่มีคุณภาพตามที่ลูกค้าต้องการ ซึ่งความเสี่ยงนี้ลดได้จากการทำข้อตกลงต่าง ๆ ในการรับงานสอบบัญชีกับผู้บริหารหรือผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลเป็นลายลักษณ์อักษร (มาตรฐานการสอบบัญชีรหัส 200)

อย่างไรก็ตาม ความเสี่ยงที่ในการปฏิบัติงานสอบบัญชี (Audit Risk) มีโอกาสเกิดขึ้นได้มากกว่าความเสี่ยงด้านอื่น ทำให้การพัฒนาวิชาชีพบัญชีมุ่งเน้นไปที่การกำหนดแนวทางในการตรวจสอบบัญชีให้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ โดยมาตรฐานการสอบบัญชีได้กำหนดขั้นตอนในการตรวจสอบงบการเงินที่สำคัญ ดังนี้

การวิเคราะห์ความเสี่ยงเพื่อการวางแผนการตรวจสอบงบการเงิน เป็นขั้นตอนเกี่ยวกับการจัดทำกลยุทธ์การสอบบัญชีโดยรวมและการพัฒนาแผนการสอบบัญชี ซึ่งการวางแผนที่เพียงพอจะช่วยผู้สอบบัญชีในการตรวจสอบงบการเงินหลายประการ เช่น มั่นใจว่าพิจารณาเรื่องที่สำคัญต่อการตรวจสอบอย่างเหมาะสม ระบุประเด็นปัญหาที่อาจเกิดขึ้นและแก้ไขปัญหาได้อย่างทันทั่วทั้งที่ เลือกสมาชิกในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบที่มีระดับความรู้ความสามารถที่เหมาะสม เป็นต้น โดยผู้สอบบัญชีต้องจัดทำกลยุทธ์การสอบบัญชีโดยรวมที่ครอบคลุมการกำหนดขอบเขต ช่วงเวลา และแนวทางของการตรวจสอบ รวมทั้งใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแผนการตรวจสอบ (มาตรฐานการสอบบัญชีรหัส 300) นอกจากนี้ ผู้สอบบัญชีต้องมีการระบุและประเมินความเสี่ยงที่การแสดงผลข้อมูลจะขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญไม่ว่าจะเกิดขึ้นจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาดทั้งในระดับงบการเงินและในระดับที่เกี่ยวกับสิ่งที่ผู้บริหารให้การรับรองไว้ ด้วยการทำความเข้าใจกิจการและสภาพแวดล้อมของกิจการ ตลอดจนการควบคุมภายในของกิจการ เช่น การสอบถามผู้บริการหรือบุคคลอื่นภายในกิจการ การวิเคราะห์เปรียบเทียบ การสังเกตการณ์ เป็นต้น เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการออกแบบวิธีการตรวจสอบและการนำไปปฏิบัติให้ตอบสนองต่อความเสี่ยงจากการแสดงผลข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญที่ได้ประเมินไว้ (มาตรฐานการสอบบัญชีรหัส 315)

การปฏิบัติงานตรวจสอบงบการเงิน เป็นขั้นตอนเกี่ยวกับการได้มาซึ่งหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอกับความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญที่ได้ประเมินไว้ในกรอบแบบวิธีการตรวจสอบเพื่อนำไปปฏิบัติ ผู้สอบบัญชีต้องพิจารณาถึงความเสี่ยงสืบเนื่อง เช่น ลักษณะเฉพาะของประเภทรายการ ยอดคงเหลือทางบัญชีหรือการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ตลอดจนความเสี่ยงจากการควบคุม (มาตรฐานการสอบบัญชีรหัส 330) โดยวิธีการตรวจสอบเพื่อตอบสนองต่อความเสี่ยงดังกล่าวสามารถแบ่งได้ดังนี้

การทดสอบการควบคุม คือ วิธีการตรวจสอบที่ถูกออกแบบเพื่อประเมินความมีประสิทธิภาพของการควบคุมภายในที่จะป้องกัน ตรวจพบและแก้ไขการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญในระดับที่เกี่ยวกับสิ่งที่ผู้บริหารให้การรับรองไว้ เช่น สังเกตการณ์หรือใช้คอมพิวเตอร์มาช่วยตรวจสอบกิจกรรมการควบคุมของกิจการ เป็นต้น

การตรวจสอบเนื้อหาสาระ คือ วิธีการตรวจสอบที่ถูกออกแบบเพื่อตรวจค้นการแสดงผลข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญระดับที่เกี่ยวกับสิ่งที่ผู้บริหารให้การรับรองไว้ ประกอบด้วยวิธีการดังนี้

- การทดสอบรายละเอียดของประเภทรายการ ยอดคงเหลือทางบัญชี และการเปิดเผยข้อมูล
- การวิเคราะห์เปรียบเทียบ เป็นการพิจารณาเปรียบเทียบข้อมูลทางการเงินของกิจการกับข้อมูลต่าง ๆ เช่น ข้อมูลงวดก่อน ประสิทธิภาพของกิจการ เป็นต้น รวมทั้งพิจารณาความสัมพันธ์ต่าง ๆ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างเงินเดือนกับจำนวนพนักงาน ความสัมพันธ์ระหว่างลูกหนี้คงค้างกับรายได้ ความสัมพันธ์ระหว่างงานระหว่างก่อสร้างกับสถานที่ก่อสร้างจริง เป็นต้น ซึ่งวิธีการนี้จะเกิดขึ้นตลอดช่วงของการปฏิบัติการตรวจสอบ เพื่อช่วยผู้สอบบัญชีในการสรุปผลโดยรวมต่องบการเงินได้เหมาะสมอย่างเพียงพอ

การแสดงความเห็นและการรายงานต่องบการเงิน คือ การแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีต่องบการเงินว่าได้จัดทำขึ้นในสาระสำคัญตามแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องจากหลักฐานที่ได้มา มีความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผล และแสดงความเห็นดังกล่าวอย่างชัดเจนในรายงานที่เป็นลายลักษณ์อักษร (มาตรฐานการสอบบัญชีรหัส 700)

แนวคิดเกี่ยวกับ Big Data

โลกในยุคปัจจุบันถูกขับเคลื่อนด้วยข้อมูล โดยผู้คนที่อาศัยข้อมูลต่าง ๆ ในการตัดสินใจและองค์กรทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ต้องอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน การประมวลผล การวางแผนและตัดสินใจทางธุรกิจ รวมทั้งสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน แต่ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดปรากฏการณ์ของชุดข้อมูลขนาดใหญ่และมีรูปแบบหลากหลาย (Big Data)

Pettey (2012) และ Ace Cloud Hosting (2020) ให้นิยามคุณสมบัติหลัก 3 ประการ (3 Vs) ของ Big Data ได้แก่ ปริมาณข้อมูลที่มีขนาดใหญ่มหาศาล (Volume) ที่ระบบข้อมูลธรรมดาไม่สามารถประมวลผลได้ อัตราการเพิ่มข้อมูลมีความรวดเร็วมาก (Velocity) และมีรูปแบบข้อมูลที่หลากหลาย (Variety) ที่อาจจะอยู่ในรูปแบบข้อมูลที่มีโครงสร้าง ไม่มีโครงสร้าง หรือกึ่งมีโครงสร้างก็ได้ นอกจากนี้ เว็บไซต์ Big Data Experience Center (2017) อธิบายไว้ว่าคุณลักษณะของ Big Data คือ ข้อมูลขนาดใหญ่ที่มีอยู่อย่างกระจัดกระจายทั้งภายในและภายนอกองค์กร ที่เป็นผลมาจากพัฒนาการทางเทคโนโลยีและระบบต่าง ๆ อย่างก้าวกระโดด ทำให้องค์กรต้องจัดเก็บข้อมูลอย่างมหาศาลไว้ และถือว่าประชาชนทุกคนเป็นผู้สร้างข้อมูลได้ทุกที่ทุกเวลา แต่ข้อมูลอาจไม่ได้อยู่ในรูปแบบที่องค์กรสามารถนำไปใช้

ได้ทันที จากคุณลักษณะของ Big Data ดังกล่าวส่งผลให้เกิดความท้าทายในอนาคตสำหรับการพัฒนาวิธีการใช้ประโยชน์จาก Big Data ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับ Big Data ที่เกี่ยวข้องกับงานสอบบัญชี โสภณ เพิ่มศิริวัลลภ (2559) ได้กล่าวไว้ว่า Big Data ทางบัญชี คือข้อมูลการบันทึกรายการทางธุรกิจและรายการทางบัญชีต่าง ๆ ขององค์กรที่อยู่ในบัญชีแยกประเภท (General Ledger) บัญชีแยกประเภทย่อย (Subsidiary Ledger) งบทดลองและงบการเงิน รวมทั้งข้อมูลดังกล่าวของกิจการอื่น ดังนั้น สำนักงานสอบบัญชีหรือผู้สอบบัญชีที่มีความพร้อมทั้งด้านฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ และบุคลากรที่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ (Data Analytic) ย่อมนำ Big Data มาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และ Connolly (อ้างอิงใน Alles and Gray, 2015) ได้ให้นิยามของ Big Data สำหรับงานสอบบัญชีในรูปแบบสมการ ดังนี้

$$\text{Big Data} = \text{Transactions} + \text{Interactions} + \text{Observations}$$

โดยสามารถอธิบายแต่ละองค์ประกอบในสมการได้ดังนี้

1. ข้อมูลรายการค้า (Transactions) คือ ข้อมูลที่มาจากระบบงานต่าง ๆ เช่น ระบบคลังสินค้า ระบบการขาย ระบบการสั่งซื้อ เป็นต้น ข้อมูลในกลุ่มนี้มีลักษณะที่มีโครงสร้างที่ชัดเจนและจัดเก็บในระบบฐานข้อมูลขององค์กร
2. ข้อมูลปฏิสัมพันธ์ (Interactions) คือ ข้อมูลที่แสดงการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลกับองค์กร เช่น การแสดงความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กรบนสื่อออนไลน์ การบันทึกรูปภาพในที่ทำงานบนสื่อออนไลน์ เป็นต้น
3. ข้อมูลจากการสังเกตการณ์ (Observations) คือ ข้อมูลที่ได้จากเทคโนโลยีที่เชื่อมต่ออุปกรณ์ต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน เช่น ภาพกล้องวงจรปิดตามถนน ข้อมูลติดตามรถ GPS Tracking เป็นต้น

จากองค์ประกอบข้างต้น สิ่งที่ผู้สอบบัญชีต้องเรียนรู้เพิ่มเติม ได้แก่ ข้อมูลปฏิสัมพันธ์ (Interactions) และข้อมูลจากการสังเกตการณ์ (Observations) แต่การนำข้อมูลทั้ง 3 ประเภทมาใช้งานต้องมีคุณสมบัติสอดคล้องกัน ได้แก่ มีความเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การตรวจสอบแต่ละเรื่อง (Relevance) ได้จากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ (Reliability) ง่ายต่อการเข้าถึงและทันเวลา (Availability) รวมทั้งไม่สร้างภาระค่าใช้จ่ายให้ผู้สอบบัญชีสูงเกินไป

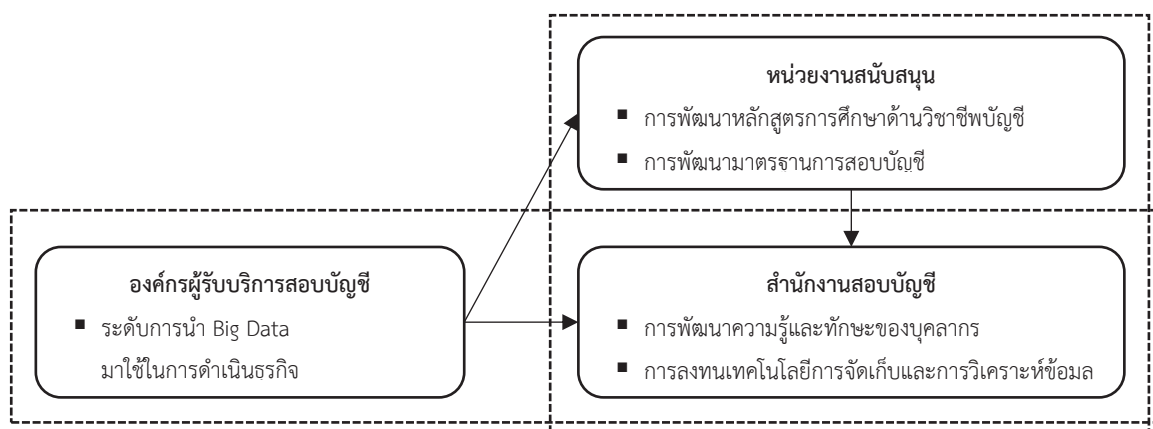
Tang and Karim (2017) กล่าวไว้ว่าอนาคตการใช้ข้อมูล Big Data ในการสอบบัญชีจะได้รับความนิยมหรือไม่นั้น ต้องพิจารณาจากแรงผลักดันในการนำ Big Data มาใช้ในการดำเนินธุรกิจ 2 ประการ ได้แก่ การสร้างโอกาสให้เกิดรูปแบบธุรกิจที่เป็นนวัตกรรมใหม่ ๆ และศักยภาพของข้อมูลเชิงลึกใหม่ ๆ ที่จะสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันได้

แนวคิดการจัดการข้อมูล Big Data และการวิเคราะห์เชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชี บทความและงานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานี้มีดังนี้

ชุตินุช อินทรประสิทธิ์ (2561) ได้กล่าวว่า Big Data และ Data Analytic จะเข้ามามีบทบาทในบริบทของงานสอบบัญชีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และการปรับเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติงานสอบบัญชีให้สอดคล้องกันนั้นย่อมเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากที่จะส่งผลให้งานสอบบัญชีมีคุณภาพตามมาตรฐานการสอบบัญชีและตรงตามความต้องการของผู้รับบริการมากยิ่งขึ้น โดยการบูรณาการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดนั้นต้องอาศัยกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้ง 3 ส่วน ได้แก่ องค์กรผู้รับบริการสอบบัญชี สำนักงานสอบบัญชี และหน่วยงานสนับสนุนภายนอก เช่น สถาบันการศึกษาและสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (สภาวิชาชีพบัญชีฯ) ซึ่งประเด็นที่ควรพิจารณา มี 2 ประเด็นหลัก ได้แก่

1. การวิเคราะห์ระดับการใช้ Big Data ขององค์กรผู้รับบริการสอบบัญชีในการดำเนินธุรกิจที่จะมีผลต่อการปรับเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติงานของสำนักงานสอบบัญชี และ
2. การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาวิชาชีพบัญชีและมาตรฐานการปฏิบัติงานควบคุมกับประเด็นแรกเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลง แสดงตามรูปภาพด้านล่าง

ภาพที่ 1 การบูรณาการ Big Data กับ การสอบบัญชี

เยาวลักษณ์ ขาติบุญชาชัย และโสภณ เพิ่มศิริวัลลภ (2559) ได้กล่าวไว้ว่า ศาสตร์ที่ช่วยจัดการข้อมูลเรียกว่า Data Analytic เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ จาก Big Data ในเชิงธุรกิจหรือตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ แต่ต้องเริ่มต้นจากความสามารถของผู้สอบบัญชีในการนำข้อมูลเหล่านั้นมาจัดการให้อยู่ในรูปแบบที่พร้อมจะประมวลผลได้โดยเทคโนโลยีและแบบจำลองที่สร้างขึ้นเพื่อนำข้อมูลที่ได้ผ่านการวิเคราะห์แล้วมาใช้หรือแปลความหมายโดยบุคคลที่ได้รับการฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีเหล่านั้น รูปแบบของ Data Analytic สามารถแบ่งได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบพื้นฐาน (Descriptive Analytics) เป็นการวิเคราะห์เพื่อแสดงผลของรายการทางธุรกิจ เหตุการณ์หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้เกิดขึ้นหรืออาจกำลังเกิดขึ้น ในลักษณะที่ง่ายต่อการเข้าใจและการตัดสินใจ เช่น รายงานขาย รายงานผลการดำเนินงาน รายงานต้นทุนการผลิต เป็นต้น
2. การวิเคราะห์แบบเชิงวินิจฉัย (Diagnostic Analytics) เป็นการอธิบายถึงสาเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น ปัจจัยต่าง ๆ และความสัมพันธ์ของปัจจัยหรือตัวแปรต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน เช่น ความสัมพันธ์ของยอดขายต่อกิจกรรมทางการแต่ละประเภท เป็นต้น

2. การใช้ระบบ Magic Formula ในการคัดเลือกหลักทรัพย์เข้าพอร์ตการลงทุน จากการทบทวนงานวิจัยและหลักการของ Greenblatt (2006) ได้ระบุ ดังนี้
3. การวิเคราะห์แบบพยากรณ์ (Predictive Analytics) เป็นการวิเคราะห์เพื่อพยากรณ์สิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้นหรือน่าจะเกิดขึ้น โดยใช้ข้อมูลที่เกิดขึ้นกับแบบจำลองสถิติหรือเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ต่าง ๆ (Artificial Intelligence) เช่น การพยากรณ์ยอดขาย การพยากรณ์ตลาด เป็นต้น
4. การวิเคราะห์แบบให้คำแนะนำ (Prescriptive Analytics) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีความซับซ้อนที่สุดที่ต้องพยากรณ์สิ่งต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น เช่น ข้อดี ข้อเสีย สาเหตุ และระยะเวลาของสิ่งที่จะเกิด เป็นต้น เพื่อสามารถให้คำแนะนำทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่และแสดงผลของแต่ละทางเลือก

บทบาทสำคัญในช่วงที่ผ่านมาของ Data Analytic กับการตรวจสอบบัญชีสามารถเห็นได้จากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ที่เพิ่มความสามารถของผู้สอบบัญชีในการตรวจสอบรายการทางธุรกิจได้ทั้ง 100% ของจำนวนรายการทางธุรกิจที่เกิดขึ้น จากเดิมที่งานตรวจสอบบัญชีอาจไม่ได้คุณภาพเพราะวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างมาทดสอบความถูกต้องครบถ้วนของรายการทางธุรกิจ แต่ปัจจุบันสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็กมีข้อจำกัดด้านความรู้และประสบการณ์ในการใช้ Data Analytic จึงมีผู้จำหน่ายซอฟต์แวร์เข้ามาเสนอขายโปรแกรมการตรวจสอบบัญชีเพื่อรองรับการใช้ Data Analytic และเชื่อมต่อกับโปรแกรมทางบัญชีอื่น โปรแกรมการตรวจสอบบัญชีที่เป็นที่นิยม ได้แก่ Sage, Intuit, Xero, TASBooks, FreeAgent, IDEA, และ Kashflow ฯลฯ

นอกจากนี้ CPA Canada (2017) ได้ให้ความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบ (Audit data analytics: ADAs) ว่าเป็นศาสตร์ของการตรวจค้นและวิเคราะห์ความผิดปกติจากกลุ่มข้อมูลขนาดใหญ่ของที่เกี่ยวข้องผ่านการสร้างแบบจำลอง (Modeling) และแสดงผลเป็นภาพ (Visualization) ซึ่งช่วยปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพในการตรวจสอบงบการเงินเพื่อหาข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญในรายการทางบัญชีต่าง ๆ ได้ถึง 100% รวมทั้งช่วยวิเคราะห์ระบบการควบคุมของกิจการที่ผู้สอบบัญชีสามารถนำไปเป็นผลงานเพิ่มเติมของงานสอบบัญชีได้ โดยตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกมีดังนี้

การวิเคราะห์รูปแบบของข้อมูล (Pattern analysis) ได้แก่ การทำเหมืองข้อมูล (Data mining) การวิเคราะห์แนวโน้ม (Trend analysis) และการวิเคราะห์สมการถดถอย (Regression analysis) โดยผู้สอบบัญชีใช้วิธีการดังกล่าวในการระบุความสัมพันธ์ที่ผิดปกติ และรายการบัญชีที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญได้

การวิเคราะห์กลุ่มเทียบเคียง (Peer analysis) เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลของบริษัทที่ตรวจสอบกับบริษัทอื่นที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกันในช่วงเวลาหรือบางจุดเวลาและผลการดำเนินงานในสถานการณ์เดียวกันได้

การตรวจจับเอกสารสามทาง (Three-way match procedure) เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบฟิลด์ข้อมูลหลักของเอกสารที่จัดทำในช่วงเวลาที่ตรวจสอบระหว่างงวดที่ตรวจสอบ เช่น เปรียบเทียบความถูกต้องตรงกันของจำนวนสินค้า ราคาสินค้า และชื่อสินค้าที่ระบุใบสั่งซื้อ ใบรับสินค้า และใบแจ้งหนี้ ซึ่งหากไม่ตรงกันอาจแสดงถึงระบบการควบคุมภายในที่ไม่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น วิธีการนี้สามารถช่วยผู้สอบบัญชีประเมินความเสี่ยงจากการควบคุมได้

การวิเคราะห์รายการบัญชีรายวัน (Journal entry analysis) เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และรูปแบบของรายการทางบัญชีทั้งหมดในช่วงเวลาที่ตรวจสอบ เช่น เลขที่บัญชี ผู้อนุมัติรายการ ผู้บันทึกรายการ ช่วงเวลา และจำนวนเงินแต่ละรายการ

การวิเคราะห์การแบ่งแยกหน้าที่ (Segregation of duties analysis) เป็นการตรวจสอบฟิลด์ข้อมูลหลักของชื่อผู้ใช้งานระบบบัญชีมีหน้าที่ตามการควบคุมภายในที่ดีหรือไม่ เช่น พนักงานขายต้องไม่เป็นคนเดียวกับพนักงานคลังสินค้า เป็นต้น

การทำเหมืองกระบวนการ (Process mining) เป็นการใช้ซอฟต์แวร์ช่วยประเมินประสิทธิภาพของระบบการควบคุมภายใน โดยหนึ่งในวิธีที่ใช้กันทั่วไปคือการติดตามปุมเหตุการณ์ (Event logs) จากระบบสารสนเทศซึ่งช่วยให้ผู้สอบบัญชีสามารถเห็นความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมต่าง ๆ ของรายการบัญชีได้อย่างลึกซึ้งตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการธุรกิจ

การกระทบยอดบัญชีแยกประเภททั่วไป (General ledger account reconciliation) เป็นการใช้ซอฟต์แวร์ช่วยกระทบยอดคงเหลือตามบัญชี เช่น การตรวจสอบว่ายอดยกไปตามบัญชีเท่ากับยอดยกมาตามบัญชีบวกด้วยรายการบัญชีที่เกิดขึ้นระหว่างปีทั้งหมด เป็นต้น

การวิเคราะห์ยอดคงเหลือของบัญชีแยกประเภททั่วไป (General ledger account balance analysis) เป็นการใช้ซอฟต์แวร์ช่วยระบุและวิเคราะห์แนวโน้มการเพิ่มขึ้นหรือลดลงที่สำคัญของยอดคงเหลือตามบัญชี โดยเปรียบเทียบกับยอดคงเหลือปีก่อน ซึ่งช่วยให้ผู้สอบบัญชีสามารถระบุประเด็นปัญหาที่ต้องตรวจสอบเพิ่มเติมได้ทันที

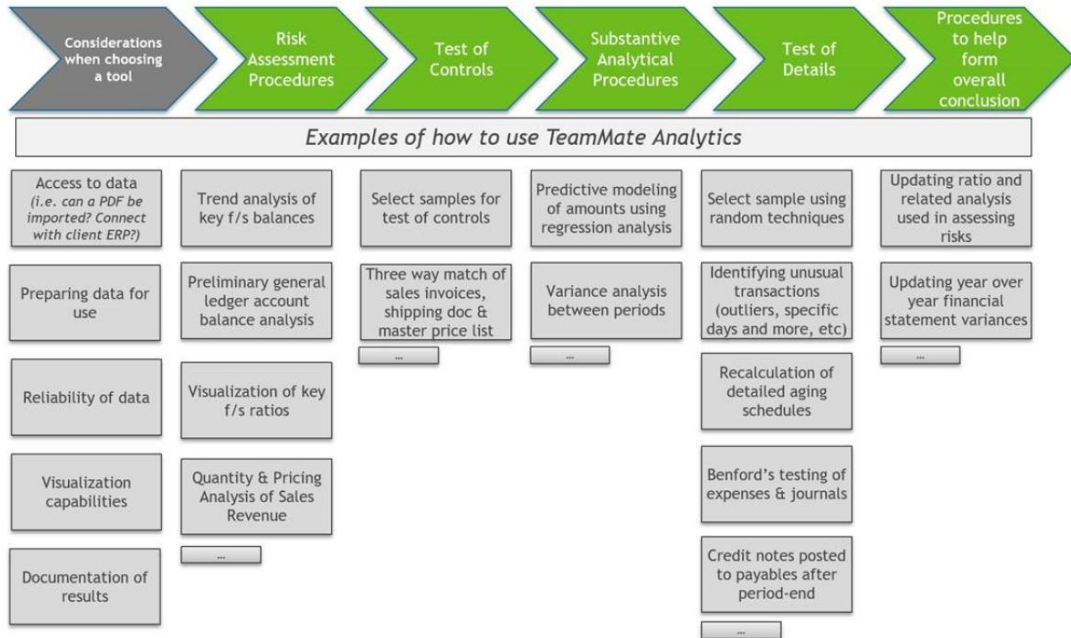
แนวคิดการบูรณาการการวิเคราะห์เชิงลึกในแต่ละกระบวนการสอบบัญชี

International Auditing and Assurance Standard Board's Data Analytics Working Group (IAASB, 2017) และ The Federation of Accountancy Profession, IFAC (2016) กล่าวว่าไว้ว่าการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบมีผลกระทบต่อทุกขั้นตอนของงานสอบบัญชี ได้แก่ การประเมินความเสี่ยง การประเมินระบบการควบคุม และการตรวจสอบเนื้อหาสาระ โดยตัวอย่างของการนำไปใช้ในแต่ละกระบวนการดังนี้

ตารางที่ 1 การนำ Data Analytic มาใช้ในแต่ละกระบวนการสอบบัญชี

กระบวนการ	Audit data analytic	ตัวอย่าง	ประโยชน์
1. การประเมินความเสี่ยงเพื่อการวางแผนการตรวจสอบ	<ul style="list-style-type: none"> - Data visualization and Trend analysis - Text and Data mining 	<ul style="list-style-type: none"> - การทำแผนภาพเปรียบเทียบอัตรากำไรขั้นต้นของสินค้าในแต่ละสายผลิตภัณฑ์หรือเปรียบเทียบกับกลุ่มอุตสาหกรรม - ใช้ข้อมูลจาก Social Media Monitoring เกี่ยวกับภาพลักษณ์องค์กรในช่วงภาวะวิกฤตเพื่อวิเคราะห์กับข้อมูลทางตัวเลข 	<ul style="list-style-type: none"> - เห็นภาพรวมของธุรกิจได้ชัดเจนภายในเวลาที่รวดเร็วกว่ารูปแบบข้อมูลตัวเลข ทำให้ประเมินความเสี่ยงได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น - ได้รับข้อมูลที่หลากหลายเพิ่มขึ้นและได้ใช้ประโยชน์จากข้อมูลทั้งภายในและภายนอกมาประเมินความเสี่ยงให้ครอบคลุมทุกมิติ
2. การประเมินระบบการควบคุม	<ul style="list-style-type: none"> - Process mining of event logs - การตรวจสอบรายการที่ถูกข้ามไป (Gap detection) 	<ul style="list-style-type: none"> - การตรวจค้นร่องรอยการแก้ไขรายการที่มีความเสี่ยงสูง - การตรวจหาเลขที่รายการบัญชีที่ถูกผ่านรายการข้ามปีหรือผ่านรายการซ้ำในบัญชีแยกประเภท 	<ul style="list-style-type: none"> - ได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนสำหรับการปฏิบัติตามระบบการควบคุมที่ดีหรือไม่ - ตรวจสอบข้อมูลและประเมินประสิทธิภาพของระบบการควบคุมภายในได้อย่างครบถ้วน
3. การตรวจสอบเนื้อหาสาระ โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบ	<ul style="list-style-type: none"> - Cluster Analysis - Regression Analysis 	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดกลุ่มลูกหนี้เพื่อส่งหนังสือยืนยันยอดการจัดกลุ่มสินค้าคงเหลือเพื่อสังเกตการณ์ตรวจนับ - ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนคำร้องเรียนที่เพิ่มขึ้นแต่ยอดขายของสินค้าเท่าเดิมหรือลดลง 	<ul style="list-style-type: none"> - ได้ข้อมูลตรวจสอบที่ตรงตามวัตถุประสงค์ในเวลารวดเร็ว - สามารถทดสอบความสัมพันธ์หรือแนวโน้มผิดปกติขัดต่อข้อเท็จจริง
4. การตรวจสอบเนื้อหาสาระ โดยทดสอบรายละเอียดยอดคงเหลือ	<ul style="list-style-type: none"> - Traditional file interrogation - Machine Learning, Cognitive Computing 	<ul style="list-style-type: none"> - การทดสอบการคำนวณค่าเสื่อมราคา - การคำนวณมูลค่าจากการใช้ในกระบวนการทดสอบการด้อยค่าของสินทรัพย์ 	<ul style="list-style-type: none"> - ค้นพบความผิดปกติจากรายการค้าอย่างรวดเร็ว - ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพเป็นไปตามวัตถุประสงค์และมาตรฐานการบัญชีบางเรื่องที่มีความซับซ้อน

นอกจากนี้ Rowe (2018) ได้สนับสนุนแนวทางการบูรณาการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก โดยนำซอฟต์แวร์ Teammate Analytic มาประยุกต์ใช้ทุกกระบวนการสอบบัญชี ดังภาพด้านล่าง

ภาพที่ 2 ตัวอย่างวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกในกระบวนการสอบบัญชี

ที่มา: Rowe (2018)

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบเป็นที่รู้จักในประเทศไทยเมื่อช่วง 10 ปีที่ผ่านมา โดยการศึกษาในอดีตเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชีมุ่งเน้นไปการปฏิบัติงานสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีหนึ่ง มีดังนี้

วิไลลักษณ์ เอี่ยมจตุรภัทร และวชิระ บุญเนตร (2562) ได้ศึกษาแนวทางการประยุกต์โปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบกับกระบวนการสอบบัญชี โดยใช้การทดลองปฏิบัติจริงในโปรแกรมสำเร็จรูป การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบที่พัฒนาโดยสำนักงานสอบบัญชีแห่งหนึ่ง รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้สอบบัญชีที่ปฏิบัติงานภายในสำนักงานสอบบัญชีที่มีการนำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกมาใช้ในการตรวจสอบ การศึกษาครั้งนี้พบว่า การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชีสามารถนำมาประยุกต์ได้ในทุกขั้นตอนของการตรวจสอบ เป็นอย่างดี ทั้งในขั้นตอนการวางแผน การประเมินความเสี่ยง การทดสอบการควบคุม และการตรวจสอบเนื้อหาสาระ รวมทั้งการวิเคราะห์เปรียบเทียบและการทดสอบรายละเอียดยอดคงเหลือ ซึ่งการศึกษานี้ได้ยกตัวอย่างรายงานของแต่ละขั้นตอนการสอบบัญชีและบทสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้สอบบัญชีที่มีประสบการณ์แสดงให้เห็นว่าการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชีสามารถเพิ่มคุณภาพงานตรวจสอบบัญชี และเพิ่มความเชื่อมั่นของผู้สอบบัญชีในการทดสอบรายการที่ครอบคลุมร้อยละ 100 ของข้อมูลทั้งหมด ตลอดจนช่วยลดต้นทุนและเวลาในการตรวจสอบ แต่ก็ยังคงมีความท้าทายอยู่อีกมากมาย เช่น ผู้สอบบัญชีต้องใช้ความรู้ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ในการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป รวมถึงดุลยพินิจเชิงวิชาชีพในการวิเคราะห์ข้อมูลและการพยากรณ์

ค่าคาดการณ์อนาคตได้อย่างเหมาะสม หรือมาตรฐานการสอบบัญชียังไม่ครอบคลุมการตรวจสอบปัญญาประดิษฐ์ หรือยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจน เป็นต้น

Bender (2017) ได้ศึกษาผลกระทบของซอฟต์แวร์การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบบัญชีของสำนักงานบัญชีแห่งหนึ่ง โดยการใช้ซอฟต์แวร์ระหว่างการปฏิบัติงานสอบบัญชี ซึ่งวัดประสิทธิภาพการตรวจสอบจากชั่วโมงการตรวจสอบ ต้นทุนการตรวจสอบ และค่าใช้จ่ายที่เรียกเก็บ การศึกษาค้นคว้าพบว่า ซอฟต์แวร์การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกไม่ได้ทำให้ประสิทธิภาพการตรวจสอบเพิ่มขึ้นทั้งหมด เนื่องจากผู้สอบบัญชีต้องมีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในวิชาชีพการสอบบัญชีจึงจะสามารถใช้งานซอฟต์แวร์การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกได้เกิดประสิทธิภาพกับงานสอบบัญชีสูงสุด

Hampton and Stratopoulos (2016) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกด้านการสอบบัญชีในประเทศแคนาดา โดยการสำรวจแรงจูงใจในการใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก สิ่งทีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุน และแนวทางการพัฒนาความเชี่ยวชาญด้านการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกด้านการสอบบัญชีจากผู้สอบบัญชีจำนวนทั้งหมด 394 คน การศึกษาค้นคว้าพบว่า แรงจูงใจที่ทำให้สำนักงานสอบบัญชีใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบเกิดจากทั้งนโยบายการดำเนินงานภายในและภายนอก ได้แก่ การลดความเสี่ยงจากการถูกฟ้องร้อง การตอบสนองคุณภาพงานสอบบัญชีให้เป็นไปตามความคาดหวังของผู้รับบริการ ซึ่งปัจจัยการพัฒนาความเชี่ยวชาญในการใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกด้านการสอบบัญชีมีความสำคัญกว่าการพัฒนาเครื่องมือการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกด้านการสอบบัญชี เนื่องจากเครื่องมือต้องอาศัยดุลยพินิจของผู้ประกอบวิชาชีพในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก นอกจากนี้สำนักงานสอบบัญชีที่ให้ความสำคัญกับการนำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกด้านการสอบบัญชีมาใช้จะเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ที่เร่งเห็นความสำคัญของการปรับปรุงคุณภาพงานสอบบัญชีอย่างต่อเนื่อง แต่สำนักงานสอบบัญชีที่จะประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกด้านการสอบบัญชีได้ต้องมีการเชื่อมต่อกับ Big Data จากแหล่งข้อมูลแบบปิด รวมถึงแนวโน้มอนาคต Big Data กำลังย้ายไปอยู่บนอินเทอร์เน็ตทั้งหมดแทน ทำให้สำนักงานสอบบัญชีอื่นยังมีความไม่แน่ใจในการนำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกด้านการสอบบัญชีมาใช้ งาน อย่างไรก็ตาม CPA Canada และ Audit Data Analytics Committee มีแผนการพัฒนากลยุทธ์ ADAs ให้ให้เป็นที่ยอมรับต่อไป

สมฤดี ทองมีศรี (2558) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยตรวจสอบบัญชี โปรแกรมการตรวจสอบบัญชี ACL (Audit Command Language) และโปรแกรมระบบตรวจสอบสหกรณ์เชิงลึก CATs (Cooperative Audit Though system) ของผู้สอบบัญชีสำนักงานตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ขอนแก่น โดยการสัมภาษณ์ความพอใจและไม่พอใจในการใช้โปรแกรมฯ ของผู้สอบบัญชี จำนวน 26 คน ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ผู้สอบบัญชีส่วนใหญ่พอใจในความชัดเจนของขั้นตอนกระบวนการใช้งาน ความรวดเร็วในการใช้งาน และช่วยลดระยะเวลาในการตรวจสอบ แต่มีความไม่พอใจ 2 ด้าน คือ 1) ด้านโปรแกรม ในผู้สอบบัญชีจำนวน 11 คน ไม่มีความสามารถในการใช้คำสั่งโปรแกรม ACL ตรวจสอบบัญชีที่มีเงื่อนไขที่ซับซ้อนได้ และผู้สอบบัญชีจำนวน 26 คนพบว่าผลของโปรแกรม CATs ไม่ตรงกับรายงานระบบบัญชีสหกรณ์ 2) ด้านผู้ปฏิบัติงาน ผู้สอบบัญชี ขาดทักษะการอ่านและแปลผลลัพธ์ จึงเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา คือ 1) ด้านโปรแกรมแยกเป็นโปรแกรม ACL ต้องพัฒนาทักษะการใช้คำสั่งที่ซับซ้อน และโปรแกรม CATs ต้องทำการแก้ไขเมนูคำสั่งตรวจสอบที่เงื่อนไขไม่ครอบคลุมและสร้างเครื่องมือในการตรวจหาข้อมูลขยะในฐานข้อมูลซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ผลการตรวจสอบไม่สอดคล้องกัน 2) ด้านผู้ปฏิบัติงาน การพัฒนาทักษะของผู้สอบบัญชี และการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรการฝึกอบรมให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการใช้งานจริงของผู้ปฏิบัติงาน

การศึกษาในอดีตแสดงให้เห็นว่า การศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบเป็นการศึกษาในสาขาสอบบัญชีขนาดใหญ่ ซึ่งไม่รวมถึงการนำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบมาใช้งานของสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก ดังนั้น การศึกษานี้จึงมุ่งเน้นที่จะชี้ให้เห็นถึงความเป็นไปได้ของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อใช้ในการสอบบัญชีของกลุ่มสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก เพื่อชี้ให้เห็นความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีมาช่วยการสอบบัญชีและปัจจัยที่มีผลกระทบ รวมถึงแนวทางการพัฒนาเครื่องมือและมาตรฐานการสอบบัญชีที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

■ วิธีการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจจากความคิดเห็นของสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็กเกี่ยวกับความเป็นไปได้และความท้าทายที่มีผลต่อการตัดสินใจ เพื่อแสดงให้เห็นถึงทัศนคติที่มีต่อการนำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อใช้งานสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีในประเทศไทย

จำนวนประชากรทั้งหมดในการศึกษานี้ไม่สามารถทราบจำนวนและสัดส่วนประชากรที่แน่นอน จึงใช้สูตรหาขนาดตัวอย่างของ Cochran (1977) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 ตัวอย่าง ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และมีระดับความคาดเคลื่อน 0.05 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสำนักงานสอบบัญชี ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อใช้ในการสอบบัญชี และส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความท้าทายในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชี และผู้ศึกษาดำเนินการส่งแบบสอบถามด้วยตนเองและอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) แก่กลุ่มตัวอย่างให้ได้มากที่สุดในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2563 และข้อมูลที่ใช้สอบถามเป็นแบบประเภทให้คะแนนตามลำดับ (Rating Scale) ตามแนวความคิดของ Modified Liker Scale 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนาเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายถึงคุณลักษณะข้อมูลที่เก็บรวบรวม ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยมีดังนี้
ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง เห็นด้วย
ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง เฉย / ไม่แน่ใจ
ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง ไม่เห็นด้วย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2. สถิติเชิงอนุมานในการหาความแตกต่างของความคิดเห็นและการทดสอบสมมติฐานที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ การเปรียบเทียบความแตกต่าง (Independent Samples t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) โดยใช้วิธี LSD (Least Significant Difference) ในการทดสอบรายคู่

การสรุปผลการศึกษาเป็นไปตามข้อเท็จจริงทั้งหมดที่มีอยู่ตามหลักการ โดยอาศัยข้อมูลพื้นฐานเพื่อให้ทราบถึงผลที่เกิดขึ้นในอดีตหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่จะช่วยทำให้เกิดความเข้าใจได้เร็วขึ้น และผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นด้วย

■ ผลการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ทำการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นจากประสบการณ์ของผู้แต่ง นอกจากนี้ยังได้ทำการทดสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิอีกด้วย โดยส่งให้สำนักงานสอบบัญชีจำนวน 385 ตัวอย่าง และผลการตอบกลับของกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งสิ้น 147 แบบสอบถาม คิดเป็นร้อยละ 38.18 สามารถอภิปรายผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ การแจกแจงข้อมูลทั่วไปของสำนักงานสอบบัญชี การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อใช้ในการสอบบัญชี และผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน

การแจกแจงข้อมูลทั่วไปของสำนักงานสอบบัญชี

การศึกษาส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ได้แก่ ความถี่ และค่าร้อยละ เกี่ยวกับข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของสำนักงานสอบบัญชี ได้แก่ รูปแบบสำนักงาน ประเภทสำนักงาน พื้นที่ตั้งสำนักงาน ทุนจดทะเบียน ระยะเวลาดำเนินงาน จำนวนลูกค้าของสำนักงาน และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้งาน ข้อมูลทั่วไปของสำนักงานสอบบัญชีด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย รูปแบบสำนักงานสอบบัญชี ประเภทสำนักงานสอบบัญชี พื้นที่ตั้งสำนักงานสอบบัญชี จำนวนทุนจดทะเบียนของสำนักงานสอบบัญชี ระยะเวลาในการดำเนินงานของสำนักงานสอบบัญชี จำนวนลูกค้าของสำนักงานสอบบัญชี และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่สำนักงานสอบบัญชีใช้งานตามที่ปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างโดยการแจกแจงข้อมูลทั่วไปของสำนักงานสอบบัญชี

ข้อมูลทั่วไปของสำนักงานสอบบัญชี	จำนวน	ร้อยละ
รูปแบบสำนักงานสอบบัญชี		
กิจการเจ้าของคนเดียว	73	49.7
ห้างหุ้นส่วนจำกัด	17	11.5
บริษัทจำกัด	57	38.8
พื้นที่ตั้งของสำนักงานสอบบัญชี		
กรุงเทพมหานคร	122	83.0
ต่างจังหวัด	25	17.0
จำนวนผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของสำนักงานสอบบัญชี		
1 - 3 คน	87	59.2
4 - 6 คน	52	35.3
7 - 9 คน	1	0.7
มากกว่า 9 คน	7	4.8

ข้อมูลทั่วไปของสำนักงานสอบบัญชี	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนพนักงานของสำนักงานสอบบัญชี		
1 - 7 คน	76	51.7
8 - 14 คน	58	39.5
15 - 21 คน	4	2.7
มากกว่า 21 คน	9	6.1
จำนวนทุนจดทะเบียนของสำนักงานสอบบัญชี		
ต่ำกว่า 1,000,000 บาท	57	38.8
1,000,000 - 2,000,000 บาท	66	44.9
2,000,001 - 3,000,000 บาท	9	6.7
มากกว่า 3,000,000 บาท	15	10.2
ระยะเวลาในการดำเนินงานของสำนักงานสอบบัญชี		
น้อยกว่า 5 ปี	49	33.4
5 - 10 ปี	32	21.8
11 - 15 ปี	33	22.4
มากกว่า 15 ปี	33	22.4
จำนวนลูกค้าของสำนักงานสอบบัญชี		
น้อยกว่า 100 ราย	54	36.7
100 - 200 ราย	69	47.0
201 - 300 ราย	5	3.4
มากกว่า 300 ราย	19	12.9
โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่สำนักงานสอบบัญชีใช้งาน		
ไม่มี	16	11.0
โปรแกรม Microsoft Excel	111	75.5
โปรแกรม ACL (Audit Command Language)	8	5.4
โปรแกรม CATS	0	0.0
โปรแกรม IDEA (Interactive Data Extraction and Analysis)	4	2.7
อื่น ๆ	8	5.4

ตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าสำนักงานสอบบัญชีที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบกิจการเจ้าของคนเดียว จำนวน 73 ราย คิดเป็นร้อยละ 49.7 รองลงมาอยู่ในรูปแบบบริษัทจำกัด จำนวน 57 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.8 ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 122 ราย คิดเป็น 83.0 และส่วนใหญ่มีจำนวนผู้สอบบัญชีรับอนุญาตอยู่ระหว่าง 1 – 3 คน จำนวน 87 ราย คิดเป็นร้อยละ 59.2 รองลงมาอยู่ระหว่าง 4 – 6 คน จำนวน 52 ราย คิดเป็นร้อยละ 35.3 รวมทั้งมีจำนวนพนักงานอยู่ระหว่าง 1 – 7 คน จำนวน 76 ราย คิดเป็นร้อยละ 51.7 รองลงมาอยู่ระหว่าง 8 – 14 คน จำนวน 58 ราย คิดเป็นร้อยละ 39.5

นอกจากนี้ สำนักงานสอบบัญชีส่วนใหญ่มีทุนจดทะเบียนส่วนใหญ่อยู่อะหว่าง 1,000,000 – 2,000,000 บาท จำนวน 66 ราย คิดเป็น 44.9 รองลงมามีต่ำกว่า 1,000,000 บาท จำนวน 57 ราย คิดเป็น 38.8 และมีระยะเวลาในการดำเนินงานน้อยกว่า 5 ปี มากที่สุด จำนวน 49 ราย คิดเป็น 33.4 รองลงมาได้แก่ มากกว่า 15 ปี 11 – 15 ปี และ 5 – 10 ปี ตามลำดับ ซึ่งส่วนใหญ่มีลูกค้าอยู่ระหว่าง 100 – 200 ราย คิดเป็น 47.0 รองลงมาน้อยกว่า 100 รายคิดเป็น 36.7 และส่วนใหญ่ใช้โปรแกรม Microsoft Excel ในงานสอบบัญชี จำนวน 111 ราย คิดเป็น 75.5 รองลงมาไม่ได้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในงานสอบบัญชี คิดเป็น 11.0

การวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อใช้ในการสอบบัญชี

การศึกษาส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ลักษณะของความคิดเห็นที่มีต่อการนำโปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกมาใช้ในการปฏิบัติงานสอบบัญชีแต่ละขั้นตอนว่าอยู่ในระดับใด ได้แก่ การวางแผนและประเมินความเสี่ยง การปฏิบัติงานตรวจสอบ การรายงานและการติดตามผล รวมทั้งความคิดเห็นที่มีต่อปัญหาและอุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้นในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชีแต่ละด้านว่าอยู่ในระดับใด ได้แก่ ด้านการปฏิบัติงานของสำนักงานสอบบัญชี ด้านโปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมายของค่าเฉลี่ย

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของการนำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อใช้ในการสอบบัญชี

รายการ	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ระดับความคิดเห็น			
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	เฉยๆ / ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	\bar{x}	SD	ความหมาย	
การวางแผนและประเมินความเสี่ยง									
สร้างความเข้าใจลักษณะของธุรกิจเบื้องต้นตามมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 315 ได้ เช่น ปัจจัยทางอุตสาหกรรม ปัจจัยทางข้อกำหนดทางกฎหมาย การเลือกและการใช้นโยบายการบัญชี เป็นต้น			17.6	42.9	39.5	4.22	0.73	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	
ระบุและประเมินความเสี่ยงในระดับงบการเงินของธุรกิจที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญตามมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 315 ได้ เช่น อัตราส่วนทางการเงิน การเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลง ความสามารถของกิจการในการควบคุมต้นทุนสินค้า เป็นต้น			15.0	50.3	34.7	4.20	0.68	เห็นด้วย	
ระบุความเสี่ยงที่มีนัยสำคัญตามมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 315 ได้ เช่น การประมาณการทางบัญชีในกรณีที่มีความไม่แน่นอนอย่างมากในการวัดมูลค่า เป็นต้น		4.1	21.8	43.5	30.6	4.01	0.83	เห็นด้วย	
ระบุประเด็นปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ เช่น กิจการมีบัญชีที่เกิดขึ้นใหม่ในปีที่กำลังตรวจสอบ บัญชีที่มียอดเพิ่มขึ้น/ลดลงมากเมื่อเทียบกับปีก่อน เป็นต้น		2.0	19.7	33.4	44.9	4.21	0.83	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	
ระบุสมาชิกในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบได้			31.3	44.2	24.5	3.93	0.75	เห็นด้วย	
จัดทำกลยุทธ์การสอบบัญชีโดยรวมตามมาตรฐานการสอบบัญชีรหัส 300 ได้ เช่น ขอบเขต ช่วงเวลา แนวทางการตรวจสอบ การสุ่มตัวอย่าง เป็นต้น			15.0	47.6	37.4	4.22	0.69	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	
						ภาพรวม	4.13	0.75	เห็นด้วย

รายการ	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ระดับความคิดเห็น		
	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	เฉยๆ / ไม่แน่ใจ	เห็น ด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	\bar{x}	SD	ความหมาย
การปฏิบัติงานตรวจสอบ								
ทดสอบการควบคุมภายในของธุรกิจตามมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 315 ได้ เช่น การแบ่งแยกหน้าที่ การอนุมัติรายการ สภาพและความเชื่อถือได้ของการบันทึกบัญชีของกิจการ เป็นต้น		1.4	16.3	49.0	33.3	4.14	0.73	เห็นด้วย
กำหนดวิธีการตรวจสอบโดยรวมตามมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 330 ได้ เช่น เน้นวิธีการตรวจสอบเนื้อหาสาระหรือการใช้วิธีการทดสอบการควบคุมควบคู่กับวิธีการตรวจสอบเนื้อหาสาระ เป็นต้น			6.1	50.4	43.5	4.37	0.60	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
ตรวจจับการแสดงผลข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญในระดับที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ผู้บริหารได้ให้การรับรองไว้ตามมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 330 ได้ ประกอบด้วย ประเภทของรายการและเหตุการณ์ยอดคงเหลือทางบัญชี การแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูล		4.1	10.9	51.0	34.0	4.15	0.77	เห็นด้วย
ตรวจสอบเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการในการปิดงบการเงินได้ เช่น การกระทบยอดคงเหลือของบัญชีทั้งหมดในงบทดลอง เป็นต้น			8.2	41.5	50.3	4.42	0.64	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
วิเคราะห์รายการทางบัญชีรายวัน เพื่อหาความสัมพันธ์และรูปแบบของข้อมูลเลขที่บัญชี ผู้อนุมัติ และรายการบันทึกทางบัญชีตามช่วงเวลาและจำนวนเงินของแต่ละรายการได้		2.7	14.3	49.7	33.3	4.14	0.76	เห็นด้วย
กระทบยอดบัญชีแยกประเภททั่วไปได้ เช่น การตรวจสอบยอดยกไปจะต้องเท่ากับยอดยกมาบวกด้วยรายการบัญชีทั้งหมดในระหว่างปี เป็นต้น		3.4	8.2	44.2	44.2	4.29	0.76	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
					ภาพรวม	4.25	0.71	เห็นด้วย อย่างยิ่ง

รายการ	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ระดับความคิดเห็น		
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	เฉยๆ / ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	\bar{x}	SD	ความหมาย
การรายงานและการติดตามผล								
รายงานเหตุการณ์ที่ผิดปกติ เช่น ลูกหนี้ค้างเกินกำหนด ใบเสร็จรับเงินที่ไม่มีใบแจ้งหนี้อ้างอิง เป็นต้น			8.8	44.9	46.3	4.37	0.64	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
จัดทำกระดาษทำการสอบบัญชีได้		1.4	6.7	46.3	45.6	4.36	0.67	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
จัดทำข้อเสนอรายการปรับปรุงและจัดประเภทบัญชีได้			10.9	47.6	41.5	4.31	0.66	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
จัดทำรายงานสอบทานระหว่างกาลได้		2.7	26.5	41.5	29.3	3.97	0.82	เห็นด้วย
จัดทำความเห็นต่อรายงานทางการเงินของผู้สอบบัญชีและหมายเหตุประกอบงบการเงินตามมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 700 ได้		2.1	19.7	40.8	37.4	4.14	0.80	เห็นด้วย
ระบุและติดตามการปรับปรุงรายการบัญชีงวดก่อนได้			15.6	55.1	29.3	4.14	0.66	เห็นด้วย
					ภาพรวม	4.22	0.71	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตารางที่ 3 แสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการประยุกต์โปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกในการปฏิบัติงานสอบบัญชีในแต่ละขั้นตอนดังนี้

การวางแผนและประเมินความเสี่ยงภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยที่ค่าเฉลี่ย 4.13 (SD = 0.75) โดยมี 2 อันดับที่อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ได้แก่ การสร้างความเข้าใจลักษณะของธุรกิจเบื้องต้นตามมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 315 ได้ เช่น ปัจจัยทางอุตสาหกรรม ปัจจัยทางข้อกำหนดทางกฎหมาย การเลือกและการใช้นโยบายการบัญชี เป็นต้น ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.22 (SD = 0.73) และการจัดทำกลยุทธ์การสอบบัญชีโดยรวมตามมาตรฐานการสอบบัญชีรหัส 300 ได้ เช่น ขอบเขต ช่วงเวลา แนวทางการตรวจสอบ การสุ่มตัวอย่าง เป็นต้น ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.22 (SD = 0.69) รองลงมา คือ การระบุและประเมินความเสี่ยงในระดับงบการเงินของธุรกิจที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญตามมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 315 ได้ เช่น อัตราส่วนทางการเงิน การเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลง ความสามารถของกิจการในการควบคุมต้นทุนสินค้า เป็นต้น อยู่ในระดับเห็นด้วย ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.20 (SD = 0.68) และเห็นด้วยน้อยที่สุด คือ การระบุสมาชิกในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบได้ ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.93 (SD = 0.75)

การปฏิบัติงานตรวจสอบภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งที่ค่าเฉลี่ย 4.25 (SD = 0.71) ซึ่งการตรวจสอบเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับกระบวนการในการปิดงบการเงินได้ เช่น การกระทบยอดคงเหลือของบัญชีทั้งหมดในงบทดลอง เป็นต้น อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.42 (SD = 0.64) รองลงมา คือ การกำหนดวิธีการตรวจสอบโดยรวมตามมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 330 ได้ เช่น เน้นการเน้นวิธีการตรวจสอบเนื้อหาสาระ (การตรวจสอบเนื้อหาสาระ) หรือการใช้วิธีการทดสอบการควบคุมควบคู่กับวิธีการตรวจสอบเนื้อหาสาระ เป็นต้น ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.37 (SD = 0.60) และเห็นด้วยน้อยที่สุดมี 2 อันดับ ได้แก่ การทดสอบการควบคุมภายในของธุรกิจตามมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 315 ได้ เช่น การแบ่งแยกหน้าที่ การอนุมัติรายการ สภาพและความเชื่อถือได้ของการบันทึกบัญชีของกิจการ เป็นต้น ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.14 (SD = 0.73) และการวิเคราะห์รายการทางบัญชีรายวัน เพื่อหาความสัมพันธ์และรูปแบบของข้อมูลเลขที่บัญชี ผู้อนุมัติ และรายการบันทึกทางบัญชีตามช่วงเวลาและจำนวนเงินของแต่ละรายการได้ ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.14 (SD = 0.76)

การรายงานและการติดตามผลภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งที่ค่าเฉลี่ย 4.22 (SD = 0.71) ซึ่งการรายงานเหตุการณ์ที่ผิดปกติได้ เช่น ลูกหนี้ค้างเกินกำหนด ใบเสร็จรับเงินที่ไม่มีใบแจ้งหนี้อ้างอิง เป็นต้น อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.37 (SD = 0.64) รองลงมา คือ การจัดทำกระดาษทำการสอบบัญชีได้ ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.36 (SD = 0.67) และเห็นด้วยน้อยที่สุด คือ การจัดทำรายงานสอบทานระหว่างกาลได้ ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.97 (SD = 0.82)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความท้าทายในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชี

รายการ	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ระดับความคิดเห็น			
	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	เฉยๆ / ไม่แน่ใจ	เห็น ด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	\bar{x}	SD	ความหมาย	
ด้านการปฏิบัติงานของสำนักงานสอบบัญชี									
มาตรฐานการสอบบัญชียังไม่ครอบคลุมในเรื่องการนำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบมาใช้ในการสอบบัญชี หรือยังไม่มีแนวทางและข้อบังคับที่ชัดเจน	1.4	8.8	40.1	32.0	17.7	3.56	0.93	เห็นด้วย	
สำนักงานสอบบัญชีไม่มีความระมัดระวังในการตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของข้อมูลที่ได้รับ	13.6	15.6	19.0	38.2	13.6	3.22	1.26	เฉย / ไม่แน่ใจ	
ธุรกิจที่รับบริการไม่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลองค์กร	4.8	13.6	27.2	32.6	21.8	3.53	1.12	เห็นด้วย	
สำนักงานสอบบัญชีไม่มีความรู้ ความสามารถทางด้านระบบสารสนเทศในระดับที่จะบริหารจัดการกับข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการทำได้	6.8	15.0	27.2	38.1	12.9	3.35	1.10	เฉย / ไม่แน่ใจ	
ตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชีจริงในธุรกิจยังมีให้เห็นน้อยและอยู่ในวงจำกัด	4.8	4.8	22.4	45.6	22.4	3.76	1.01	เห็นด้วย	
สำนักงานสอบบัญชีขาดกลยุทธ์ในการเริ่มต้นใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชี	4.8	7.5	27.2	42.2	18.3	3.62	1.02	เห็นด้วย	
						ภาพรวม	3.51	1.07	เห็นด้วย

รายการ	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ระดับความคิดเห็น			
	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	เฉยๆ / ไม่แน่ใจ	เห็น ด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	\bar{x}	SD	ความหมาย	
ด้านโปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก									
โปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานกำกับดูแลคุณภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชี	1.4	4.7	40.8	38.8	14.3	3.60	0.84	เห็นด้วย	
โปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกไม่มีความสมบูรณ์ครบถ้วนตามประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น		5.4	34.0	45.6	15.0	3.70	0.79	เห็นด้วย	
โปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกอยู่ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีทิศทางที่กำลังพัฒนาให้มีความซับซ้อนมากขึ้น		1.4	31.3	54.4	12.9	3.79	0.68	เห็นด้วย	
ทุนในการลงทุนอยู่ในระดับสูง เช่น ต้นทุนซอฟต์แวร์ ค่าฝึกอบรมพนักงาน เป็นต้น			14.3	36.7	49.0	4.35	0.72	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	
การประมวลผลของโปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกมีความถูกต้องแม่นยำในระดับต่ำ	3.4	8.2	52.4	17.0	19.0	3.40	1.00	เห็นด้วย	
ฟังก์ชันของโปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกมีความยืดหยุ่นในระดับต่ำ หรือไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานของสำนักงานสอบบัญชี	1.4	9.5	49.0	16.3	23.8	3.52	1.00	เห็นด้วย	
						ภาพรวม	3.73	0.84	เห็นด้วย

ตารางที่ 4 แสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความท้าทายในการประยุกต์โปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชีในแต่ละด้านดังนี้

ด้านการปฏิบัติงานของสำนักงานสอบบัญชีภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยที่ค่าเฉลี่ย 3.51 (SD = 1.07) ซึ่งตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชีจริงในธุรกิจยังมีให้เห็นน้อยและอยู่ในวงจำกัด อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.76 (SD = 1.01) รองลงมา คือ สำนักงานสอบบัญชีขาดกลยุทธ์ในการเริ่มต้นใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชี ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.62 (SD = 1.02) และเห็นด้วยน้อยที่สุดคือ สำนักงานสอบบัญชีไม่มีความระมัดระวังในการตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของข้อมูลที่ได้รับ ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.22 (SD = 1.26)

ด้านโปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยที่ค่าเฉลี่ย 3.73 (SD = 0.84) ซึ่งต้นทุนในการลงทุนอยู่ในระดับสูง เช่น ต้นทุนซอฟต์แวร์ ค่าฝึกอบรมพนักงาน เป็นต้น อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.35 (SD = 0.72) รองลงมา คือ โปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกอยู่ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีทิศทางที่กำลังพัฒนาให้มีความซับซ้อนมากขึ้น ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.79 (SD = 0.68) และเห็นด้วยน้อยที่สุดคือ การประมวลผลของโปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกมีความถูกต้องแม่นยำในระดับต่ำ ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.40 (SD = 1.00)

ผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน

การศึกษาส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยมุ่งเน้นหาความแตกต่างของข้อมูลและทดสอบสมมติฐานว่าปัจจัยประชากรศาสตร์ใดมีอิทธิพลต่อระดับการแสดงความคิดเห็นในการนำโปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกมาใช้ในการปฏิบัติงานสอบบัญชี รวมทั้งความท้าทายที่อาจเกิดขึ้นในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชี โดยใช้สถิติเชิงอนุมานในการหาความแตกต่างของความคิดเห็นและการทดสอบสมมติฐาน โดยมีสมมติฐาน ดังนี้

H_0 : ปัจจัยประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีผลต่อการปฏิบัติงาน/ความท้าทายไม่แตกต่างกัน

H_1 : ปัจจัยประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีผลต่อการปฏิบัติงาน/ความท้าทายแตกต่างกัน

การแสดงผลการวิเคราะห์ต่อไปนี้จะแสดงผลเฉพาะคู่ที่มีความแตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เท่านั้น ระหว่างปัจจัยทางประชากรศาสตร์ของสำนักงานสอบบัญชีที่ใช้ตามตารางที่ 2 ซึ่งประกอบด้วยรูปแบบสำนักงาน พื้นที่ตั้ง จำนวนผู้สอบบัญชีรับอนุญาต จำนวนพนักงานของ จำนวนทุนจดทะเบียน ระยะเวลาในการดำเนินงาน จำนวนลูกค้า โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้กับการปฏิบัติงานโดยใช้โปรแกรมของสำนักงานสอบบัญชีและความท้าทายในการนำโปรแกรมเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชี ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกในการปฏิบัติงานสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีที่มีพื้นที่ตั้งสำนักงานต่างกัน (Independent Samples t-test)

การปฏิบัติงานสอบบัญชี	กรุงเทพมหานคร		ต่างจังหวัด		Sig.	t	Sig. (2-tailed)
	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD			
โดยรวม	4.27	0.44	3.85	0.48	0.723	4.221	0.001*

ตารางที่ 5 แสดงการวิเคราะห์ระหว่างที่ตั้งสำนักงานกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัดเท่ากัน โดยทั้ง 2 กลุ่มมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานโดยใช้โปรแกรมของสำนักงานสอบบัญชีแตกต่างกัน

ตารางที่ 6 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกในการปฏิบัติงานสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีที่มีทุนจดทะเบียนเป็นสำนักงานต่างกัน (One-Way ANOVA)

การปฏิบัติงานสอบบัญชี	แหล่ง ความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	2.155	3	0.718	3.311	0.022*
	ภายในกลุ่ม	31.016	143	0.217		
	รวม	33.171	146			

จากตารางที่ 6 เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า สำนักงานสอบบัญชีที่มีทุนจดทะเบียนเป็นสำนักงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานโดยใช้โปรแกรมของสำนักงานสอบบัญชีแตกต่างกัน และจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามภายในกลุ่มทุนจดทะเบียนสำนักงานมีความหลากหลายมากกว่าระหว่างกลุ่ม จึงได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ตามตารางที่ 6a

ตารางที่ 6a แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกในการปฏิบัติงานสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีที่มีทุนจดทะเบียนเป็นสำนักงานต่างกันเป็นรายคู่

ทุนจดทะเบียน	\bar{x}	ต่ำกว่า 1 ล้านบาท	1-2 ล้านบาท	2-3 ล้านบาท	มากกว่า 3 ล้านบาท
		Sig.	Sig.	Sig.	Sig.
ต่ำกว่า 1 ล้านบาท	4.35	-	0.004*	0.079	0.114
1-2 ล้านบาท	4.10		-	0.767	0.812
2-3 ล้านบาท	4.05			-	0.681
มากกว่า 3 ล้านบาท	4.14				-

จากตารางที่ 6a เมื่อทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกในการปฏิบัติงานสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีที่มีทุนจดทะเบียนเป็นสำนักงานต่างกันเป็นรายคู่ พบว่า สำนักงานสอบบัญชีที่มีทุนจดทะเบียนต่ำกว่า 1 ล้านบาทมีความคิดเห็นมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 4.35 ซึ่งมีความคิดเห็นต่อการนำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกในการปฏิบัติงานสอบบัญชีมากกว่าสำนักงานสอบบัญชีที่มีทุนจดทะเบียนระหว่าง 1-2 ล้านบาท

ตารางที่ 7 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับความท้าทายในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีที่มีพื้นที่ตั้งสำนักงานต่างกัน (Independent Samples t-test)

ความท้าทายในการวิเคราะห์ข้อมูล เชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชี	กรุงเทพมหานคร		ต่างจังหวัด		Sig.	t	Sig. (2-tailed)
	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD			
โดยรวม	3.66	0.69	3.42	0.47	0.021*	2.137	0.038*

จากตารางที่ 7 เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า ความแปรปรวนระหว่างสำนักงานกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัดไม่เท่ากัน ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความท้าทายในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 8 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับความท้าทายในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีที่มีทุนจดทะเบียนเป็นสำนักงานต่างกัน (One-Way ANOVA)

ความท้าทายในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก เพื่อการตรวจสอบบัญชี	แหล่ง ความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	6.726	3	2.242	5.634	0.001*
	ภายในกลุ่ม	56.908	143	0.398		
	รวม	63.634	146			

จากตารางที่ 8 เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า สำนักงานสอบบัญชีที่มีทุนจดทะเบียนเป็นสำนักงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความท้าทายในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชีแตกต่างกัน และจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามภายในกลุ่มทุนจดทะเบียนสำนักงานมีความหลากหลายมากกว่าระหว่างกลุ่ม จึงได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ตามตารางที่ 8a

ตารางที่ 8a แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับความท้าทายในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีที่มีทุนจดทะเบียนเป็นสำนักงานต่างกันเป็นรายคู่

ทุนจดทะเบียน	\bar{x}	ต่ำกว่า 1 ล้านบาท	1-2 ล้านบาท	2-3 ล้านบาท	มากกว่า 3 ล้านบาท
		Sig.	Sig.	Sig.	Sig.
ต่ำกว่า 1 ล้านบาท	3.81	-	0.003*	0.254	0.011*
1-2 ล้านบาท	3.46		-	0.008*	0.494
2-3 ล้านบาท	4.07			-	0.007*
มากกว่า 3 ล้านบาท	3.33				-

จากตารางที่ 8a เมื่อทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับความท้าทายในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชีที่มีทุนจดทะเบียนเป็นสำนักงานต่างกันเป็นรายคู่ โดยสามารถเรียงลำดับได้ดังนี้

สำนักงานสอบบัญชีที่มีทุนจดทะเบียนระหว่าง 2-3 ล้านบาท มีความคิดเห็นมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 4.07 มีความคิดเห็นต่อความท้าทายในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชีสูงกว่าสำนักงานสอบบัญชีที่มีทุนจดทะเบียนมากกว่า 3 ล้านบาท รองลงมา คือ สำนักงานสอบบัญชีที่มีทุนจดทะเบียนต่ำกว่า 1 ล้านบาทที่ค่าเฉลี่ย 3.81 มีความคิดเห็นต่อความท้าทายในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชีสูงกว่าสำนักงานสอบบัญชีที่มีทุนจดทะเบียนระหว่าง 1-2 ล้านบาทและมากกว่า 3 ล้านบาท สุดท้าย คือ สำนักงานสอบบัญชีที่มีทุนจดทะเบียนระหว่าง 1-2 ล้านบาทที่ค่าเฉลี่ย 3.46 มีความคิดเห็นต่อความท้าทายในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชีต่ำกว่าสำนักงานสอบบัญชีที่มีทุนจดทะเบียนระหว่าง 2-3 ล้านบาท

ตารางที่ 9 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับความท้าทายในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีที่มีการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่างกัน (One-Way ANOVA)

ความท้าทายในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชี	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	8.990	4	2.248	5.841	0.001*
	ภายในกลุ่ม	54.644	142	0.385		
	รวม	63.634	146			

จากตารางที่ 9 เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า สำนักงานสอบบัญชีที่มีการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความท้าทายในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชีแตกต่างกัน และจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามภายในกลุ่มการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์มีความหลากหลายมากกว่าระหว่างกลุ่ม จึงได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ตามตารางที่ 9a

ตารางที่ 9a แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับความท้าทายในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีที่มีการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่างกันเป็นรายคู่

โปรแกรมคอมพิวเตอร์	\bar{x}	ไม่มี	MS Excel	ACL	IDEA	อื่น ๆ
		Sig.	Sig.	Sig.	Sig.	Sig.
ไม่มี	3.92	-	0.032*	0.004*	0.018*	0.562
MS Excel	3.56		-	0.065	0.001*	0.372
ACL	3.14			-	0.001*	0.046*
IDEA	4.75				-	0.010*
อื่น ๆ	3.76					-

จากตารางที่ 9a เมื่อทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับความท้าทายในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชีที่มีการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่างกันเป็นรายคู่ โดยสามารถเรียงลำดับได้ดังนี้

สำนักงานสอบบัญชีที่มีการใช้โปรแกรม IDEA (Interactive Data Extraction and Analysis) มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันต่อความท้าทายในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชีสูงกว่าสำนักงานสอบบัญชีที่ไม่มีการใช้โปรแกรม เปรียบเทียบกับสำนักงานที่ใช้โปรแกรม Microsoft Excel โปรแกรม ACL (Audit Command Language) และใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์อื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รองลงมา คือ สำนักงานสอบบัญชีที่ไม่มีการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ค่าเฉลี่ย 3.92 มีความคิดเห็นต่อความท้าทายในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชีต่ำกว่าสำนักงานสอบบัญชีที่มีการใช้โปรแกรม IDEA (Interactive Data Extraction and Analysis) แต่สูงกว่าสำนักงานสอบบัญชีที่มีการใช้โปรแกรม ACL (Audit Command Language) และโปรแกรม Microsoft Excel อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สุดท้าย คือ สำนักงานสอบบัญชีที่มีการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์อื่น ๆ ที่ค่าเฉลี่ย 3.76 มีความคิดเห็นต่อความท้าทายในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชีต่ำกว่าสำนักงานสอบบัญชีที่มีการใช้โปรแกรม IDEA (Interactive Data Extraction and Analysis) แต่สูงกว่าสำนักงานสอบบัญชีที่มีการใช้โปรแกรม ACL (Audit Command Language) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

■ สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องความเป็นไปได้ของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อใช้ในการสอบบัญชี: กรณีศึกษากลุ่มสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ด้านความเป็นไปได้ของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อใช้ในการสอบบัญชี

ความคิดเห็นที่กลุ่มตัวอย่างมีต่อความเป็นไปได้ของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อใช้ในการสอบบัญชีโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ส่วนใหญ่ให้คะแนนมากที่สุดในขั้นตอนการปฏิบัติงาน และการรายงานและการติดตามผล อาจเป็นเพราะว่าในปัจจุบัน 2 ขั้นตอนข้างต้นอยู่ระหว่างเข้าตรวจสอบกิจการที่ทำให้สำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็กสามารถเข้าถึงข้อมูลที่จำเป็นมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกได้สะดวกและเข้าใจได้มากกว่าขั้นตอนแรกอย่างการวางแผนและประเมินความเสี่ยงที่ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจในข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลของแต่ละกิจการค่อนข้างมาก สอดคล้องกับวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องที่กล่าวไว้ว่าการวิเคราะห์เชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชีที่มีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลและทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้สอบบัญชี แต่การที่สำนักงานสอบบัญชีจะเข้าถึงข้อมูลของแต่ละกิจการที่ตรวจสอบในปัจจุบันก็ยังคงเป็นไปได้ยาก

ส่วนความคิดเห็นที่กลุ่มตัวอย่างมีต่อความเป็นไปได้ของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อใช้ในการสอบบัญชีน้อยที่สุดในแต่ละขั้นตอนงานสอบบัญชี ได้แก่

- ระบุสมาชิกในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบได้
- การระบุความเสี่ยงที่มีนัยสำคัญตามมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 315 ได้ เช่น การประมาณการทางบัญชีในกรณีที่มีความไม่แน่นอนอย่างมากในการวัดมูลค่า เป็นต้น
- การทดสอบการควบคุมภายในของธุรกิจตามมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 315 ได้ เช่น การแบ่งแยกหน้าที่การอนุมัติรายการ สภาพและความเชื่อถือได้ของการบันทึกบัญชีของกิจการ เป็นต้น
- ตรวจสอบการแสดงผลข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญในระดับที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ผู้บริหารได้ให้การรับรองไว้ตามมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 330 ได้ ประกอบด้วย ประเภทของรายการและเหตุการณ์ยอดคงเหลือทางบัญชี การแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูล
- วิเคราะห์รายการทางบัญชีรายวัน เพื่อหาความสัมพันธ์และรูปแบบของข้อมูลเลขที่บัญชี ผู้อนุมัติ และรายการบันทึกทางบัญชีตามช่วงเวลาและจำนวนเงินของแต่ละรายการได้
- การจัดทำรายงานสอบทานระหว่างกาล
- จัดทำความเห็นต่อรายงานทางการเงินของผู้สอบบัญชีและหมายเหตุประกอบงบการเงินตามมาตรฐานการสอบบัญชีรหัส 700 ได้
- ระบุและติดตามการปรับปรุงรายการบัญชีงวดก่อนได้

ทำให้สำนักงานสอบบัญชีจำเป็นต้องใช้วิธีการตรวจสอบเอกสารควบคุมต่าง ๆ เพิ่มเติมด้วย ซึ่งมีความล่าช้าและมีประสิทธิภาพต่ำในการสุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบได้

ด้านความท้าทายในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชี

ความคิดเห็นที่กลุ่มตัวอย่างมีต่อความท้าทายในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชี โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย อันดับแรก คือ ด้านโปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก อาจเป็นเพราะว่าการวิเคราะห์เชิงลึกให้ได้ อย่างทันเวลาและมีประสิทธิภาพนั้น ผู้สอบบัญชีต้องอาศัยเครื่องมือช่วยในการวิเคราะห์ ซึ่งเรื่องที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ ต้นทุนในการลงทุนอยู่ในระดับสูง เช่น ต้นทุนซอฟต์แวร์ ค่าฝึกอบรมพนักงาน เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันผู้พัฒนาจำนวนมากมุ่งเน้นไปที่ระบบบัญชีมากกว่าระบบการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตรวจสอบ ทำให้การเข้าถึงเครื่องมือการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกมีต้นทุนการให้บริการสูง และต้องมีค่าอบรมการใช้งานที่สูงตามมาเช่นกัน อันดับสอง คือ ด้านการปฏิบัติงานของสำนักงานสอบบัญชี ซึ่งเรื่องที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ ตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชีจริงในธุรกิจยังมีให้เห็นน้อยและอยู่ในวงจำกัด ทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็กได้รับการพัฒนาช้ากว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ สอดคล้องกับวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในการศึกษาแนวทางการประยุกต์โปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบที่สำนักงานสอบบัญชี Big 4 แห่งหนึ่ง ได้พัฒนาขึ้น

ส่วนความคิดเห็นที่กลุ่มตัวอย่างมีต่อความท้าทายในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชี น้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการปฏิบัติงานของสำนักงานสอบบัญชี คือ สำนักงานสอบบัญชีไม่มีความระมัดระวังในการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลที่ได้รับ อาจเป็นเพราะในส่วนนี้สำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็กสามารถปฏิบัติได้ในระดับที่อยู่แล้ว และด้านโปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก คือ การประมวลผลของโปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกมีความถูกต้องแม่นยำในระดับต่ำ อาจเป็นเพราะสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็กยังไม่มีประสบการณ์ใช้งานโปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกมากนัก

การทดสอบสมมติฐานปัจจัยประชากรศาสตร์ใดมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นในการนำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกมาใช้ในการปฏิบัติงานสอบบัญชีและความท้าทายในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชี สามารถจำแนกได้ดังนี้

สำนักงานสอบบัญชีที่ตั้งอยู่กรุงเทพมหานครมีระดับความคิดเห็นต่อการประยุกต์โปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกมาใช้ในการปฏิบัติงานสอบบัญชีแตกต่างจากสำนักงานสอบบัญชีที่ตั้งอยู่ต่างจังหวัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสำนักงานสอบบัญชีที่มีทุนจดทะเบียนต่ำกว่า 1 ล้านบาทมีความเห็นต่อการนำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกในการปฏิบัติงานสอบบัญชีมากกว่าสำนักงานสอบบัญชีที่มีทุนจดทะเบียนระหว่าง 1-2 ล้านบาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สำนักงานสอบบัญชีที่ตั้งอยู่กรุงเทพมหานครมีระดับความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชีแตกต่างจากสำนักงานสอบบัญชีที่ตั้งอยู่ต่างจังหวัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสำนักงานสอบบัญชีที่มีทุนจดทะเบียนต่ำมีระดับความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชีสูงกว่าสำนักงานสอบบัญชีที่มีทุนจดทะเบียนสูงกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้สำนักงานสอบบัญชีที่ใช้โปรแกรม IDEA (Interactive Data Extraction and Analysis) ในการปฏิบัติงานสอบบัญชีมีระดับความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชีสูงกว่าสำนักงานสอบบัญชีที่ไม่ได้ใช้หรือใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์อื่นในการปฏิบัติงานสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อย่างไรก็ตามสำนักงานสอบบัญชีที่ใช้โปรแกรม ACL (Audit Command Language) ในการปฏิบัติงานสอบบัญชีมีระดับความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชีต่ำที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

การค้นคว้าอิสระครั้งนี้ทำให้ทราบว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็กเห็นด้วยในการประยุกต์โปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกในขั้นตอนการสอบบัญชี รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็กและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลและสนับสนุนในการช่วยเหลือสำนักงานบัญชีขนาดเล็กในการนำโปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกมาใช้ในการปฏิบัติงานสอบบัญชี ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

สำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก การดำเนินธุรกิจในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดความเสี่ยงใหม่ที่ผู้สอบบัญชีควรทราบและติดตาม โดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ได้ให้ความสำคัญด้วยการพัฒนาโปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบของตนเองขึ้นมามีใช้ในการปฏิบัติงานสอบบัญชี อย่างไรก็ตามสำนักงานขนาดเล็กยังมีการพัฒนาโปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกอยู่ในระดับที่น่ากังวล การพัฒนาที่สำคัญของสำนักงานบัญชีขนาดเล็กควรมุ่งเน้นการรวมกลุ่มกัน เพื่อการจัดสรรงบประมาณในการเรียนรู้การประยุกต์โปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกในการปฏิบัติงานสอบบัญชี อีกทั้งยังต้องมีการพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับการพัฒนาด้านสารสนเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก รวมทั้งนโยบายในการมุ่งหาลูกค้าที่มีศักยภาพในการจ่ายค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมากกว่ามุ่งเน้นในการหาลูกค้าในปริมาณ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อค่าตอบแทนผู้ช่วยผู้สอบบัญชีและการพัฒนาคุณภาพการสอบบัญชีในสำนักงานในอนาคต

หน่วยงานสนับสนุน ได้แก่ สภาวิชาชีพบัญชีฯ ควรพัฒนาโครงการแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบ และปรับปรุงพัฒนาแนวทางการสอบบัญชีด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์อย่างต่อเนื่อง และควรพัฒนาโปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลจากผู้ให้บริการระบบบัญชีได้ทั้งข้อมูลแบบปิดหรือข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตอย่างต่อเนื่อง เพื่อเปิดโอกาสให้แก่สำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็กที่มีข้อจำกัดด้านการลงทุนค่อนข้างมาก นอกจากนั้นคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ควรมีบทบาทที่สำคัญในการจัดหาทุนให้กับสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็กในการพัฒนาโปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชี เพื่อพัฒนาคุณภาพการสอบบัญชีให้ทัดเทียมกับสำนักงานขนาดใหญ่ และเป็นการพัฒนาตลาดทุนในประเทศให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

■ เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- ชุตินุช อินทรประสิทธิ์. (2561). การสอบบัญชีในยุค Big Data. วารสารสุทธิปริทัศน์, 32(103), 189-202.
- เยาวลักษณ์ ขาดิปัญญาชัย และโสภณ เพิ่มศิริวัลลภ. (2559). คำถามที่พบบ่อย (FAQ) เกี่ยวกับ Big data และ Data analytics. สืบค้นจาก <http://www.thaiiod.com/imgUpload/file/Library/IT%20Governance/>.
- วิไลลักษณ์ เอี่ยมจตุรภัทร และวชิระ บุญยเนตร. (2562). การประยุกต์โปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตรวจสอบบัญชี. วารสารสภาวิชาชีพบัญชี, 1(2). สืบค้นจาก <https://so02.tci.thaijo.org/index.php/JFAC/article/view/206754>.
- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2561). มาตรฐานการสอบบัญชี (รหัส 200): วัตถุประสงค์โดยรวมของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและการปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี. สืบค้นจาก <http://www.tfac.or.th/Article/Detail/67421>
- _____. (2561). มาตรฐานการสอบบัญชี (รหัส 300): การวางแผนการตรวจสอบงบการเงิน. สืบค้นจาก <http://www.tfac.or.th/Article/Detail/67421>
- _____. (2561). มาตรฐานการสอบบัญชี (รหัส 315): การระบุและประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ โดยการทำความเข้าใจกิจการและสภาพแวดล้อมของกิจการ. สืบค้นจาก <http://www.tfac.or.th/Article/Detail/67421>
- _____. (2561). มาตรฐานการสอบบัญชี (รหัส 700): การแสดงความเห็นและการรายงานต่องบการเงิน. สืบค้นจาก <http://www.tfac.or.th/Article/Detail/67421>
- สมฤดี ทองมีศร. (2558). แนวทางการแก้ไข ปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยตรวจสอบบัญชีโปรแกรมการตรวจสอบบัญชี และโปรแกรมระบบตรวจสอบสหกรณ์เชิงลึก ของผู้สอบบัญชีสำนักงานตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ขอนแก่น. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยขอนแก่น. สืบค้นจาก <https://mba.kku.ac.th/ncbmi/proceeding/2015/national/files/504.pdf>.
- โสภณ เพิ่มศิริวัลลภ. (2559). กระแสแห่งนวัตกรรมทางเทคโนโลยีกับวิชาชีพสอบบัญชี. วารสารวิชาชีพบัญชี, 12(34), 59-62. สืบค้นจาก <http://www.jap.tbs.tu.ac.th/index.php?page=Article-List&sub>

ภาษาอังกฤษ

- ACCA (2016). *Data analytics and the auditor*. Retrieved from <https://www.accaglobal.com/in/en/student/exam-support-resources/professional-exams-study-resources/p7/technical-articles/data-analytics.html>
- Ace Cloud Hosting. (2020). *Big Data and Its Impact on the Accounting Industry in 2020*. Retrieved from <https://www.ace-cloudhosting.com/blog/how-big-data-impacting-accounting-firms/>

- Alles, M., & Gray, G. L. (2015). *THE PROS AND CONS OF USING BIG DATA IN AUDITING: A SYNTHESIS OF THE LITERATURE AND A RESEARCH AGENDA* (Master's thesis) California State University. Retrieved from <http://jebcl.com/symposium/wp-content/uploads/2015/09/The-Pros-and-Cons-of-Using-Big-Data-in-Auditing-A-Synthesis-of-the-Literature-UWCISA-Revised.pdf>
- Bender, T (2017). *The effect of Data Analytics on audit efficiency*. (Master's thesis) ERASMUS University. Retrieved from https://thesis.eur.nl/pub/38929/Bender_357752.pdf.
- Chartered Professional Accountants, CANADA (2017). *Survey on Use of Audit Data Analytics in Canada - Results and Possible Implications*. Retrieved from <https://www.cpacanada.ca/en/business-and-accounting-resources/audit-and-assurance/canadian-auditing-standards-cas/publications/audit-data-analytics-alert-ada-survey-results>
- Cochran, W. G. (2007). *Sampling techniques*. John Wiley & Sons.
- Hampton, C., & Stratopoulos, T. C. (2016). *Audit Data Analytics Use: An Exploratory Analysis*. (Master's thesis, University of Waterloo). Retrieved from <https://www.ssrn.com/abstract=2877358>.
- Institute of Chartered Accountants in England and Wales, ICAEW (2016). *Data analytics for external auditors*. London.
- International Auditing and Assurance Standard Board (IAASB). (2017). *Exploring the Growing Use of Technology in the Audit, with a Focus on Data Analytics*. Retrieved from <https://www.iaasb.org/publications/exploring-growing-use-technology-audit-focus-data-analytics>.
- Pettey, Christy. (2012). Big Data Will Drive \$28 Billion of IT Spending in 2012. *Press Release*, October 17th. Retrieved from <https://www.businesswire.com/news/home/20121017005374/en/Gartner-Big-Data-Drive-28-Billion-Spending>
- Rowe, Cathy (2018). *Three Ways to Enhance Audit Quality with Audit Data Analytics*. Retrieved from <http://news.cchgroup.com/2018/04/04/three-ways-enhance-audit-quality-audit-data-analytics/accounting-audit/a-a-hot-topics/>.
- Tang, J. J., & Karim, K. E. (2017). Big data in business analytics: implications for the audit profession. *The CPA Journal*, 87(6), 34-39.

หลักการสำคัญของกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน ค.ศ. 2018

Key Principles of Conceptual Framework for
the Financial Reporting 2018

ดร.ศิลปพร ศรีจันเพชร

รองศาสตราจารย์ประจำ และหัวหน้าภาควิชาการบัญชี
คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ประธานคณะกรรมการวิชาชีพบัญชีด้านการศึกษาและเทคโนโลยี
สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์

Dr.Sillapaporn Srijunpetch

Associate Professor of Department of Accounting,
Thammasat Business School, Thammasat University
Head of Professional Accounting Committee on Accounting Education and Technology,
Thailand Federation of Accounting Professions

อนุวัฒน์ ภักดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำ หลักสูตรบัญชีบัณฑิต
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

Anuwat Phakdee

Assistant Professor of Department of Accounting,
Faculty of Management Sciences, Chandrakasem Rajabhat University

หลักการสำคัญของกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน ค.ศ. 2018

ดร.สิลปพร ศรีจันเพชร

รองศาสตราจารย์ประจำ และหัวหน้าภาควิชาการบัญชี

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประธานคณะกรรมการวิชาชีพบัญชีด้านการศึกษาและเทคโนโลยี

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์

Email: sillapaporn@tbs.tu.ac.th

อนุวัฒน์ ภัททิ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำ หลักสูตรบัญชีบัณฑิต

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

Email: anuwat.ph@chandra.ac.th

วันที่ได้รับบทความต้นฉบับ: 12 พฤศจิกายน 2563

วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ: 29 พฤศจิกายน 2563

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 1 ธันวาคม 2563

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายหลักการสำคัญที่ระบุไว้ในกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน ฉบับปรับปรุง 2018 และข้อแตกต่างจากกรอบแนวคิดฉบับปรับปรุง 2015 เพื่อให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติ กรอบแนวคิด 2018 ประกาศใช้ในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2564 เนื้อหาของกรอบแนวคิด 2018 ครอบคลุม 8 บท ได้แก่ (1) วัตถุประสงค์ของการรายงานทางการเงินเพื่อวัตถุประสงค์ทั่วไป (2) ลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ (3) งบการเงินและกิจการที่เสนอรายงาน (4) องค์ประกอบของงบการเงิน (5) การรับรู้รายการและการตัดรายการบัญชี (6) การวัดมูลค่า (7) การแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูล และ (8) แนวคิดเรื่องทุนและการรักษาระดับทุน

คำสำคัญ: กรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน (2018) หลักการ

Key Principles of Conceptual Framework for the Financial Reporting 2018

Dr.Sillapaporn Srijunpetch

Associate Professor of Department of Accounting,

Thammasat Business School, Thammasat University

Head of Professional Accounting Committee on Accounting Education and Technology,

Thailand Federation of Accounting Professions

Email: sillapaporn@tbs.tu.ac.th

Anuwat Phakdee

Assistant Professor of Department of Accounting,

Faculty of Management Sciences, Chandrakasem Rajabhat University

Email: anuwat.ph@chandra.ac.th

Received: November 12, 2020

Revised: November 29, 2020

Accepted: December 1, 2020

ABSTRACT

This article aims to explain the key principles of conceptual framework for the financial reporting 2018 and to illustrate differences issues from the conceptual framework 2015 to provide practical benefits. This conceptual framework will be implemented in Thailand in 2021. Contents in the conceptual framework 2018 comprise 8 chapters: (1) the objective of general purpose financial reporting (2) qualitative characteristics of useful financial information (3) financial statements and the reporting entity (4) elements of the financial statements (5) recognition and derecognition (6) measurement (7) presentation and disclosure and (8) concepts of capital and capital maintenance.

Keywords: *Conceptual Framework for the Financial Reporting (2018), Principles*

■ บทนำ

ในปัจจุบันการจัดทำงบการเงินของกิจการที่มีส่วนได้เสียสาธารณะ (Publicly Accountable Entities: PAEs) ในประเทศไทยใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงินที่ประกาศใช้โดยสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (International Financial Reporting Standards: IFRS) มาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศมีลักษณะเป็นหลักการ (Principle Based) ออกโดยคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (International Accounting Standard Board: IASB) หากเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจที่ไม่มีมาตรฐานการรายงานทางการเงินรองรับเป็นการเฉพาะ กิจการต้องใช้หลักการตามกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงินเพื่อรับรู้รายการดังกล่าว

ในปี ค.ศ. 2002 เกิดโครงการร่วม (Joint Project) ในการพัฒนามาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (IASB) กับคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีการเงินของสหรัฐอเมริกา (FASB) ซึ่งเป็นผลจากโครงการ Norwalk Agreement เพื่อทำข้อตกลงในการทำงานร่วมกันระหว่าง IASB กับ FASB (Whittington, 2008) และในปี ค.ศ. 2005 คณะกรรมการ IASB กับ FASB ได้เริ่มพัฒนากลอบแนวคิดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นกรอบหรือแนวทางในการพัฒนามาตรฐานการรายงานทางการเงินในอนาคตเพื่อรองรับการปรับปรุงใน 3 ลักษณะ คือ (1) มาตรฐานที่มีลักษณะเป็นหลักการ (Principles based Standard) (2) มาตรฐานที่มีลักษณะสม่ำเสมอภายใน (Internally Consistent Standards) และ (3) มาตรฐานที่มีความสอดคล้องกันในระดับสากล (Internationally Converged Standards) (นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ, 2558)

Braam and Beest (2013) ได้กล่าวถึงกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศที่ออกโดย IASB ว่าเป็นการให้แนวคิดพื้นฐานสำหรับลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าระดับของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ขึ้นอยู่กับลักษณะเชิงคุณภาพพื้นฐานและลักษณะเชิงคุณภาพเสริมอันจะนำไปสู่การเพิ่มประโยชน์ในการตัดสินใจ (IASB, 2018a)

ประเทศไทยได้นำแม่บทการบัญชีของ IASB มาใช้เป็นแนวทางจัดทำบัญชีครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2542 ซึ่งมีผลบังคับตามกฎหมายในปี พ.ศ. 2543 และได้ออกแม่บทการบัญชี ฉบับปรับปรุงปี พ.ศ. 2552 ซึ่งมีเนื้อหาสาระไม่แตกต่างจากแม่บทการบัญชีฉบับเดิม และในปี พ.ศ. 2557 ประเทศไทยได้นำกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน ฉบับปรับปรุง ค.ศ. 2013 มาถือปฏิบัติครั้งแรกและได้ยกเลิกแม่บทการบัญชีฉบับดังกล่าวไป และในปี พ.ศ. 2558 ได้ประกาศใช้กรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน ฉบับปรับปรุง ค.ศ. 2015 ต่อมาในปี ค.ศ. 2018 คณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (International Accounting Standard Board: IASB) ได้ออกกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน ฉบับปรับปรุง ค.ศ. 2018¹ (กรอบแนวคิด 2018) อีกครั้ง การปรับปรุงดังกล่าวเกิดจากแนวคิดที่สำคัญ คือ การให้ข้อมูลที่มีประโยชน์ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ และเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรมของเหตุการณ์ที่น่าเสนอ (กอบแก้ว รัตนอุบล, 2563) ซึ่งกรอบแนวคิดฉบับปรับปรุง 2018 นี้จะมีผลบังคับใช้ในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2564 เนื้อหาของกรอบแนวคิดฉบับดังกล่าวมีการอธิบายในรายละเอียดมากยิ่งขึ้น และทำให้ประเด็นต่าง ๆ มีความชัดเจน เพื่อลดปัญหาการนำไปถือปฏิบัติ รวมทั้งได้นำหลักการบางอย่างที่อยู่ในแม่บทการบัญชีกลับมากล่าวอีกครั้ง เช่น เนื้อหาสำคัญกว่ารูปแบบ (Substance over Form) ความระมัดระวังทางบัญชี² (Prudence/Conservatism) เป็นต้น (กอบแก้ว รัตนอุบล, 2562)

¹ในบทความนี้เรียก “กรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน ฉบับปรับปรุง ค.ศ. 2018” ว่า “กรอบแนวคิด 2018”

²กรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน ตามประกาศสภาวิชาชีพบัญชี ที่ 48/2563 ลงวันที่ 6 ตุลาคม 2563 เรียกว่า ความรอบคอบ (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2563)

เหตุผลหลักที่อยู่เบื้องหลัง คือ การปรับปรุงกรอบสำหรับการรายงานทางการเงินเพื่อการพัฒนาตลาดทุน และรองรับรูปแบบการดำเนินธุรกิจใหม่ (Kvatashidze, 2019) โดยกรอบแนวคิดมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยในการพัฒนา มาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศฉบับใหม่ ๆ ให้อยู่บนแนวคิดที่สอดคล้องกัน ในกรณีที่เหตุการณ์ทาง เศรษฐกิจไม่มีมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศรับรองเป็นการเฉพาะ ผู้จัดทำรายงานทางการเงินสามารถ นำหลักเกณฑ์ตามกรอบแนวคิดไปประยุกต์ได้ นอกจากนี้ ยังช่วยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถเข้าใจหลักเกณฑ์ ในมาตรฐานการรายงานทางการเงินฉบับต่าง ๆ ได้

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายหลักการสำคัญที่ระบุไว้ในกรอบแนวคิด 2018 ของแต่ละบท เพื่อช่วยให้ ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพทางบัญชี รวมถึงผู้สนใจทั่วไปเข้าใจหลักการสำคัญในภาพรวมของ กรอบแนวคิดและสามารถนำไปประยุกต์ในการจัดทำและนำเสนอรายงานทางการเงินได้อย่างเหมาะสมตาม วัตถุประสงค์ของกรอบแนวคิด

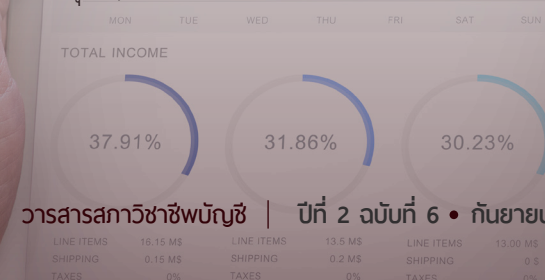
กรอบแนวคิด 2018 ส่งผลกระทบต่อกิจการที่มีส่วนได้เสียสาธารณะ (PAEs) และกิจการที่มีเหตุการณ์ ทางเศรษฐกิจหรือรายการบัญชี ซึ่งไม่มีมาตรฐานการรายงานทางการเงินรองรับเป็นการเฉพาะเนื่องจากกิจการ ต้องนำหลักการตามที่อธิบายไว้ในกรอบแนวคิดไปประยุกต์ในการรับรู้รายการ การวัดมูลค่า การแสดงรายการและ การเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน รวมทั้ง กิจการควรพิจารณาถึงความเหมาะสมกับการกำหนดนโยบายการบัญชี ตามกรอบแนวคิด 2018 เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของงบการเงินที่มีประโยชน์

ลำดับถัดไป เป็นการอธิบายถึง ลักษณะของข้อมูลทางบัญชีที่มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจ ภาพรวมของกรอบ แนวคิด 2018 การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ และเนื้อหาในแต่ละบทของกรอบแนวคิด 2018

■ ลักษณะของข้อมูลทางบัญชีที่มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจ

Cuong and Ly (2017) อธิบายถึงวัตถุประสงค์หลักของงบการเงิน คือ การให้ข้อมูลทางการเงินที่มีคุณภาพ สามารถนำมาใช้ในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจได้ ดังนั้น การให้ข้อมูลทางการเงินที่มีคุณภาพสูงจึงมีความสำคัญ และมีอิทธิพลต่อนักลงทุนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตลอดจน การตัดสินใจด้านสินเชื่อ การจัดสรรทรัพยากร ซึ่งจะมี ส่วนช่วยในการปรับปรุงประสิทธิภาพโดยรวมของตลาดทุน ในลักษณะดังกล่าวจึงถือว่าเป็นการให้ข้อมูลทางบัญชีที่ มีประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของกรอบแนวคิด (IASB, 2018a) อย่างไรก็ตาม Barth, Landsman, and Lang (2008) กล่าวว่าคุณภาพของการรายงานทางการเงินที่มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง เนื่องจาก มีโครงสร้างที่ซับซ้อนและมีมุมมองในหลายมิติ งานวิจัยเชิงประจักษ์ในอดีตจึงพยายามศึกษาคุณภาพของข้อมูล ทางการเงินที่มีประโยชน์ผ่านการใช้อ้างอิงเชิงปริมาณ โดยมุ่งสนใจเกี่ยวกับคุณสมบัติเฉพาะของข้อมูลทางการเงิน เช่น ตัวชี้วัดคุณภาพกำไร ความมีเสถียรภาพของกำไร ความสามารถในการพยากรณ์ ความสม่ำเสมอของกำไร และ ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (Dechow et al., 2010; Francis, LaFond, Olsson & Schipper 2004) ซึ่งตัวชี้วัด ดังกล่าวมีลักษณะที่สอดคล้องตามลักษณะเชิงคุณภาพที่กำหนดไว้ตามกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน

กรอบแนวคิด 2018 ได้ให้แนวทางในการนำเสนอของงบการเงินที่มีประโยชน์ผ่านการพัฒนามาตรฐาน การรายงานทางการเงินแต่ละฉบับ เนื่องจากมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่พัฒนาขึ้นควรสอดคล้องกับ กรอบแนวคิดเพื่อให้การนำเสนอของงบการเงินของกิจการสอดคล้องกับหลักการของข้อมูลทางการเงินที่เป็นประโยชน์ (กอบแก้ว รัตนอุบล, 2563) เช่น งานวิจัยของ Barth et al. (2008) พบว่าการนำมาตราฐานการบัญชีระหว่างประเทศ

มาถือปฏิบัติช่วยลดระดับการจัดการกำไร (Earnings Management) เพิ่มการรับรู้ผลขาดทุนอย่างทันเวลา และช่วยเพิ่มความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (Value Relevance) รวมทั้ง งานวิจัยของ Ota, Ozili and Eisenberg (2017) พบว่าข้อมูลทางการเงินที่จัดทำขึ้นตามมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (IAS) หรือมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS) ให้ข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเพิ่มขึ้น

นอกจากนั้น งานวิจัยของ Okafor, Anderson, and Warsame (2016) พบว่าข้อมูลทางบัญชีของบริษัทในประเทศแคนาดาที่นำมาตราฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS) มาถือปฏิบัติ ช่วยเพิ่มความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับการใช้หลักการบัญชีรับรองทั่วไปของสหรัฐอเมริกา (U.S. GAAP)

จากเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าการใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศที่พัฒนามาจากหลักการในกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน ให้ข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักของกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน (Cuong and Ly, 2017) ดังนั้น การปรับปรุงกรอบแนวคิด ในปี ค.ศ. 2018 จะช่วยพัฒนาให้ข้อมูลทางบัญชีมีประโยชน์มากยิ่งขึ้น

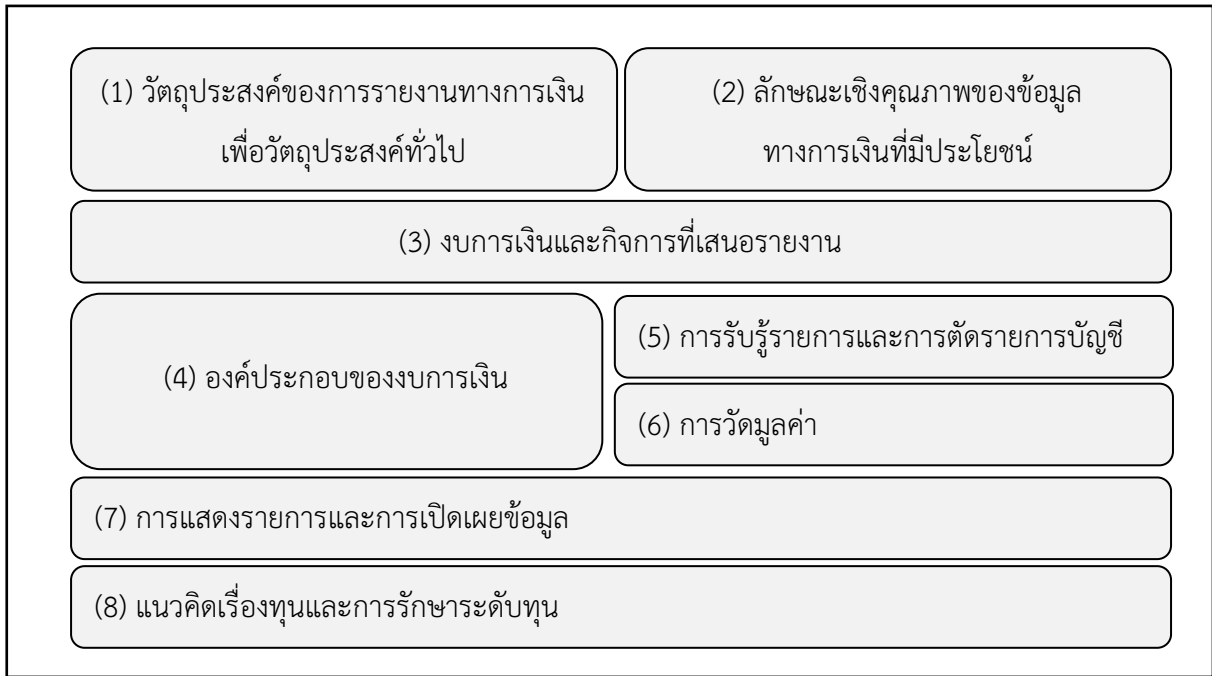
■ ภาพรวมของกรอบแนวคิด 2018 และการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ

กรอบแนวคิด 2018 ได้เพิ่มเนื้อหาที่สะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับงบการเงินและกิจการที่นำเสนองบการเงิน ซึ่งไม่ได้กล่าวไว้ในกรอบแนวคิด 2015 (ฉบับเดิม) นอกจากนี้ ยังได้นำเรื่องสำคัญ ซึ่งมีได้กล่าวถึงในกรอบแนวคิดฉบับเดิมมาอธิบาย เช่น ความรับผิดชอบตามหน้าที่ เนื้อหาสำคัญกว่ารูปแบบ และความระมัดระวัง (IFAC, 2018; กอบแก้ว รัตนอุบล, 2563) การนำหลักการสำคัญข้างต้นมาระบุไว้ในกรอบแนวคิด 2018 เป็นการแสดงถึงความชัดเจนของหลักการพิจารณาถึงลักษณะเชิงคุณภาพพื้นฐาน เช่น กิจการรับรู้สิทธิการใช้สินทรัพย์ (การเช่าสินทรัพย์) เป็นรายการสินทรัพย์ในงบการเงิน ถึงแม้ว่าสินทรัพย์นั้นจะเป็นของผู้ให้เช่าก็ตาม การรับรู้รายการดังกล่าวสะท้อนถึงหลักเนื้อหาสำคัญกว่ารูปแบบ ซึ่งถือเป็นการให้แนวทางสำหรับการนำเสนอข้อมูลในงบการเงินได้อย่างเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม และนำไปสู่ประโยชน์ต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ

กรอบแนวคิด 2018 ได้เปลี่ยนแปลงคำนิยามเกี่ยวกับสินทรัพย์และหนี้สินใหม่ และได้ปรับปรุงคำนิยามของรายได้และค่าใช้จ่ายให้มีความสอดคล้องกัน (IASB, 2018b) ซึ่งเป็นการรองรับเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจใหม่ ๆ และเป็นแนวทางในการพิจารณาเพื่อรับรู้องค์ประกอบในงบการเงินของแต่ละกิจการ ตลอดจน การเปลี่ยนแปลงเกณฑ์การรับรู้รายการขององค์ประกอบในงบการเงิน โดยได้กำหนดให้กิจการควรนำลักษณะเชิงคุณภาพพื้นฐาน และองค์ประกอบของงบการเงินมาร่วมพิจารณาด้วย (IASB, 2018b; กอบแก้ว รัตนอุบล, 2564) จึงเป็นการแสดงให้เห็นว่าข้อมูลที่กิจการนำเสนอในงบการเงินได้ผ่านการพิจารณาหลักเกณฑ์การรับรู้รายการอย่างรอบคอบเพื่อการนำเสนอข้อมูลได้อย่างมีคุณภาพ นอกจากนี้ กรอบแนวคิด 2018 ได้นำหลักการตัดรายการบัญชี การแสดงรายการ และการเปิดเผยข้อมูลมาอธิบายไว้อย่างชัดเจน ถึงแม้ว่า กิจการทั่วไปได้นำเรื่องดังกล่าวไปถือปฏิบัติตามปกติ ซึ่งการนำมาแสดงไว้เป็นลายลักษณ์อักษรจะช่วยให้สามารถนำไปใช้อ้างอิงในทางปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น (กอบแก้ว รัตนอุบล, 2564) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความชัดเจนของกรอบหรือแนวทางในการจัดทำรายงานทางการเงินเพื่อการให้ข้อมูลที่เป็ประโยชน์ต่อการตัดสินใจ และการพัฒนามาตราฐานการรายงานทางการเงินฉบับใหม่ในอนาคต ที่สามารถเชื่อมโยงและสะท้อนถึงข้อกำหนดของกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน จึงอาจกล่าวได้ว่ากรอบแนวคิด 2018 เป็นการเพิ่มความชัดเจนและปรับปรุงหลักการให้รองรับเหตุการณ์ในปัจจุบันเพื่อเป็นกรอบในการจัดทำงบการเงิน การพัฒนามาตราฐานการรายงานทางการเงิน และการให้หลักการอื่น ๆ ในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำรายงานทางการเงินอย่างครอบคลุมและครบถ้วนมากกว่ากรอบแนวคิดฉบับเดิม

เนื้อหาของกรอบแนวคิดมีทั้งหมด 8 บท ประกอบด้วย บทที่ 1 วัตถุประสงค์ของการรายงานทางการเงิน เพื่อวัตถุประสงค์ทั่วไป บทที่ 2 ลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ บทที่ 3 งบการเงินและกิจการที่เสนอรายงาน บทที่ 4 องค์ประกอบของงบการเงิน บทที่ 5 การรับรู้รายการและการตัดรายการบัญชี บทที่ 6 การวัดมูลค่า บทที่ 7 การแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูล และบทที่ 8 แนวคิดเรื่องทุนและการรักษาระดับทุน

เนื้อหาของกรอบแนวคิด 2018 สรุปได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 เนื้อหาของกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน

บทที่ 1 วัตถุประสงค์ของการรายงานทางการเงินเพื่อวัตถุประสงค์ทั่วไป (The Objective of General Purpose Financial Reporting)

วัตถุประสงค์ของรายงานทางการเงินเพื่อวัตถุประสงค์ทั่วไป คือ การให้ข้อมูลทางการเงิน (Financial Information) ที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้ และค่าใช้จ่ายของหน่วยงานที่รายงาน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อนักลงทุน ผู้ให้กู้ยืมและเจ้าหนี้อื่น หรือเรียกว่า ผู้ใช้หลัก³ (Primary Users) เพื่อใช้ตัดสินใจในการซื้อ ขาย หรือถือตราสารทุนและตราสารหนี้ พิจารณาให้หรือชำระเงินกู้และสินเชื่อในรูปแบบอื่น หรือการใช้สิทธิออกเสียง ซึ่งมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายดำเนินการของฝ่ายบริหารที่ส่งผลกระทบต่อการใช้ทรัพยากรเชิงเศรษฐกิจของกิจการ

การรายงานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรเชิงเศรษฐกิจ (Economic Resources) และสิทธิเรียกร้อง (Claims) เป็นการอ้างอิงถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับฐานะการเงิน ส่วนการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสิทธิเรียกร้องเป็นการอ้างอิงถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผลการดำเนินงาน นอกจากนี้ เนื้อหาในส่วนนี้ยังให้ความสำคัญ

³ ผู้ซึ่งการเงินเพื่อวัตถุประสงค์ทั่วไปตามกรอบแนวคิดเรียกว่า “ผู้ใช้หลัก” (Primary Users) ประกอบด้วย ผู้ลงทุน (Potential Investors) ผู้ให้กู้ยืม (Lenders) และเจ้าหนี้อื่นในปัจจุบันและที่เป็นไปได้ (Other Creditors) (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2563)

กับเกณฑ์คงค้าง (Accrual Basis) เพื่อให้สะท้อนผลการดำเนินงานของกิจการ ซึ่งหมายความว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นควรสะท้อนในงบการเงินตามช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์ โดยไม่คำนึงถึงรายการที่เป็นเงินสด

ข้อมูลเกี่ยวกับกระแสเงินสดในอดีตยังมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการประเมินความสามารถของผู้บริหารในการสร้างกระแสเงินสดในอนาคตของกิจการ อย่างไรก็ตาม งบการเงินเพื่อวัตถุประสงค์ทั่วไปไม่อาจให้ข้อมูลทั้งหมดกับผู้ใช้งบการเงินได้ ผู้ใช้งบการเงินต้องพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแหล่งอื่น เช่น ปัจจัยทางสภาพเศรษฐกิจ เหตุการณ์ทางการเมือง รวมทั้ง การพยากรณ์เกี่ยวกับอุตสาหกรรมและบริษัท (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2563)

กล่าวโดยสรุป หลักการทั่วไปเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการรายงานทางการเงินเพื่อวัตถุประสงค์ทั่วไปตามกรอบแนวคิด 2018 มีหลักการคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ไม่แตกต่างจากกรอบแนวคิดฉบับเดิม

บทที่ 2 ลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ (Qualitative Characteristics of Useful Financial Information)

กรอบแนวคิด 2018 ได้นำหลักการเพื่อพิจารณาลักษณะเชิงคุณภาพพื้นฐานเกี่ยวกับความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรมที่กรอบแนวคิดฉบับเดิมมิได้กล่าวไว้มาอธิบาย ได้แก่ (1) เนื้อหาสำคัญกว่ารูปแบบ และ (2) หลักความระมัดระวังทางบัญชี โดยกรอบแนวคิด 2018 ให้พิจารณาหลักเนื้อหาสำคัญกว่ารูปแบบ เพื่อสะท้อนความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม กล่าวคือ ในหลายสภาพแวดล้อมทางธุรกิจพบว่าเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจเหมือนกับรูปแบบทางกฎหมาย หากไม่เหมือนกัน กิจการควรยึดเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจของรายการนั้น สำหรับหลักความระมัดระวังทางบัญชี กรอบแนวคิด 2018 อธิบายว่า กิจการควรใช้หลักความระมัดระวังเมื่อกิจการต้องใช้ดุลยพินิจภายใต้เงื่อนไขของความไม่แน่นอน โดยกิจการจะไม่แสดงสินทรัพย์และรายได้ในจำนวนที่สูงเกินไป รวมถึงไม่แสดงหนี้สินและค่าใช้จ่ายในจำนวนที่ต่ำเกินไป เพื่อให้ข้อมูลแสดงด้วยความเป็นกลาง นอกจากนี้ กิจการควรคำนึงถึงความไม่แน่นอนในการวัดมูลค่า (Measurement Uncertainty) สำหรับจำนวนเงินของรายการบัญชีที่ต้องแสดงในงบการเงิน (IASB, 2018b)

กรอบแนวคิด 2018 ได้กำหนดลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ ซึ่งประกอบด้วย ลักษณะเชิงคุณภาพพื้นฐาน (Fundamental Qualitative Characteristics) และลักษณะเชิงคุณภาพเสริม (Enhancing Qualitative Characteristics) อธิบายในรายละเอียดได้ดังนี้

1. ลักษณะเชิงคุณภาพพื้นฐาน มีลักษณะสำคัญ 2 ประการ ดังนี้

1.1 ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (Relevance) หมายถึง ข้อมูลทางการเงินที่สามารถทำให้ผู้ใช้ตัดสินใจแตกต่างกันไป โดยข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจและทำให้การตัดสินใจแตกต่างกันออกไปเมื่อมีคุณค่าทางการพยากรณ์ (Predictive Value) และคุณค่าทางยืนยัน (Confirmatory) หรือทั้ง 2 อย่าง (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2563)

นอกจากนั้น กรอบแนวคิดยังอธิบายถึง **ความมีสาระสำคัญ (Materiality)** ซึ่งเป็นการพิจารณาถึงข้อมูลโดยข้อมูลมีสาระสำคัญหากการละเว้นการแสดงผลหรือการแสดงผลข้อมูลผิดอาจมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ใช้หลัก อย่างไรก็ตาม ความมีสาระสำคัญเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละกิจการ ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะหรือขนาดของรายการ โดยไม่มีกฎเกณฑ์ที่ระบุไว้อย่างชัดเจน (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2563) สำหรับความมีสาระสำคัญถือเป็นปัจจัยที่สะท้อนถึงความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ

1.2 ความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม (Faithful Representation) หมายถึง ข้อมูลที่แสดงอย่างสมบูรณ์ประกอบด้วย 3 ลักษณะสำคัญ คือ ความครบถ้วน (Complete) ความเป็นกลาง (Neutral) และปราศจากข้อผิดพลาด (Free from Error) ทั้งนี้ ความสมบูรณ์ดังกล่าวอาจเกิดขึ้นได้ยาก แต่วัตถุประสงค์หลักของ IASB คือ การทำให้ข้อมูลมีคุณภาพมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2563)

การนำเสนอข้อมูลทางการเงินควรมีลักษณะเชิงคุณภาพพื้นฐาน โดยข้อมูลที่มีประโยชน์ต้องมีทั้งความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจและความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรมตามที่กล่าวไว้ข้างต้น

2. ลักษณะเชิงคุณภาพเสริม มีลักษณะสำคัญ 4 ประการ (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2563) ดังนี้

2.1 ความสามารถเปรียบเทียบได้ (Comparability) ข้อมูลที่กิจการนำเสนอควรสามารถเปรียบเทียบกันได้ระหว่างกิจการ หรือระหว่างช่วงเวลาของกิจการเดียวกัน เช่น การใช้นโยบายการบัญชีสำหรับรายการบัญชีเดียวกัน เป็นต้น

2.2 ความสามารถพิสูจน์ยืนยันได้ (Verifiability) คือ ผู้สังเกตการณ์รายต่าง ๆ ที่มีความรอบรู้และมีความเป็นอิสระสามารถพิสูจน์ยืนยันเพื่อให้ได้ข้อสรุปตรงกันทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งจะช่วยให้ผู้ใช้หลักมั่นใจว่าข้อมูลแสดงไว้เป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม เช่น การตรวจนับเงินสดถือเป็นการพิสูจน์ยืนยันทางตรง หรือการตรวจสอบสูตรในการคำนวณถือเป็นการพิสูจน์ยืนยันทางอ้อม เป็นต้น

2.3 ความทันเวลา (Timeliness) คือ ข้อมูลที่มีความพร้อมสนับสนุนต่อการตัดสินใจของผู้ใช้หลักอย่างทันเวลา ทั้งนี้ ข้อมูลย้อนหลังในอดีตที่ยาวนานจะมีประโยชน์ลดลง แต่ข้อมูลบางรายการที่ย้อนหลังในอดีตที่ยาวนานถือว่ามีความเกี่ยวข้องนำไปใช้ในการคาดการณ์แนวโน้มของข้อมูล

2.4 ความสามารถเข้าใจได้ (Understandability) คือ ข้อมูลที่นำเสนอควรมีการจัดประเภท กำหนดลักษณะ และมีความชัดเจนในการนำเสนอ เพื่อให้ข้อมูลนั้นสามารถเข้าใจได้ เช่น กิจการแสดงรายการเงินสดและเทียบเท่าเงินสด เป็นรายการสินทรัพย์หมุนเวียน เพื่อให้ผู้ใช้ข้อมูลมีความสามารถเข้าใจได้เกี่ยวกับลักษณะของรายการดังกล่าว เป็นต้น

ลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์สรุปได้ดังภาพที่ 2

ลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์		
ลักษณะเชิงคุณภาพพื้นฐาน		ลักษณะเชิงคุณภาพเสริม
ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ	ความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม	<ul style="list-style-type: none"> • ความสามารถเปรียบเทียบกันได้ • ความสามารถพิสูจน์ยืนยันได้ • ความทันเวลา • ความสามารถเข้าใจได้
<ul style="list-style-type: none"> • คุณค่าในการพยากรณ์ • คุณค่าในการยืนยัน • ความมีสาระสำคัญ 	<ul style="list-style-type: none"> • ความครบถ้วน • ความเป็นกลาง • ปราศจากข้อผิดพลาด 	

ภาพที่ 2 ลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์

ที่มา: ศิลปพร ศรีจันทเพชร และอนุวัฒน์ ภัคดี (2563)

ภายใต้ลักษณะเชิงคุณภาพของรายงานทางการเงินที่มีประโยชน์ กรอบแนวคิดได้อธิบายถึงข้อจำกัดด้านต้นทุนต่อการรายงานทางการเงินที่มีประโยชน์ (The Cost Constraint on Useful Financial Reporting) ว่ากิจการควรมิได้คำนึงถึงต้นทุนที่ใช้ในการจัดทำงบการเงิน รวมทั้ง ความต้องการของผู้ใช้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เช่น กิจการจัดทำงบการเงินต้องได้รับประโยชน์กว่าต้นทุนที่เสียไป ไม่ว่าจะเป็นการประยุกต์หลักการวัดมูลค่า หรือการรับรู้รายการองค์ประกอบในงบการเงิน กล่าวคือ วิธีการหรือข้อมูลที่เลือกมาต้องไม่มีต้นทุนสูงกว่าประโยชน์ที่จะได้รับ (กอบแก้ว รัตนอุบล, 2563)

บทที่ 3 งบการเงินและกิจการที่เสนอรายงาน (Financial Statements and the Reporting Entity)

กรอบแนวคิด 2018 ได้เพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับงบการเงินและกิจการที่เสนอรายงาน ซึ่งกรอบแนวคิดฉบับเดิมมิได้กล่าวถึง จึงถือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญประการหนึ่ง สำหรับเนื้อหาในบทนี้กล่าวถึงข้อมูลที่กิจการแสดงไว้ในงบการเงิน และรูปแบบของงบการเงิน โดยกิจการต้องนำหลักการข้อมูลที่เป็นประโยชน์ไปประยุกต์เพื่อจัดทำและนำเสนองบการเงิน (กอบแก้ว รัตนอุบล, 2563) ภายใต้บทนี้ กรอบแนวคิด 2018 ได้อธิบายหลักการเกี่ยวกับงบการเงินและกิจการที่เสนอรายงานไว้ดังนี้

1. งบการเงิน (Financial Statements)

กรอบแนวคิด อธิบายว่า “งบการเงิน” เป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรเชิงเศรษฐกิจ (Economic Resources) ของกิจการที่เสนอรายงาน (Reporting Entity) สิทธิเรียกร้อง (Claim) ต่อกิจการที่เสนอรายงาน และการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรและสิทธิเรียกร้องที่เป็นไปตามค่านิยมของสินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้ และค่าใช้จ่าย ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบของงบการเงิน

งบการเงินมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินทรัพย์ (Assets) หนี้สิน (Liabilities) ส่วนของเจ้าของ (Equity) รายได้ (Income) และค่าใช้จ่าย (Expenses) ของกิจการที่เสนอรายงาน ซึ่งถือเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินในการใช้ประเมินกระแสเงินสดรับในอนาคตของกิจการ และประเมินความรับผิดชอบของฝ่ายบริหารต่อทรัพยากรของกิจการ งบการเงินที่กล่าวถึงมีดังนี้

(1) งบแสดงฐานะการเงิน (The Statement of Financial Position) เป็นการรับรู้รายการสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของเจ้าของ

(2) งบแสดงผลการดำเนินงาน (The Statements of Financial Performance) เป็นการรับรู้รายการรายได้และค่าใช้จ่าย

(3) งบอื่น ๆ (Other Statements) และหมายเหตุประกอบงบการเงิน เป็นการอธิบายเกี่ยวกับสินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้และค่าใช้จ่ายที่รับรู้ รวมถึง ข้อมูล ลักษณะและความเสี่ยงที่เกิดจากสินทรัพย์และหนี้สินที่รับรู้ นั่น นอกจากนั้น ยังใช้อธิบายถึงสินทรัพย์และหนี้สินที่ยังไม่รับรู้ รวมถึงข้อมูลลักษณะและความเสี่ยงที่เกิดจากรายการนั้น กระแสเงินสด การสมทบจากและการจ่ายคืนให้ผู้ถือสิทธิเรียกร้องในส่วน of เจ้าของ รวมทั้ง การนำวิธีข้อสมมติ ดุลยพินิจที่ใช้ประมาณการจำนวนที่นำเสนอหรือเปิดเผย และการเปลี่ยนแปลงวิธี ข้อสมมติและดุลยพินิจนั้น

กิจการจัดทำงบการเงินตามระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งเรียกว่า “รอบระยะเวลารายงาน” (Reporting Period) โดยทั่วไป กำหนดรอบระยะเวลารายงานไว้ 1 ปี (หรือ 12 เดือน) ดังนั้น งบการเงินที่กิจการนำเสนอจึงเป็นรายการสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วน of เจ้าของที่แสดง ณ วันสิ้นรอบระยะเวลารายงาน ส่วนรายได้และค่าใช้จ่ายเป็นรายการที่เกิดขึ้นระหว่างรอบระยะเวลาที่รายงาน

กรอบแนวคิด 2018 กำหนดข้อสมมติว่ากิจการจะไม่ตั้งใจเลิกกิจการ จึงให้จัดทำงบการเงินภายใต้ข้อสมมติ “การดำเนินงานต่อเนื่อง” (Going Concern) เพื่อแสดงให้เห็นว่ากิจการยังคงดำเนินกิจการต่อไปในอนาคต

2. กิจการที่เสนอรายงาน (Reporting Entity)

กรอบแนวคิด 2018 ได้นำคำว่ากิจการที่นำเสนอรายงานมาระบุไว้อย่างเป็นทางการ โดยกิจการที่เสนอรายงาน เป็นกิจการเดี่ยว หรือส่วนของกิจการ หรือประกอบด้วยกิจการมากกว่า 1 แห่ง กิจการที่เสนอรายงานไม่จำเป็นต้อง เป็นกิจการตามกฎหมาย เช่น กิจการเดี่ยว เป็นหน่วยงานที่เป็นส่วนหนึ่งของกิจการ หรือในกรณีที่เป็นบริษัทใหญ่และ บริษัทย่อย งบการเงินที่นำเสนอแบ่งได้ 3 ประเภท ดังนี้

- (1) งบการเงินรวม (Consolidated Financial Statements)
- (2) งบการเงินที่ไม่ใช่งบการเงินรวม (Unconsolidated Financial Statements)
- (3) งบการเงินแบบรวมรายการ (Combined Financial Statements)

กิจการเดี่ยว (Single Entity) นำเสนองบการเงินที่ไม่ใช่งบการเงินรวม (Unconsolidated Financial Statements) ซึ่งเป็นงบการเงินเพื่อให้ข้อมูลเฉพาะกิจการใดกิจการหนึ่ง ส่วนกิจการ ซึ่งเป็นบริษัทใหญ่ มีอำนาจ ควบคุมอีกกิจการหนึ่ง ซึ่งเป็นบริษัทย่อย งบการเงินที่นำเสนอจะเรียกว่า “งบการเงินรวม” (Consolidated Financial Statement) เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้และค่าใช้จ่ายของทั้ง 2 บริษัทเสนอ รายงานเป็นกิจการเดี่ยว นอกจากนั้น กิจการที่เสนอรายงานมีมากกว่า 1 กิจการ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องในลักษณะของบริษัท ใหญ่ บริษัทย่อย งบการเงินที่นำเสนอเรียกว่า “งบการเงินแบบรวมรายการ” (Combined Financial Statements)

ความสัมพันธ์ของงบการเงินและกิจการที่เสนอรายงานสรุปได้ดังภาพที่ 3

รอบระยะเวลารายงาน	การดำเนินงานต่อเนื่อง	
งบแสดงฐานะการเงิน : สินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้น		
งบแสดงผลการดำเนินงาน : รายได้และค่าใช้จ่าย		
งบอื่น ๆ และหมายเหตุประกอบงบการเงิน		
งบการเงินที่ไม่ใช่งบการเงินรวม	งบการเงินรวม	งบการเงินแบบรวมรายการ

ภาพที่ 3 ความสัมพันธ์ของงบการเงินและกิจการที่เสนอรายงาน

บทที่ 4 องค์ประกอบของงบการเงิน (The Elements of Financial Statements)

กรอบแนวคิด 2018 ได้เปลี่ยนแปลงคำนิยามของสินทรัพย์และหนี้สินใหม่ รวมทั้งปรับปรุงคำนิยามของรายได้และค่าใช้จ่าย ส่วนคำนิยามของส่วนของผู้ถือหุ้นไม่เปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้กิจการต้องพิจารณาว่าเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเป็นไปตามคำนิยามใหม่ที่กำหนดหรือไม่

กรอบแนวคิด 2018 ได้กำหนดองค์ประกอบต่าง ๆ ไว้ดังนี้

- สินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้น เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับฐานะการเงินของกิจการที่เสนอรายงาน
- รายได้และค่าใช้จ่าย เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับผลการดำเนินงานทางการเงินของกิจการที่เสนอรายงาน

องค์ประกอบข้างต้นมีความเชื่อมโยงกับทรัพยากร สิทธิเรียกร้อง และการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรกับสิทธิเรียกร้องต่อกิจการ ดังสรุปในภาพที่ 4

ภาพที่ 4 องค์ประกอบของงบการเงิน

องค์ประกอบของงบการเงินตามภาพที่ 4 อธิบายในรายละเอียดได้ดังนี้

1. สินทรัพย์

คำนิยามของ “สินทรัพย์” (Asset) ตามกรอบแนวคิด 2018 หมายถึง “ทรัพยากรเชิงเศรษฐกิจในปัจจุบันที่กิจการควบคุม ซึ่งเป็นผลของเหตุการณ์ในอดีต”

ทรัพยากรเชิงเศรษฐกิจ (Economic Resource) คือ สิทธิ (Right) ที่มีความเป็นไปได้ในการสร้างผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ (Potential to Produce Economic Benefits) โดยสิทธิดังกล่าวมีหลายรูปแบบ โดยรวมถึงสิทธิที่เกิดการผูกพันกับอีกฝ่าย (เช่น สิทธิในการได้รับชำระเงิน หรือสิทธิในการได้รับสินค้าหรือบริการ เป็นต้น) สิทธิที่ไม่เกิดจากการผูกพันของอีกกิจการหนึ่ง (เช่น สิทธิในการใช้ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ หรือสิทธิในการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา) ตัวอย่างเช่น กิจการซื้อที่ดิน อาคารและอุปกรณ์เพื่อใช้ในการดำเนินงาน ในลักษณะนี้ถือว่าการมีสิทธิเหนือรายการที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ที่จะใช้ในการดำเนินงาน เพื่อสร้างประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคต เป็นต้น

การควบคุม (Control) คือ ความสามารถในการสั่งการใช้ทรัพยากรเชิงเศรษฐกิจและได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจจากทรัพยากรนั้น เช่น กิจการใช้รายการที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ในการดำเนินธุรกิจเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ เป็นต้น

2. หนี้สิน

คำนิยามของ “หนี้สิน” (Liability) ตามกรอบแนวคิด 2018 หมายถึง “ภาระผูกพัน (Obligation) ในปัจจุบันของกิจการให้โอนทรัพยากรเชิงเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นผลของเหตุการณ์ในอดีต” โดยหนี้สินที่เกิดขึ้นต้องเป็นไปตามเงื่อนไขทุกข้อต่อไปนี้

(1) กิจการมีภาระผูกพันในปัจจุบัน ตามเงื่อนไข กิจการมีภาระผูกพันในปัจจุบันที่ทำให้ต้องรับผิดชอบ โดยไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ซึ่งอาจเป็นภาระผูกพันตามกฎหมาย (Legal Obligation) หรือภาระผูกพันจากการอนุমান (Constructive Obligation)

(2) ภาระผูกพันของกิจการในปัจจุบันทำให้กิจการต้องโอนทรัพยากรเชิงเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นการโอนทรัพยากรเชิงเศรษฐกิจให้กับอีกฝ่ายหนึ่งหรือหลายฝ่าย เช่น การจ่ายเงินสด การส่งมอบสินค้าหรือบริการ เป็นต้น

(3) ภาระผูกพันในปัจจุบันของกิจการเป็นผลจากเหตุการณ์ในอดีต กล่าวคือ กิจการมีภาระผูกพันจากการกระทำของกิจการในอดีต และกิจการได้ประโยชน์จากการกระทำนั้นแล้ว

ตามคำนิยามของหนี้สินตามกรอบแนวคิดข้างต้นต้องเป็นไปตามเงื่อนไขครบทุกข้อ คือ มีภาระผูกพันในปัจจุบัน ภาระผูกพันนั้นทำให้กิจการต้องโอนทรัพยากรในการจ่ายชำระ และภาระผูกพันเกิดจากเหตุการณ์ในอดีต

3. ส่วนของเจ้าของ

คำนิยามของ “ส่วนของเจ้าของ” (Equity) ตามกรอบแนวคิด 2018 หมายถึง “ส่วนได้เสียคงเหลือในสินทรัพย์ของกิจการ หลังจากหักหนี้สินทั้งหมดของกิจการ”

สิทธิเรียกร้องส่วนของเจ้าของ คือ สิทธิเรียกร้องต่อส่วนได้เสียคงเหลือในสินทรัพย์ของกิจการหลังจากหักหนี้สินทั้งหมด เช่น กิจการมีสินทรัพย์ทั้งหมด 100 บาท และมีหนี้สินทั้งหมด 30 บาท ส่วนได้เสียคงเหลือในสินทรัพย์เท่ากับ 70 บาท ($100 - 30$) ซึ่งเป็นสิทธิเรียกร้องของผู้ถือสิทธิ โดยสิทธิเรียกร้องดังกล่าวไม่เป็นไปตามคำนิยามของหนี้สิน กิจการอาจกำหนดสิทธิไว้เป็นสัญญา ระเบียบข้อบังคับ หรือวิธีที่คล้ายคลึงกัน เช่น การออกหุ้นทุน สิทธิเรียกร้องจะถูกระบุไว้ในสัญญา หรือในบางกรณี สิทธิเรียกร้องต่อส่วนได้เสียอาจแตกต่างกัน ซึ่งผู้ถือสิทธิจะทราบถึงความแตกต่างดังกล่าว เช่น การประกาศจ่ายเงินปันผล เป็นต้น

4. รายได้

คำนิยามของ “รายได้” (Income) ตามกรอบแนวคิด 2018 หมายถึง “การเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์หรือการลดลงของหนี้สินที่เป็นผลให้ส่วนของเจ้าของเพิ่มขึ้นที่ไม่ใช่รายการที่เกี่ยวข้องกับการสมทบโดยผู้ถือสิทธิเรียกร้องส่วนของเจ้าของ” เช่น กิจการขายสินค้าเป็นเงินสด 100 บาท ส่งผลให้กิจการมีสินทรัพย์ (เงินสด) เพิ่มขึ้น 100 บาท เป็นต้น

5. ค่าใช้จ่าย

คำนิยามของ “ค่าใช้จ่าย” (Expenses) ตามกรอบแนวคิด 2018 หมายถึง “การลดลงของสินทรัพย์หรือการเพิ่มขึ้นของหนี้สินที่เป็นผลให้ส่วนของเจ้าของลดลงที่ไม่ใช่รายการที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรให้ผู้ถือสิทธิเรียกร้องส่วนของเจ้าของ” เช่น กิจการจ่ายค่าเช่าอาคารสำนักงานเป็นเงินสด 100 บาท ส่งผลให้สินทรัพย์ (เงินสด) ของกิจการลดลงจำนวน 100 บาท เป็นต้น

คำนิยามขององค์ประกอบงบการเงินตามกรอบแนวคิดข้างต้นสรุปได้ดังนี้

องค์ประกอบของงบการเงิน	คำนิยามตามกรอบแนวคิด
สินทรัพย์ (Asset)	ทรัพยากรเชิงเศรษฐกิจในปัจจุบันที่กิจการควบคุม ซึ่งเป็นผลของเหตุการณ์ในอดีต
หนี้สิน (Liability)	ภาระผูกพันในปัจจุบันของกิจการให้โอนทรัพยากรเชิงเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นผลของเหตุการณ์ในอดีต
ส่วนของเจ้าของ (Equity)	ส่วนได้เสียคงเหลือในสินทรัพย์ของกิจการ หลังจากหักหนี้สินทั้งหมดของกิจการ
รายได้ (Income)	การเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์หรือการลดลงของหนี้สินที่เป็นผลให้ส่วนของเจ้าของเพิ่มขึ้นที่ไม่ใช่รายการที่เกี่ยวข้องกับการสมทบโดยผู้ถือสิทธิเรียกร้องส่วนของเจ้าของ
ค่าใช้จ่าย (Expenses)	การลดลงของสินทรัพย์หรือการเพิ่มขึ้นของหนี้สินที่เป็นผลให้ส่วนของเจ้าของลดลงที่ไม่ใช่รายการที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรให้ผู้ถือสิทธิเรียกร้องส่วนของเจ้าของ

บทที่ 5 การรับรู้รายการและการตัดรายการบัญชี (Recognition and Derecognition)

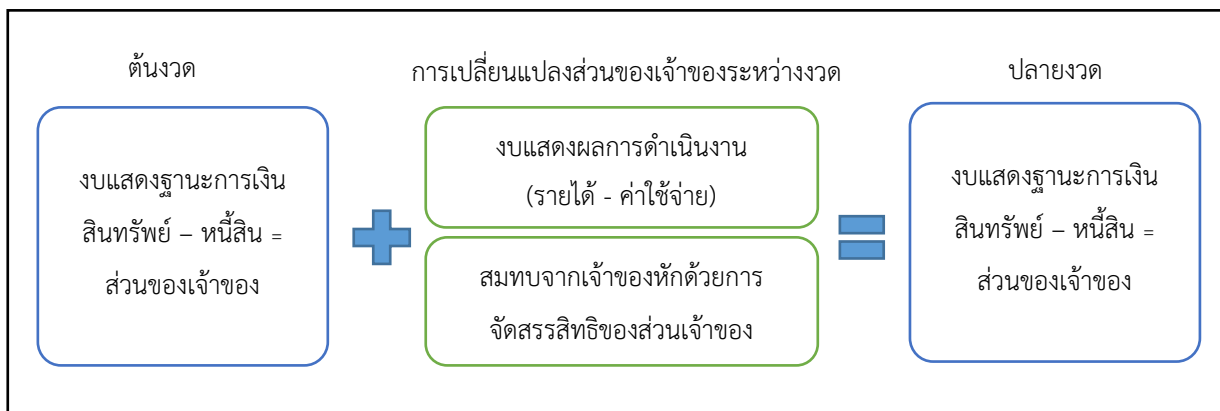
กรอบแนวคิด 2018 ได้เพิ่มการอธิบายเกี่ยวกับหลักการรับรู้รายการ โดยกำหนดให้กิจการพิจารณาถึงความเกี่ยวข้องกันระหว่างความสมดุลของลักษณะเชิงคุณภาพพื้นฐาน (ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ และความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม) และคำนิยามของรายการในองค์ประกอบของงบการเงิน ซึ่งแตกต่างจากกรอบแนวคิดฉบับเดิมที่กำหนดเงื่อนไขการรับรู้รายการไว้ 2 ข้อ (คือ รายการนั้นเกิดขึ้นค่อนข้างแน่ และสามารถวัดมูลค่าได้อย่างน่าเชื่อถือ) นอกจากนี้ กรอบแนวคิด 2018 ยังได้นำหลักการตัดรายการบัญชีมาอธิบายไว้ ซึ่งถือเป็นเรื่องใหม่ที่มีได้กล่าวไว้ในกรอบแนวคิดฉบับเดิม

ในหัวข้อนี้อธิบายถึงกระบวนการรับรู้รายการ เกณฑ์การรับรู้รายการ และการตัดรายการบัญชีดังต่อไปนี้

1. กระบวนการรับรู้รายการ

กรอบแนวคิด 2018 อธิบายว่า การรับรู้รายการ (Recognition) เป็นกระบวนการการนับรวมรายการที่เป็นไปตามคำนิยามของสินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของในงบแสดงฐานะการเงิน และรายได้หรือค่าใช้จ่ายในงบแสดง

ผลการดำเนินงานทางการเงิน โดยงบแสดงฐานะการเงินและงบแสดงผลการดำเนินงานเป็นการแสดงภาพรวม โดยสรุปของรายการสินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้และค่าใช้จ่าย และความเชื่อมโยงกันของรายการที่รับรู้ในแต่ละงบการเงินดังภาพที่ 5

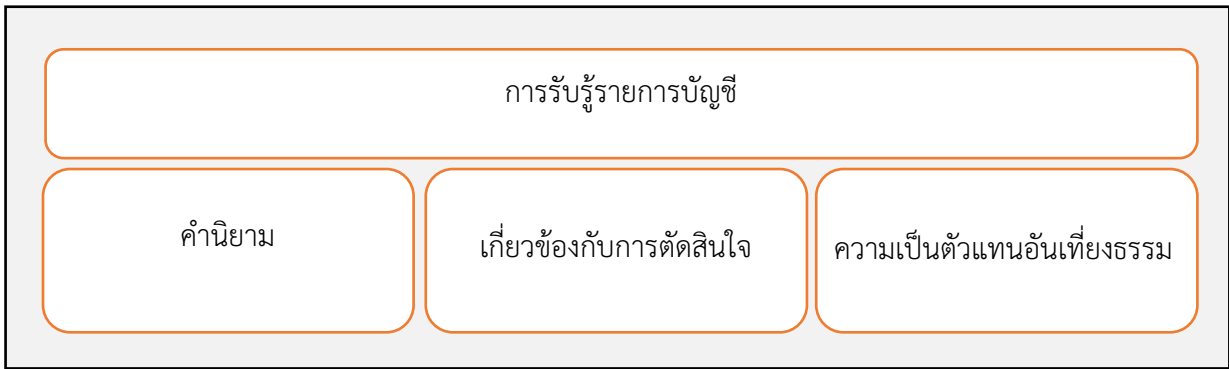
ภาพที่ 5 ความสัมพันธ์ของรายการที่รับรู้ในงบการเงิน

กรอบแนวคิด 2018 อธิบายถึง การรับรู้เริ่มแรกของสินทรัพย์หรือหนี้สินที่เกิดจากรายการหรือเหตุการณ์อื่น อาจเกิดการรับรู้รายได้และค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องพร้อมกัน ตัวอย่างเช่น กิจการขายสินค้า (ราคาทุน 400 บาท) เป็นเงินสด จำนวน 500 บาท ส่งผลให้กิจการต้องรับรู้รายได้ที่เกิดขึ้น พร้อมกับการรับรู้สินทรัพย์เป็นเงินสด จำนวน 500 บาท ในขณะเดียวกัน กิจการต้องตัดบัญชีสินทรัพย์ (สินค้าที่ขาย) ไปเป็นรายการค่าใช้จ่าย (ต้นทุนขาย) จำนวน 400 บาท การตัดรายการบัญชีสินทรัพย์ (สินค้าที่ขาย) ถือเป็นรับรู้รายได้และค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องพร้อมกัน ในบางครั้งเรียกว่า หลักการจับคู่รายได้กับค่าใช้จ่าย (Matching Principle) อย่างไรก็ตามกรอบแนวคิด 2018 ไม่อนุญาตให้กิจการรับรู้รายการที่ไม่เป็นไปตามค่านิยมในงบแสดงฐานะการเงิน

2. เกณฑ์การรับรู้รายการ

เกณฑ์การรับรู้รายการไม่ใช่พิจารณาเฉพาะรายการที่เป็นไปตามค่านิยมเท่านั้น กรอบแนวคิดกำหนดให้ กิจการต้องพิจารณาถึงความเชื่อมโยงกับลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลที่มีประโยชน์ กล่าวคือ กิจการจะรับรู้สินทรัพย์ หรือหนี้สินเมื่อการรับรู้สินทรัพย์หรือหนี้สิน และรายได้ ค่าใช้จ่าย หรือการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้นที่มีประโยชน์กับผู้ใช้งบการเงิน เช่น (1) ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (Relevance) และ (2) ความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม (Faithful Representation) ของรายการสินทรัพย์ หนี้สิน รายได้ และค่าใช้จ่าย หรือการเปลี่ยนแปลงในส่วนของผู้ถือหุ้น

ทั้งนี้ กิจการอาจมีรายการสินทรัพย์และหนี้สินที่มีความไม่แน่นอน ซึ่งมีความน่าจะเป็นของกระแสรับ หรือจ่ายประโยชน์เชิงเศรษฐกิจอยู่ในระดับต่ำ แต่รายการดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ กิจการควรแสดง รายการดังกล่าวในหมายเหตุประกอบงบการเงิน อย่างไรก็ตาม การรับรู้รายการควรคำนึงถึงข้อจำกัดด้านต้นทุน (Cost Constraint) และข้อมูลปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เกณฑ์การรับรู้รายการสรุปได้ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 หลักการรับรู้รายการบัญชี

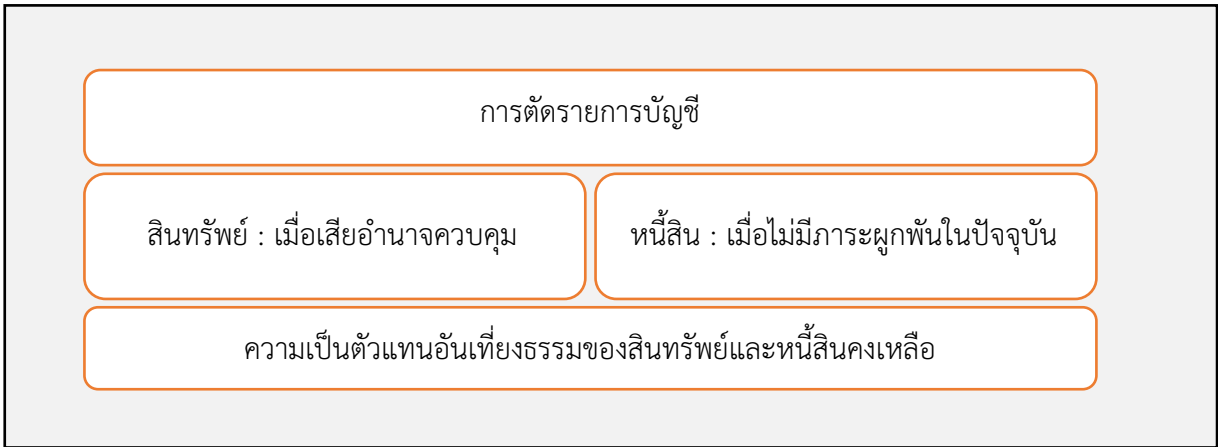
3. การตัดรายการบัญชี (Derecognition)

กรอบแนวคิด 2018 อธิบายว่าการตัดรายการบัญชี คือ “การขจัดสินทรัพย์หรือหนี้สินบางส่วนหรือทั้งหมด ที่กิจการเคยรับรู้รายการจากงบแสดงฐานะการเงิน โดยปกติ การตัดรายการบัญชีจะเกิดขึ้นเมื่อรายการไม่เป็นไปตาม คำนียามของสินทรัพย์หรือหนี้สิน ดังนี้

- กิจการตัดรายการบัญชีสินทรัพย์เมื่อกิจการเสียอำนาจควบคุม เช่น กิจการขายสินค้าราคาทุน 100 บาท เมื่อกิจการขายสินค้าดังกล่าวแล้วถือว่ากิจการเสียอำนาจควบคุม กิจการต้องตัดรายการบัญชีสินค้าคงเหลือ (สินทรัพย์) ในงบแสดงฐานะการเงิน จำนวน 100 บาท

- กิจการตัดรายการหนี้สิน เมื่อกิจการไม่มีภาระผูกพันในปัจจุบันสำหรับหนี้สินที่เคยรับรู้รายการส่วนหนึ่งหรือทั้งหมด เช่น กิจการมีเงินกู้ยืมระยะสั้นจำนวน 500 บาท เมื่อกิจการจ่ายชำระเงินกู้ยืมระยะสั้นดังกล่าวแล้วถือว่ากิจการไม่มีภาระผูกพันในปัจจุบัน กิจการต้องตัดรายการบัญชีเงินกู้ยืมระยะสั้น (หนี้สิน) ในงบแสดงฐานะการเงิน จำนวน 500 บาท

อย่างไรก็ตามการตัดรายการบัญชีควรสะท้อนถึงความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรมของสินทรัพย์และหนี้สินคงเหลือ หลังจากที่ยกเลิกการรับรู้รายการทางบัญชีแล้ว

ภาพที่ 7 หลักการตัดรายการบัญชี

บทที่ 6 การวัดมูลค่า (Measurement)

กรอบแนวคิด 2018 ได้ปรับปรุงถ้อยคำและแบ่งเกณฑ์การวัดมูลค่าเป็น 2 เกณฑ์ คือ (1) วิธีราคาทุนในอดีต⁴ (Historical Cost) และ (2) วิธีมูลค่า ณ ปัจจุบัน⁵ (Current Value) ซึ่งกรอบแนวคิดฉบับเดิมมิได้แบ่งประเภทไว้ รวมทั้ง กรอบแนวคิด 2018 กำหนดให้กิจการพิจารณาถึงปัจจัยในการเลือกเกณฑ์การวัดมูลค่า ซึ่งประเด็นดังกล่าว มิได้กล่าวไว้ในกรอบแนวคิดฉบับเดิม

การวัดมูลค่าเป็นการระบุจำนวนเงินขององค์ประกอบที่แสดงในงบการเงิน กิจการควรพิจารณาถึงลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์และข้อจำกัดด้านต้นทุนของรายการสินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้และค่าใช้จ่าย เมื่อพิจารณาประเด็นดังกล่าวแล้ว กิจการอาจมีแนวโน้มที่จะเลือกการวัดมูลค่าสำหรับสินทรัพย์ หนี้สิน รายได้ และค่าใช้จ่ายแตกต่างกัน

เกณฑ์การวัดมูลค่า

กรอบแนวคิด 2018 กำหนดเกณฑ์การวัดมูลค่าไว้ 2 เกณฑ์ดังนี้

1. วิธีราคาทุนในอดีต (Historical Cost)

วิธีราคาทุนในอดีตเป็นการวัดมูลค่ารายการสินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้ และค่าใช้จ่ายอ้างอิงราคาทุน ณ เวลาที่เกิดรายการในอดีต เช่น เมื่อวันที่ 1 มกราคม 25X1 กิจการซื้ออาคารสำนักงานมูลค่า 10 ล้านบาท ราคาทุนในอดีต คือ ราคาซื้อจำนวน 10 ล้านบาท เป็นต้น การใช้วิธีราคาทุนในอดีตมีความน่าเชื่อถือและสามารถตรวจสอบได้ แต่ไม่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าในปัจจุบัน

⁴ กรอบแนวคิดฯ ตามประกาศสภาวิชาชีพบัญชี ที่ 48/2563 เรียกว่า “ต้นทุนเดิม” (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2563)

⁵ กรอบแนวคิดฯ ตามประกาศสภาวิชาชีพบัญชี ที่ 48/2563 เรียกว่า “มูลค่าสภาพปัจจุบัน” (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2563)

2. วิธีมูลค่า ณ ปัจจุบัน (Current Value)

วิธีมูลค่า ณ ปัจจุบันเป็นการวัดมูลค่ารายการสินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้ และค่าใช้จ่าย โดยการปรับปรุงมูลค่าให้สะท้อนสภาพในปัจจุบัน ณ วันที่วัดมูลค่า การใช้วิธีมูลค่าปัจจุบันส่งผลให้รายการดังกล่าวสะท้อนการเปลี่ยนแปลงประมาณการกระแสเงินสดและปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องจึงทำให้การวัดมูลค่านั้น มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (Relevance) กรอบแนวคิดกำหนดให้การวัดมูลค่า ณ ปัจจุบันมี 3 วิธี ดังนี้

2.1 มูลค่ายุติธรรม (Fair Value) คือ ราคาที่จะได้รับจากการขายสินทรัพย์หรือจ่ายเพื่อโอนหนี้สินตามสภาพปกติระหว่างผู้ร่วมตลาด (Participants) ณ วันที่วัดมูลค่า กรอบแนวคิดระบุว่า การใช้มูลค่ายุติธรรมอาจมีคุณค่าในการพยากรณ์ เนื่องจากมูลค่ายุติธรรมสะท้อนความคาดหวังในปัจจุบันในมุมมองของผู้ร่วมตลาดเกี่ยวกับจำนวนเงิน จังหวะเวลา และความไม่แน่นอนเกี่ยวกับกระแสเงินสดในอนาคต

โดยทั่วไป มูลค่ายุติธรรมอาจกำหนดโดยตรงจากการสังเกตราคาในตลาดซื้อขายคล่อง (Active Market) แต่ในบางกรณี มูลค่ายุติธรรมอาจกำหนดโดยวิธีทางอ้อมด้วยเทคนิคต่าง ๆ เช่น เทคนิคการวัดมูลค่าโดยอ้างอิงกระแสเงินสด เป็นต้น

2.2 มูลค่าจากการใช้ (Value in Use) สำหรับสินทรัพย์และมูลค่าที่ต้องปฏิบัติ (Fulfilment Value) สำหรับหนี้สิน กรอบแนวคิด 2018 อธิบายว่ามูลค่าจากการใช้เป็นมูลค่าปัจจุบัน (Present Value) ของกระแสเงินสดหรือประโยชน์เชิงเศรษฐกิจอื่นที่กิจการคาดว่าจะได้รับจากการใช้ หรือการจำหน่ายสินทรัพย์ ส่วนมูลค่าที่ต้องปฏิบัติสำหรับหนี้สิน คือ มูลค่าปัจจุบันของเงินสดที่กิจการคาดว่าจะผูกพันเพื่อโอนเมื่อปฏิบัติตามภาระหนี้สินแล้ว

กรอบแนวคิด 2018 อธิบายว่ามูลค่าจากการใช้และมูลค่าการปฏิบัติตามภาระให้แล้วเสร็จเป็นการสะท้อนข้อสมมติเฉพาะกิจการ ซึ่งไม่ใช่ข้อสมมติของผู้ร่วมตลาด แต่ในบางครั้ง ข้อสมมติที่กิจการใช้กับผู้ร่วมตลาดอาจแตกต่างกันเล็กน้อย ข้อสมมติดังกล่าวจะสะท้อนถึงจำนวนเงิน จังหวะ และความไม่แน่นอนของกระแสเงินสดในอนาคต

2.3 ต้นทุนปัจจุบัน (Current Cost) คือ ต้นทุนของสินทรัพย์หรือหนี้สินเทียบเท่า ณ วันที่วัดมูลค่า โดยต้นทุนปัจจุบันของสินทรัพย์ ประกอบด้วยสิ่งตอบแทนที่จะจ่าย บวกด้วยต้นทุนการทำรายการที่จะเกิดขึ้น ณ วันที่วัดมูลค่า ในขณะที่ต้นทุนปัจจุบันของหนี้สินประกอบด้วยสิ่งตอบแทนที่จะได้รับจากหนี้สิน หักด้วยต้นทุนการทำรายการที่จะเกิดขึ้น ณ วันที่วัดมูลค่า

จากเกณฑ์การวัดมูลค่าข้างต้น กรอบแนวคิดได้ให้หลักการพื้นฐานสำหรับการวัดมูลค่าเพื่อรับรู้รายการองค์ประกอบของงบการเงิน หากมาตรฐานการรายงานทางการเงินฉบับอื่นกำหนดเกณฑ์การวัดมูลค่าเป็นการเฉพาะ กิจการต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินฉบับนั้น ๆ

สำหรับปัจจัยในการเลือกเกณฑ์การวัดมูลค่ารายการสินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้และค่าใช้จ่าย กิจการควรพิจารณาถึงลักษณะเชิงคุณภาพของรายงานทางการเงินที่มีประโยชน์ ได้แก่ ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม ลักษณะเชิงคุณภาพเสริม รวมทั้ง ข้อจำกัดด้านต้นทุน นอกจากนี้ กิจการควรพิจารณาถึงลักษณะของสินทรัพย์หรือหนี้สินว่ากระแสเงินสดมีความผันแปรหรือไม่ มูลค่าของสินทรัพย์หรือหนี้สินอ่อนไหวต่อปัจจัยตลาดหรือความเสี่ยงอื่นหรือไม่ รวมทั้งการก่อให้เกิดกระแสเงินสดในอนาคต

เกณฑ์การวัดมูลค่าและปัจจัยในการเลือกใช้วิธีการวัดมูลค่าสรุปได้ดังภาพที่ 8

เกณฑ์การวัดมูลค่า (Measurement Bases)			
ราคาทุนในอดีต (Historical Cost)	มูลค่า ณ ปัจจุบัน (Current Value)		
	มูลค่ายุติธรรม (Fair Value)	มูลค่าจากการใช้ (Value in Use)	ต้นทุนปัจจุบัน (Current Cost)
ปัจจัยในการเลือกเกณฑ์การวัดมูลค่า : ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม ลักษณะเชิงคุณภาพเสริม และข้อจำกัดด้านต้นทุน รวมทั้ง ลักษณะของรายการมีความผันแปรของกระแสเงินสด ความอ่อนไหวต่อปัจจัยตลาดหรือความเสี่ยง			

ภาพที่ 8 เกณฑ์การวัดมูลค่าและปัจจัยในการเลือกใช้วิธีการวัดมูลค่า

บทที่ 7 การแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูล (Presentation and Disclosure)

กรอบแนวคิด 2018 ได้นำหลักการแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลมาอธิบาย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการสื่อสารและสร้างความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นเรื่องใหม่ที่มีได้กล่าวไว้ในกรอบแนวคิดฉบับเดิม แต่การเพิ่มหลักการดังกล่าวไม่ส่งผลกระทบต่อในทางปฏิบัติ เนื่องจากมาตรฐานการรายงานทางการเงินฉบับอื่น ๆ ได้กำหนดไว้เป็นการเฉพาะและกิจการได้นำมาถือปฏิบัติแล้ว

กรอบแนวคิด 2018 อธิบายถึงการแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลของกิจการในฐานะที่เป็นเครื่องมือสื่อสารข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Communication Tool) เกี่ยวกับสินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้และค่าใช้จ่าย ซึ่งการสื่อสารข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยให้ข้อมูลมีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจมากขึ้น และเกิดความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม ตามลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งยังช่วยเพิ่มความสามารถเข้าใจได้ และความสามารถเปรียบเทียบกันได้ของข้อมูลในงบการเงิน

ในการสื่อสารข้อมูลในงบการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ กิจการต้องเน้นวัตถุประสงค์และหลักการแสดงรายการ (ไม่ใช่กฎเกณฑ์) กล่าวคือ กิจการควรคำนึงถึงเนื้อหาสาระทางเศรษฐกิจมากกว่ารูปแบบทางกฎหมาย รวมทั้ง กิจการต้องจัดประเภทข้อมูลรวมกันสำหรับรายการที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

กรอบแนวคิด 2018 ได้อธิบายถึงการแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลครอบคลุม 3 ประเด็นดังนี้

1. วัตถุประสงค์และหลักการของการแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูล

การแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลในมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ต้องมีความสมดุลระหว่างลักษณะเชิงคุณภาพพื้นฐาน และกำหนดให้ข้อมูลมีความสามารถในการเปรียบเทียบกันได้ กล่าวคือ ข้อกำหนดในการแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลต้องมีความยืดหยุ่นเพื่อให้กิจการแสดงรายการสินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้และค่าใช้จ่าย โดยมีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจที่เป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม และทำให้ข้อมูลสามารถเปรียบเทียบกันได้ในมุมมองเฉพาะกิจการ (งวดปัจจุบันเปรียบเทียบกับงวดก่อน) หรือในมุมมองระหว่างกิจการ (เปรียบเทียบงวดเดียวกันระหว่างกิจการ)

กล่าวสรุปได้ว่า การแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจที่เป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม รวมทั้งความสามารถในการเปรียบเทียบกันได้ของข้อมูลบัญชี ถือเป็นวัตถุประสงค์และหลักการของการแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลตามกรอบแนวคิด

2. การจัดประเภท (Classification)

กรอบแนวคิด 2018 กำหนดให้การจัดประเภทองค์ประกอบในงบการเงิน เป็นการเรียงรายการสินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้และค่าใช้จ่ายตามเกณฑ์ของลักษณะที่ร่วมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การแสดงผลรายการและการเปิดเผยข้อมูล โดยกิจการต้องพิจารณาถึงการรวมรายการของรายการที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ทั้งนี้ การรวมรายการที่ไม่คล้ายคลึงกันอาจทำให้ข้อมูลไม่มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ซึ่งจะลดความสามารถเข้าใจได้ และลดความสามารถเปรียบเทียบได้ และส่งผลกระทบต่อความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรมของรายการที่นำเสนอแนวทางในการจัดประเภทรายการตามกรอบแนวคิดมีดังนี้

2.1 การจัดประเภทรายการสินทรัพย์และหนี้สิน (Classification of Assets and Liabilities) กิจการควรคำนึงถึงความเหมาะสมของการแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูล ในบางครั้ง การแยกสินทรัพย์หรือหนี้สินที่มีลักษณะแตกต่างกันควรจัดประเภทแยกจากกันอาจมีความเหมาะสมมากกว่า เพราะจะช่วยเพิ่มความมีประโยชน์ต่อการตัดสินใจ ตัวอย่างเช่น กิจการแยกแสดงรายการโดยจัดประเภทเป็นสินทรัพย์หรือหนี้สินหมุนเวียนและไม่หมุนเวียนแยกจากกัน

2.2 การหักกลบ (Offsetting) กิจการควรพิจารณาการหักกลบของรายการบัญชีเพื่อแสดงเป็นจำนวนเงินสุทธิในงบแสดงฐานะการเงิน โดยกิจการไม่ควรนำรายการที่ไม่คล้ายคลึงกันมาหักกลบกัน

2.3 การจัดประเภทส่วนของเจ้าของ (Classification of Equity) กิจการควรจัดประเภทสิทธิเรียกร้อง ส่วนของเจ้าของที่มีลักษณะแตกต่างกัน (การจ่ายเงินปันผล สิทธิเรียกร้องให้ชำระบัญชี และสิทธิเรียกร้องอื่นของส่วนของเจ้าของ) เป็นรายการแยกจากกัน เพื่อให้ข้อมูลที่แสดงมีประโยชน์ ในทำนองเดียวกันกิจการต้องคำนึงถึงข้อกำหนดทางกฎหมาย ระเบียบหรือข้อกำหนดอื่นโดยเฉพาะ

2.4 การจัดประเภทรายได้และค่าใช้จ่าย (Classification of Income and Expenses) กิจการควรพิจารณาถึงส่วนประกอบของรายได้และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับลักษณะส่วนประกอบของรายการ หากมีลักษณะแตกต่างกันควรระบุแยกจากกัน เช่น รายได้จากการขายสินค้า ควรระบุแยกจากกำไรจากการจำหน่ายสินทรัพย์ถาวร เป็นต้น เนื่องจากการจัดประเภทส่วนประกอบแยกจากกันจะเหมาะสม หากการจัดประเภทเพิ่มความมีประโยชน์ของข้อมูลทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ

นอกจากนั้น กิจการควรพิจารณาการจัดประเภทรายได้และค่าใช้จ่ายที่ต้องรวมเป็นส่วนหนึ่งในงบกำไรขาดทุน (รายได้และค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการดำเนินงานปกติ) หรือในกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (รายการเปลี่ยนแปลงในมูลค่าสินทรัพย์หรือหนี้สิน) ซึ่งเป็นการแสดงไว้นอกงบกำไรขาดทุน รวมทั้ง ในการพัฒนามาตรฐานการรายงานทางการเงิน คณะกรรมการควรพิจารณาถึงลักษณะเชิงคุณภาพเกี่ยวกับความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรมในประเด็นของการกลับรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น เพื่อรับรู้ในกำไรหรือขาดทุน (Recycling) ในงวดอนาคต หรือรายการที่ไม่อนุญาตให้จัดประเภทใหม่ได้ในภายหลัง

3. การรวมยอด (Aggregate) กรอบแนวคิดอธิบายว่าการรวมยอดเป็นการบวกสินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้หรือค่าใช้จ่ายที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันและจัดประเภทเดียวกันไว้ การรวมยอดทำให้ข้อมูลมีประโยชน์ ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงปริมาณและรายละเอียด ทั้งนี้ การรวมยอดเป็นการปกปิดรายละเอียดบางอย่าง

ซึ่งจะส่งผลให้ข้อมูลขาดความเหมาะสม อย่างไรก็ตาม ระดับของการรวมยอดที่แตกต่างกันมีความจำเป็นต่อการแสดงรายการแตกต่างกัน เช่น ในงบการเงินอาจเป็นการแสดงรวมยอดโดยสรุป ในขณะที่หมายเหตุประกอบงบการเงินอาจเป็นการรวมยอดโดยให้รายละเอียดที่มากกว่า

บทที่ 8 แนวคิดเรื่องทุนและการรักษาระดับทุน (Concepts of Capital and Capital Maintenance)

แนวคิดเรื่องทุนและการรักษาระดับทุนในบทนี้ตามกรอบแนวคิด 2018 ไม่แตกต่างจากกรอบแนวคิดฉบับเดิม โดยกรอบแนวคิด 2018 ได้อธิบายถึงแนวคิดเรื่องทุนไว้ 2 แนวคิด คือ ทุนทางการเงิน (Financial Capital) และทุนทางกายภาพ (Physical Capital) โดยแนวคิดเรื่องทุนทางการเงินมีความหมายเช่นเดียวกับส่วนของเจ้าของหรือสินทรัพย์สุทธิ ส่วนแนวคิดเรื่องทุนทางกายภาพ เป็นการพิจารณาถึงกำลังการผลิตที่กิจการสามารถผลิตได้ ในการเลือกแนวคิดเรื่องทุนที่เหมาะสม กิจการต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้ใช้งบการเงิน ตัวอย่างเช่น ผู้ใช้งบการเงินสนใจระดับทุนในรูปตัวเงินหรืออำนาจซื้อ กิจการต้องนำแนวคิดเรื่องทุนทางการเงินมาใช้ หรือในกรณีที่ผู้ใช้งบการเงินสนใจความสามารถในการดำเนินงาน กิจการต้องนำแนวคิดเรื่องทุนทางกายภาพมาใช้ เป็นต้น

กรอบแนวคิด 2018 กล่าวถึงการรักษาระดับทุนไว้ดังนี้

(1) **การรักษาระดับทุนทางการเงิน** คือ กำไรเกิดขึ้นเมื่อจำนวนที่เป็นเงิน (หรือเงิน) ของสินทรัพย์สุทธิ ณ วันสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี สูงกว่าจำนวนที่เป็นเงิน (หรือเงิน) ของสินทรัพย์สุทธิ ณ วันเริ่มรอบระยะเวลาบัญชี

(2) **การรักษาระดับทุนทางกายภาพ** คือ กำไรเกิดขึ้นเมื่อกำลังการผลิตทางกายภาพหรือความสามารถในการดำเนินงานของกิจการเมื่อวันสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี สูงกว่ากำลังการผลิตทางกายภาพเมื่อวันเริ่มรอบระยะเวลาบัญชี

นอกจากนั้น กรอบแนวคิด 2018 ได้กล่าวถึงการปรับปรุงการรักษาระดับทุนเกิดขึ้นเมื่อกิจการตีราคาใหม่หรือปรับปรุงรายการสินทรัพย์หรือหนี้สินย้อนหลังที่ทำให้จำนวนส่วนของเจ้าของเพิ่มขึ้นหรือลดลง

■ unสรุป

กรอบแนวคิด 2018 มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยในการพัฒนามาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศฉบับใหม่ ๆ ให้อยู่บนแนวคิดที่สอดคล้องกัน ในกรณีที่เหตุการณ์ทางเศรษฐกิจไม่มีมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศเป็นการเฉพาะก็สามารถนำหลักเกณฑ์ตามกรอบแนวคิดไปประยุกต์ได้ นอกจากนี้ ยังช่วยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถเข้าใจหลักเกณฑ์ในมาตรฐานการรายงานทางการเงินฉบับต่าง ๆ ได้

เนื้อหาของกรอบแนวคิด 2018 ได้อธิบายถึงหลักการสำคัญของวัตถุประสงค์ของการรายงานทางการเงินเพื่อวัตถุประสงค์ทั่วไป การนำลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์มาใช้ การจัดทำงบการเงินและกิจการที่เสนอรายงาน การพิจารณาองค์ประกอบของงบการเงิน เพื่อนำไปสู่การรับรู้รายการและการตัดรายการบัญชี การวัดมูลค่าและหลักเกณฑ์ในการเลือกใช้ การแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูล และแนวคิดเรื่องทุนและการรักษาระดับทุน การเปลี่ยนแปลงกรอบแนวคิดส่งผลกระทบต่อกิจการที่มีส่วนได้เสียสาธารณะ รวมถึงเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจที่ไม่มีมาตรฐานการรายงานทางการเงินรองรับเป็นการเฉพาะ

■ เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กอบแก้ว รัตนอุบล. (2562). การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน ฉบับปรับปรุงปี ค.ศ. 2018: บทที่ 1 – บทที่ 4. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 15(47), 78-89.
- _____. (2563). การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน ฉบับปรับปรุงปี ค.ศ. 2018: บทที่ 5 – บทที่ 8. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 16(51), 70-85.
- นิพันธ์ เห็นโชคชัยชนะ. (2558). กรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน (ปรับปรุง 2557). *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 11(30), 78-84.
- ศิลปพร ศรีจันเพชร และอนวัฒน์ ภัคดี. (2563). *การบัญชีชั้นกลาง 1*. กรุงเทพฯ. ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทีพีเอ็น เพลส
- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2563). *ประกาศสภาวิชาชีพบัญชี ที่ 48/2563 เรื่อง กรอบแนวคิด สำหรับการรายงานทางการเงิน*. ออนไลน์ www.tfac.or.th. วันที่ 28 พฤศจิกายน 2563.

ภาษาอังกฤษ

- Barth, M. E., Landsman, W. R., and Lang, M. H. (2008). International Accounting Standards and Accounting Quality. *Journal of Accounting Research*, 46(3), 467-498.
- Braam, G. and Beest, F. V. (2013). *Conceptually-Based Financial Reporting Quality Assessment. An Empirical Analysis on Quality Differences Between UK Annual Reports and US 10-K Reports*. NiCE Working Paper 13-106.
- Cuong, N. T. and Ly, D. (2017). Measuring and Assessing the Quality of Information on the Annual Reports: The Case of Seafood's Companies Listed on the Vietnam Stock Market. *International Research Journal of Finance and Economics*, 160, 26-40.
- Dechow, P., Ge, W. and Schrand, C. (2010). Understanding Earnings Quality: A Review of the Proxies, Their Determinants and Their Consequences. *Journal of Accounting and Economics*, 50(2), 344-401.
- Francis, J., LaFond, R., Olsson, P. M., and Schipper, K. (2004). Costs of Equity and Earnings Attributes. *The Accounting Review*, 79(4), 967–1010.
- IASB. (2018a). *Conceptual Framework for Financial Reporting*. publications@ifrs.org.
- IASB. (2018b). *The Conceptual Framework for Financial Reporting: Conceptual Framework Project Summary*. Online: <https://www.ifrs.org/-/media/project/conceptual-framework/fact-sheet-project-summary-and-feedback-statement/conceptual-framework-project-summary.pdf>
- Kvatashidze, N. (2019). Impact of Changes of the Conceptual Framework for Financial Reporting on the Indicators of the Financial Statement. *World Academy of Science, Engineering and Technology International Journal of Economics and Management Engineering*, 13(9), 1177 – 1180.

- Okafor, O.N., Anderson, M., and Warsame, H. (2016). IFRS and Value Relevance: Evidence Based on Canadian adoption. *International Journal of Managerial Finance*, 12(2), 136-160.
- Outa, E. R., Ozili, P., and Eisenberg, P. (2017). IFRS Convergence and Revisions: Value Relevance of Accounting Information from East Africa. *Journal of Accounting in Emerging Economies*, 7(3), 352-368.
- Whittington, G. (2008). Harmonisation or Discord? The Critical Role of the IASB Conceptual Framework Review. *Journal of Accounting and Public Policy*, 27, 495-502.

การเปลี่ยนแปลงของ การตรวจสอบภายในยุค 4.0

Transformation in Internal Audit 4.0

วรางคนางค์ สุกุลวงศ์ ลี หยาน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาคสาขาการบัญชี
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Warangkanang Sakulwong Lee Yan

Assistant Professor of Department of Accounting,
Faculty of Management Science, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

ธนสาร วาสันธุ์

กรรมการผู้จัดการ บริษัท การบัญชีไทย จำกัด

Thanasarn Wasun

A Managing Director
Accounting Thai Co.Ltd.

การเปลี่ยนแปลงของการตรวจสอบภายในยุค 4.0

วารางคนางค์ สกุลวงศ์ ลี หยาน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาการบัญชี

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Email: warangkanang.sa@bsru.ac.th

รณสาร วาสันรี

กรรมการผู้จัดการ บริษัท การบัญชีไทย จำกัด

Email: tuck_iap@hotmail.com

วันที่ได้รับบทความต้นฉบับ: 29 กรกฎาคม 2563

วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ: 18 กันยายน 2563

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 20 กันยายน 2563

บทคัดย่อ

ผู้ตรวจสอบภายใน ถือว่าเป็นกลไกสำคัญอย่างหนึ่งสำหรับภาคธุรกิจ ที่จะทำให้องค์กรเจริญเติบโตก้าวหน้าไปข้างหน้าอย่างมั่นคง แม้ว่าเศรษฐกิจโลกในภาพรวมจะมีทิศทางดีขึ้น แต่ความเสี่ยงก็ปรับเพิ่มมากขึ้น ภายใต้ภาวะที่โลกมีความเสี่ยงสูงนั้น ธุรกิจยังต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด ซึ่งจะเปลี่ยนวิถีชีวิต รูปแบบธุรกิจ รูปแบบการทำงาน รูปแบบความสัมพันธ์ของคนในสังคม นำมาทั้งโอกาสและความท้าทายใหม่ๆ การตรวจสอบภายใน ถือเป็นเครื่องมือที่มีส่วนสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานขององค์กรเป็นไปอย่างถูกต้องโปร่งใส เพราะเป็นกลไกที่ช่วยเพิ่มความสามารถในการควบคุม การรายงานและติดตามผลการปฏิบัติงาน ซึ่งผู้ตรวจสอบภายในมีส่วนร่วมกับผู้บริหารในระดับต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางและวิธีการปฏิบัติงานให้มีความเหมาะสมมีประสิทธิภาพ ภายใต้ภาวะการแข่งขันที่เพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ เป้าหมายการขับเคลื่อน “ไทยแลนด์ 4.0” คือ การก้าวไปสู่การเป็นประเทศที่มีรายได้สูง ด้วยนวัตกรรมที่มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ ผู้ตรวจสอบภายในจึงต้องพัฒนาตนเองอย่างไม่หยุดยั้งเพื่อตามให้ทันกับธุรกิจที่เดินหน้าไปอย่างรวดเร็ว ใช้เครื่องมือทางคอมพิวเตอร์และไอทีสมัยใหม่ ผู้ตรวจสอบภายในต้องเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานด้วยเทคโนโลยี เช่น การใช้ Data analytics เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับผู้ตรวจสอบภายใน ในยุค Digital ข้อมูลหลากหลายที่อาจไม่เคยถูกเก็บมาก่อน จะมาอยู่ในรูปแบบฐานข้อมูล ดังนั้น ผู้ตรวจสอบภายในจึงควรปรับเปลี่ยนวิธีปฏิบัติงานตรวจสอบภายในให้สอดคล้องกับยุคของ Big Data และควรมีความเข้าใจอย่างเพียงพอต่อการนำ Big Data มาใช้ในกระบวนการตรวจสอบภายใน ซึ่งจะ เป็นประโยชน์สูงสุดต่อผู้ตรวจสอบภายในและผู้รับบริการ

คำสำคัญ: การตรวจสอบภายใน ไทยแลนด์ 4.0 การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลมหัต

Transformation in Internal Audit 4.0

Warangkanang Sakulwong Lee Yan

Assistant Professor of Department of Accounting,
Faculty of Management Science, Bansomdejchaopraya Rajabhat University
Email: warangkanang.sa@bsru.ac.th

Thanasarn Wasun

Managing Director Accounting Thai Co.Ltd.
Email: tuck_iap@hotmail.com

Received: July 29, 2020

Revised: September 18, 2020

Accepted: September 20, 2020

ABSTRACT

An internal auditor is considered as an important person for any business that wish to move forward. Although the overall global economy has improved, risk also has increased. Businesses are faced with rapid changes in technological progress which will change the lifestyle, business model, work style, relationship patterns of people in society that bring both new opportunities and challenges. Internal audit is an important tool to make the operations of the organization transparent and accurate. It is a mechanism that enhances the ability to control, report and monitor performance. Nowadays, internal auditors are involved with management at various levels in order to work out effective and appropriate guidelines and operational methods under increasing competition conditions. The driving goal of “Thailand 4.0” is to step into a high-income country with innovations in advanced technology. Internal auditors must continuously improve themselves to keep up with the fast moving business and the use modern computer tools and IT. Internal auditors must increase efficiency with technology, for example, the application of data analytics which is now considered an important tool to detect and prevent fraud, and most importantly to improve efficiency and reduce risk for financial institutions. There are various types of data that may never have been collected before but with the new digital era, new types of data are being collected on a day to day basis. Therefore, internal auditors should adjust their auditing practices to be consistent with the Big Data era. There should be sufficient understanding of how Big Data is used in the internal audit process which will be the most beneficial.

Keywords: *Internal Audit, Thailand 4.0, Data Analytics, Big Data*

■ บทนำ

ในปัจจุบันประเทศไทยเข้าสู่ยุค “ไทยแลนด์ 4.0” หรือ “ประเทศไทย 4.0” โมเดลใหม่ของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจประเทศไทยที่มุ่งปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Value-Based Economy) เมื่อบริบททางเศรษฐกิจเกิดการเปลี่ยนแปลง ทำให้ผู้ประกอบการโดยเฉพาะผู้ประกอบการในทุกภาคส่วนต้องปรับตัว เพื่อให้ธุรกิจสามารถเติบโตท่ามกลางบริบทใหม่ทางเศรษฐกิจได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน ซึ่งการขับเคลื่อนโครงสร้างเศรษฐกิจแบบใหม่ดังกล่าว ต้องเติมเต็มด้วยวิทยาการความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีการวิจัยและพัฒนา ทั้งนี้ เป้าหมายการขับเคลื่อน “ไทยแลนด์ 4.0” คือ การก้าวไปสู่การเป็นประเทศที่มีรายได้สูง ด้วยนวัตกรรมที่มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้

ผู้ตรวจสอบภายในเป็นกลไกสำคัญอย่างหนึ่งในภาคธุรกิจที่จะทำให้เราก้าวไปข้างหน้าอย่างมั่นคง ในบริบทของเศรษฐกิจโลกมีแนวโน้มการฟื้นตัวที่ชัดเจนขึ้น แม้ว่าเศรษฐกิจโลกในภาพรวมจะมีทิศทางดีขึ้น แต่ความเสี่ยงก็ปรับเพิ่มมากขึ้น ภายใต้ภาวะที่โลกมีความเสี่ยงสูง เรายังต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด ซึ่งจะเปลี่ยนวิถีชีวิต รูปแบบธุรกิจ รูปแบบการทำงาน รูปแบบความสัมพันธ์ของคนในสังคม และนำมาทั้งโอกาสและความท้าทายใหม่ ๆ การตรวจสอบภายในถือเป็นเครื่องมือที่มีส่วนสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานขององค์กรเป็นไปอย่างถูกต้องโปร่งใส เพราะเป็นกลไกที่ช่วยเพิ่มความสามารถในการควบคุมการรายงานและติดตามผลการปฏิบัติงาน ซึ่งผู้ตรวจสอบภายในมีส่วนร่วมกับผู้บริหารในระดับต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางและวิธีการปฏิบัติงานให้มีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพ ภายใต้ภาวะการแข่งขันที่เพิ่มมากขึ้น อีกทั้งการตรวจสอบภายในยังมีบทบาทสำคัญ ในการช่วยให้องค์กรมีการบริหารจัดการที่ดีมีความโปร่งใส มีการกำกับดูแลที่ดีและมีบทบาทสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่องค์กร ตลอดจนสามารถพัฒนาองค์กรให้มีความแข็งแกร่งอย่างยั่งยืน

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางในการบูรณาการงานตรวจสอบภายในให้เกิดประสิทธิภาพเพื่อเป็นประโยชน์แก่ทั้งผู้ตรวจสอบภายในและผู้ประกอบการ

■ แนวคิดเกี่ยวกับการตรวจสอบภายใน

1 แนวคิดเกี่ยวกับการตรวจสอบภายใน

การตรวจสอบภายใน (Internal Auditing) หมายถึง การให้ความเชื่อมั่นและการให้คำปรึกษาอย่างเที่ยงธรรมและเป็นอิสระ เพื่อเพิ่มคุณค่าและปรับปรุงการดำเนินงานขององค์กร มีส่วนช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายด้วยการประเมินและปรับปรุงประสิทธิผลของกระบวนการบริหารความเสี่ยง การควบคุม และการกำกับดูแล โดยผู้ตรวจสอบภายในเป็นผู้ที่ทำหน้าที่วิเคราะห์เสนอแนะ และให้คำปรึกษาจากกระบวนการตรวจสอบภายใน ปัจจุบันการตรวจสอบภายในได้พัฒนาบทบาทและรูปแบบการตรวจสอบ โดยมุ่งเน้นที่จะเปลี่ยนทัศนคติที่บุคคลภายนอกมักมองในด้านลบ จากการจับผิดมาเป็นการส่งเสริมให้งานประสบความสำเร็จหรือเพิ่มมูลค่าให้กับองค์กร ผู้ตรวจสอบภายในควรรับฟังข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ประสานงาน หรือเป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขให้งานทุกส่วนดำเนินไปสู่เป้าหมายขององค์กร แนวคิดในการตรวจสอบภายใน จึงรวมถึงการพัฒนางานให้ทันสมัย ตรงกับความต้องการและวัตถุประสงค์ของฝ่ายบริหาร

วิวัฒนาการของการตรวจสอบภายใน ได้แสดงให้เห็นถึงลำดับในการพัฒนาวิชาชีพการตรวจสอบภายใน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของบทบาทของผู้ตรวจสอบ และทัศนคติที่ผู้รับการตรวจสอบมีต่อผู้ตรวจสอบ สุรพงษ์ ชูรังสฤษฎ์ (2553) ได้ศึกษาถึงด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. Competition เป็นยุคเริ่มแรกที่ผู้ตรวจสอบและผู้รับการตรวจสอบพยายามป้องกันและต่อสู้เพื่อชัยชนะของตนเองเป็นหลัก ไม่ได้คำนึงถึงความต้องการขององค์กร (Striving Together) มีผู้เปรียบเทียบให้เห็นว่า แนวทางนี้เหมือนกับ $1+1 = 0$ (0 คือ ผลที่องค์กรได้รับ)

2. Cooperation เป็นแนวทางที่ผู้ตรวจสอบภายในและผู้รับการตรวจสอบ ตระหนักถึงภาระหน้าที่ซึ่งกันและกันให้ความร่วมมือซึ่งกัน แต่ก็ยังให้ความสำคัญต่อภาระตนเองเป็นหลัก ต่างฝ่ายมีภาระหน้าที่ของตนเองไม่ปะปนกัน แต่สามารถทำงานร่วมกันได้ (Working Together) เป็นลักษณะ $1+1 = 2$

3. Collaboration เป็นลักษณะของการสร้างสรรค์ร่วมกัน (Creating Together) ทำงานเป็นทีมเดียวกัน เข้าใจเป้าหมายตรงกันเนื่องจากกำหนดร่วมกัน อย่างไรก็ตามแนวทางนี้อาจเป็นอุปสรรคต่อความเป็นอิสระของผู้ตรวจสอบ แต่ผลการตรวจสอบจะเป็นที่ยอมรับและนำไปสู่การปรับปรุงงาน ต่างกับแนวทางที่สองตรงที่เป็นการสร้างทีมตรวจสอบที่เป็นทีมเดียวกันระหว่างผู้ตรวจสอบและผู้รับการตรวจสอบ เป็นลักษณะ $1+1 = 3$

การตรวจสอบภายในเป็นการให้ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลในด้านการประเมินประสิทธิผลและประสิทธิภาพของระบบควบคุมภายในที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร โดยการเสนอรายงานเกี่ยวกับกิจกรรมการเพิ่มมูลค่าขององค์กร รวมทั้งการเป็นผู้ให้คำปรึกษากับฝ่ายบริหารในการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิผลและดูแลให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า ซึ่งการตรวจสอบภายในมีส่วนผลักดันความสำเร็จ ดังนี้

1. ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการกำกับดูแลที่ดี (Good Corporate Governance) และความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน (Transparency) ป้องกันการประพฤติมิชอบหรือการทุจริต และเป็นการลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจนทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุวัตถุประสงค์

2. ส่งเสริมให้เกิดการบันทึกบัญชีและรายงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ (Accountability and Responsibility) ทำให้องค์กรได้ข้อมูลหรือรายงานตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ และเป็นพื้นฐานของหลักความโปร่งใส (Transparency) และความสามารถตรวจสอบได้ (Audit ability)

3. ส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน (Efficiency and Effectiveness of Performance) ขององค์กร เนื่องจากการตรวจสอบภายในเป็นการประเมิน วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลทุกด้านในการปฏิบัติงาน จึงเป็นข้อมูลสำคัญที่ช่วยปรับปรุงระบบงานให้สะดวก รัดกุม ลดขั้นตอนที่ซ้ำซ้อน และให้เหมาะสมกับสถานการณ์ตลอดเวลาช่วยลดเวลาและค่าใช้จ่าย เป็นสื่อกลางระหว่างผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในการประสานงานและลดปัญหาความไม่เข้าใจในนโยบาย

4. เป็นมาตรการถ่วงดุลแห่งอำนาจ (Check and Balance) ส่งเสริมให้การจัดการใช้ทรัพยากรขององค์กรเป็นไปอย่างเหมาะสมตามลำดับความสำคัญ เพื่อให้ได้ผลงานที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

5. ให้สัญญาณเตือนภัยล่วงหน้า (Warning Signals) ของการประพฤติมิชอบหรือการทุจริตในองค์กร ลดโอกาสความร้ายแรงและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งเพื่อเพิ่มโอกาสของความสำเร็จของงาน

2. แนวความคิดเกี่ยวกับ Big Data

ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมดิจิทัล Thailand 4.0 ตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ประชาชนส่วนใหญ่เริ่มเรียนรู้และเข้าใจระบบดิจิทัลมากขึ้น เพราะมีความเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นการซื้อขาย การลงทุน การติดต่อสื่อสาร การใช้สินค้า Smart Device ต่าง ๆ การเดินทางคมนาคม เรียกว่าเริ่มต้นทุกวันด้วยข้อมูลทั้งสิ้น ทุกสิ่งทุกอย่างจึงถูกขับเคลื่อนอยู่บนฐานข้อมูล ทำให้มีการใช้ประโยชน์จาก Big Data ที่แพร่หลายมากขึ้น สำหรับผู้ตรวจสอบภายในแล้ว Big Data ที่รวบรวมได้จากกิจกรรมที่เกิดขึ้นสามารถนำไปวิเคราะห์เพื่อให้ได้ Insight ที่เป็นประโยชน์สำหรับการตรวจสอบ สร้างความเข้าใจความสัมพันธ์ในรูปแบบใหม่ ๆ ในเชิงลึกได้มากกว่าการวิเคราะห์ข้อมูลแบบดั้งเดิมในอดีต ถึงเวลาแล้วที่ผู้ตรวจสอบภายในควรหันมาให้ความสนใจ Big Data และประโยชน์ที่จะได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว

ชุตินุช อินทรประสิทธิ์ (2561) ได้ให้นิยามของ Big Data ที่ชัดเจนขึ้นว่า Big Data หมายถึง ชุดของข้อมูลหลายประเภทที่มีความหลากหลาย ประกอบด้วย ข้อมูลที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน รวมถึงข้อมูลภายในและข้อมูลภายนอกอื่น ๆ ที่บรรดาผู้สอบบัญชีให้ความสนใจ โดยจุดตั้งต้นของข้อมูล Big Data ในบริบทงานสอบบัญชี คือ ข้อมูลรายการค้า (Transactions) รวมกับข้อมูลปฏิสัมพันธ์ (Interactions) และข้อมูลจากการสังเกตการณ์ (Observation) ซึ่งแสดงเป็นสมการได้ดังนี้

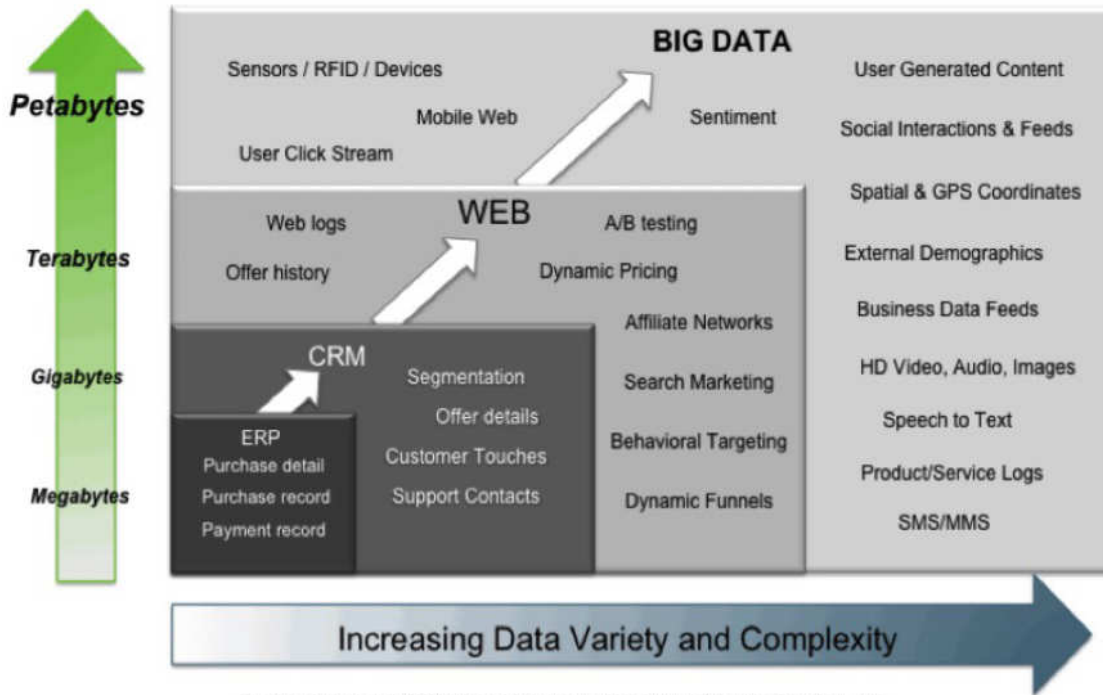
$$\text{Big Data} = \text{Transactions} + \text{Interactions} + \text{Observations}$$

โดยแต่ละองค์ประกอบในสมการสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ข้อมูลรายการค้า (Transactions) คือ ข้อมูลที่มาจากระบบงานต่าง ๆ เช่น ระบบการจัดการทรัพยากรองค์กร (ERP) ระบบการจัดการโซ่อุปทาน (SCM) ระบบการจัดการลูกค้าสัมพันธ์ (CRM) ข้อมูลในกลุ่มนี้มีลักษณะที่มีโครงสร้างที่ชัดเจนและจัดเก็บในระบบฐานข้อมูลขององค์กร
2. ข้อมูลปฏิสัมพันธ์ (Interaction) คือ ข้อมูลที่แสดงการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลโดยเนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกับธุรกิจขององค์กร เช่น การแสดงความเห็นเกี่ยวกับคุณภาพสินค้าของบริษัทในสื่อสังคมออนไลน์
3. ข้อมูลจากการสังเกตการณ์ (Observation) คือ ข้อมูลที่มาจากเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมต่ออุปกรณ์กับเครื่องมือต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน เช่น ข้อมูลจากระบบการติดตามรถขนส่งสินค้าด้วย GPS จากองค์ประกอบทั้ง 3 ประการข้างต้น ข้อมูลปฏิสัมพันธ์และข้อมูลจากการสังเกตการณ์ เป็นสิ่งใหม่ที่ผู้ตรวจสอบภายในต้องเรียนรู้ ซึ่งการจะนำข้อมูล 2 ประเภทนี้มาใช้ประโยชน์ ข้อมูลดังกล่าวต้องมีคุณสมบัติพื้นฐานเช่นเดียวกับข้อมูลประกอบการตรวจสอบโดยทั่วไป 3 ประการ คือ มีความเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การตรวจสอบในแต่ละเรื่อง (Relevance) มาจากแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ (Reliability) และมีความพร้อมใช้งานอย่างทันเวลาและง่ายต่อการเข้าถึง (Availability) โดยไม่สร้างภาระต้นทุนส่วนเพิ่มที่สูงเกินไป

นอกจากนี้ กรอบแนวคิดสำหรับคำจำกัดความของ Big Data พัฒนาโดย Connolly (อ้างถึงในชุตินุช อินทรประสิทธิ์, 2561) ตามภาพที่ 1 เป็นประโยชน์ในการอธิบายว่าในอนาคตข้อมูลปฏิสัมพันธ์ (Interaction) และข้อมูลจากการสังเกตการณ์ (Observation) จะมีบทบาทมากขึ้นในงานสอบบัญชีและความท้าทายใหม่ ๆ ที่ผู้สอบบัญชีต้องเผชิญคือ ปริมาณข้อมูลที่มากขึ้น ตลอดจนความซับซ้อนและหลากหลายของข้อมูล

Big Data = Transactions + Interactions + Observations

Source: Contents of above graphic created in partnership with Teradata, Inc.

ภาพที่ 1 Connolly's definition of Big Data

ที่มา: ชุตินุช อินทรประสิทธิ์ (2561, หน้า 193)

Connolly (อ้างถึงใน ชุตินุช อินทรประสิทธิ์, 2561) ได้กล่าวว่าในอนาคตการใช้ข้อมูล Big Data ในกระบวนการตรวจสอบจะมีมากขึ้นเพียงใด จะพิจารณาได้จากแรงผลักดันในการนำ Big Data มาใช้ในการดำเนินธุรกิจ 2 ประการคือ การสร้างโอกาสให้เกิดรูปแบบธุรกิจที่เป็นนวัตกรรมใหม่ และศักยภาพของข้อมูลเชิงลึกใหม่ ที่จะสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Alles (อ้างถึงใน ชุตินุช อินทรประสิทธิ์, 2561) ที่กล่าวว่าแรงผลักดันสำคัญที่นำไปสู่การปรับเปลี่ยนกระบวนการตรวจสอบนั้น ไม่ได้เกิดจากการตัดสินใจของผู้ตรวจสอบเป็นหลัก แต่เกิดจากลักษณะการดำเนินธุรกิจขององค์กรผู้รับบริการว่ามีการนำ Big Data มาใช้ประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจมากขึ้น หากองค์กรผู้รับบริการมีการบูรณาการ Big Data เข้ากับการปฏิบัติงานในทุกระดับขององค์กรตั้งแต่การวางแผนกลยุทธ์จนถึงงานประจำวัน (Day-to-day Function) ผู้ตรวจสอบควรต้องพิจารณาปรับเปลี่ยนกระบวนการตรวจสอบให้เหมาะสม ควรมีความเข้าใจอย่างเพียงพอต่อการนำ Big Data มาใช้ในกระบวนการดังกล่าว ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับผู้ตรวจสอบในการระบุความเสี่ยงขององค์กร และนำมาใช้ในขั้นตอนการวางแผนการตรวจสอบต่อไป

คุณลักษณะสำคัญ 4 อย่างของ Big Data มทนา วิบูลยเสข (2561) Big Data มีคุณลักษณะสำคัญอยู่ 4 อย่างคือ ต้องเป็นข้อมูลที่มีจำนวนมากขนาดมหึมา (Volume) มีความซับซ้อนหลากหลาย (Variety) มักจะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลา (Velocity) และยังไม่สามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลที่สมบูรณ์ เพื่อนำมาใช้ในการประกอบการพิจารณาได้ (Veracity)

1. ข้อมูลมากมายมหาศาล (Volume) ข้อมูลจำนวนมากมหาศาลนี้ได้มาจากการดำเนินธุรกิจ เช่น ข้อมูลจากทุกแผนก การเงิน บัญชี ฝ่ายขาย การตลาด ลูกค้าสัมพันธ์ ฯลฯ หรือ จากบทสนทนาของเรากับลูกค้าใน Social Media ทั้งหมด ไม่ว่าจะแบบ Online หรือ offline ไปจนถึง URLs ที่ Bookmarks เอาไว้ ซึ่งจะจัดเก็บในรูปแบบไหนประเภทใดก็ได้ โดยในแต่ละวันจะมีข้อมูลใหม่เหล่านี้จะมีเข้ามาตลอด ดังนั้น ในแต่ละวันจึงมีข้อมูลจำนวนมากมาย ยิ่งถ้าข้อมูลที่มีจำนวนมากเข้ามาตลอดอาทิตย์ เข้ามาทุกเดือนตลอดทั้งปี รวมกันหลาย ๆ ปีจะมากมายก่ายกองขนาดไหน

2. ข้อมูลที่มีความหลากหลายและซับซ้อน (Variety) เอาเป็นว่าทุกรูปแบบที่คุณพอจะนึกออกนับเป็นความหลากหลายและความซับซ้อนได้ทั้งหมด ไม่ว่าจะ Behavioral data: ข้อมูลเชิงพฤติกรรมการใช้งานต่าง ๆ หรือ Image & sounds: ภาพ วิดีโอ ข้อมูลเสียงที่ถูกบันทึกไว้ รวมทั้ง Languages: ข้อความใด ๆ ที่เกิดขึ้นในเว็บไซต์ ไปจนถึง Records: ข้อมูลที่เก็บไว้อยู่ในสกุลไฟล์ใด ๆ เช่น .bmp .gif .jpeg .png .tif .tiff .svg .doc .docx .odt .pdf .rtf .tex และอื่น ๆ อีกมากมาย ความหลากหลายรูปแบบและความซับซ้อนของข้อมูลนี้เองที่เป็นส่วนหนึ่งของ Big Data

3. ข้อมูลที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลา (Velocity) อัตราการเพิ่มขึ้นของข้อมูลเป็นไปด้วยความรวดเร็ว เช่น ข้อมูลการพิมพ์สนทนา ข้อมูลการอัปเดตภาพวิดีโอ ข้อมูลการสั่งซื้อสินค้า ข้อมูลโปรโมชั่นต่าง ๆ หรือข้อมูล Sensor เป็นต้น ลองสังเกตว่าในทุก ๆ วัน ทุก ๆ ชั่วโมง หน้าเฟสบุ๊คของเรามีการปิดข้อมูลมากมายแค่ไหน ดังนั้น ถ้าองค์กรธุรกิจใดสามารถนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ก็จะสามารถได้เปรียบทางธุรกิจ

4. ข้อมูลที่มีความไม่ชัดเจน (Veracity) เป็นข้อมูลที่มีความคลุมเครือ มีความไม่แน่นอน เนื่องจากข้อมูลมีความหลากหลายและมาจากแหล่งต่าง ๆ เช่น Facebook, Twitter, Youtube ซึ่งเป็นสิ่งที่ยากที่เราจะสามารถควบคุมคุณภาพของข้อมูลได้ ข้อมูลที่มีคุณภาพนั้นจะต้องถูกต้องแม่นยำและเชื่อถือได้ ถ้าข้อมูลไร้คุณภาพก็จะส่งผลต่อการวิเคราะห์ต่อไป แต่เราจะทำให้ข้อมูลที่ยังไม่ได้คุณภาพนี้กลายเป็นข้อมูลที่ดีได้อย่างไร ขึ้นอยู่กับวิธีการเก็บและกระบวนการทำ Data Cleansing

กระบวนการจาก Big Data สู่ความสัมพันธ์ของข้อมูล มทนา วิบูลย์เสข (2561) ได้อธิบายไว้ดังนี้

1. Storage: การรวบรวมข้อมูลมาจัดเก็บการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งข้อมูลที่มีคุณภาพ ข้อมูลที่คาดว่าจะมีประโยชน์หรือไม่ครบถ้วน ข้อมูลรูปภาพ วิดีโอ ไฟล์เสียงทั้งหลาย ถูกส่งมาจัดเก็บที่ถึงข้อมูล

2. Processing: การประมวลผลเมื่อข้อมูลต่าง ๆ ถูกนำมารวมกันไว้ในที่เดียวแล้ว จะถูกนำไปจัดหมวดหมู่ข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ให้ผลคล้ายคลึงกัน แล้วนำมาเปลี่ยนเป็นรูปแบบข้อมูลเพื่อเอาเข้าระบบคลังข้อมูลที่ผ่านการประมวลผลแล้ว

3. Analyst: การวิเคราะห์และนำเสนอจากนั้น ข้อมูลมากมายทั้งหมดที่ถูกจัดเรียงแล้วในหลายมิติจะถูกนำมาวิเคราะห์หา Pattern ของข้อมูลที่ยังมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า เช่น หารูปแบบความสัมพันธ์ที่ซ่อนอยู่ หาแนวโน้มการตลาด เทรนด์ความชอบของลูกค้า และข้อมูลอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ทางธุรกิจ และถูกนำเสนอออกมาในรูปแบบที่เข้าใจง่ายผ่านทางสถิติ กราฟ หรือรูปภาพนั่นเอง

■ การบูรณาการงานตรวจสอบภายใน

ยุค 4.0 ที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลง การขับเคลื่อนองค์กรไปข้างหน้าอย่างยั่งยืนในโลก VUCA คือ ผันผวน (Volatile) ไม่แน่นอน (Uncertain) ซับซ้อน (Complex) และยากจะคาดเดา (Ambiguous) โดย วิรุโฑ สันติประภพ (2560) กล่าวว่าผู้ตรวจสอบภายในต้องให้ความสำคัญใน 3 เรื่อง ได้แก่

มิติที่ 1 การเพิ่มผลิตภาพ (Productivity) ผู้ตรวจสอบภายในเพิ่มบทบาทในการตรวจสอบการปฏิบัติงานด้าน Performance Audit ที่ใช้ หลัก 3E คือ Economy Efficiency และ Effectiveness ในการประเมินการใช้ทรัพยากรในโครงการหรือกระบวนการต่าง ๆ ขององค์กรว่ามีความคุ้มค่า บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ ก็จะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพและผลิตภาพขององค์กรได้ในที่สุด แต่การตรวจสอบภายในแบบ Performance Audit นั้น วิธีการทำงานของผู้ตรวจสอบภายในจะต่างไปจากเดิม คือ ผู้ตรวจสอบภายในต้องรู้จัก เข้าใจเป้าหมาย และวิธีการทำงานแต่ละด้านขององค์กรอย่างแท้จริง ผู้ตรวจสอบภายในสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานด้วยเทคโนโลยี เช่น Data analytics/Artificial intelligence (เทคนิคในการวิเคราะห์ข้อมูล/ระบบที่สามารถวิเคราะห์ได้โดยอัตโนมัติ โดยหลักการเรียกว่า ระบบปัญญาประดิษฐ์) ซึ่งต่อไปเทคโนโลยีจะเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับผู้ตรวจสอบภายใน ในยุค Digital บางองค์กรอาจมีฐานข้อมูลลักษณะ Real Time พัฒนาการเหล่านี้จะทำให้ผู้ตรวจสอบภายในมีแหล่งข้อมูลในการวิเคราะห์หาความผิดปกติหรือสัญญาณความเสี่ยงต่าง ๆ

มิติที่ 2 การสร้างภูมิคุ้มกัน (Immunity) สิ่งที่จะเป็นภูมิคุ้มกันองค์กรที่ดีที่สุด คือ วัฒนธรรมองค์กรที่คำนึงถึงความเสี่ยง หรือ Risk Culture การที่จะสร้างให้ทุกคนในองค์กรมี Risk Culture จะสำเร็จไม่ได้หากคนในองค์กรไม่รู้สึกรู้สีกว่าผู้ตรวจสอบภายในเป็นเพื่อนคู่คิด หรือ Trusted Partner ที่รู้ทันความเสี่ยง สามารถช่วยเตือนภัยตลอดจนเป็นที่ปรึกษาที่ช่วยวางแผนบริหารจัดการความเสี่ยงได้

มิติที่ 3 การกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง (Inclusivity) การสนับสนุนให้องค์กรตระหนักถึงการเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม หรือ Good Corporate Citizen เพื่อให้เกิดการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง (Inclusivity) ลดการสร้างปัญหาให้แก่สังคม โดยเฉพาะปัญหาความเหลื่อมล้ำ หรือไม่ซ้ำเติมให้ปัญหาที่มีอยู่ ผู้บริหารองค์กรจึงต้องสร้างให้องค์กรเป็น Good Corporate Citizen ผู้ตรวจสอบภายในสามารถให้ความมั่นใจแก่คณะกรรมการและผู้บริหารได้ว่า นโยบายด้านธรรมาภิบาลและนโยบายด้านความยั่งยืนขององค์กรที่กำหนดมานั้น ได้ถูกนำมาปฏิบัติจริงภายในองค์กร

1. การพัฒนางานตรวจสอบภายใน

การพัฒนางานให้ทันสมัยและตรงกับความต้องการและวัตถุประสงค์ของฝ่ายบริหาร ซึ่งฝ่ายบริหารเป็นลูกค้าที่สำคัญของงานตรวจสอบภายใน (Customer focused) เน้นการตรวจสอบที่เรียกว่า การตรวจสอบเพื่อการบริหาร (Management-Oriented Audit) การตรวจสอบแบบนี้ได้พัฒนาเป็นการตรวจสอบเพื่อเสนอข้อมูลสำคัญเพื่อการบริหาร สำหรับผู้บริหารในการวิเคราะห์หรือสอบทานงาน หรือเรื่องสำคัญที่ผู้บริหารสนใจ เช่น ผลสำเร็จของการปฏิบัติงาน การตรวจสอบแบบนี้กล่าวกันว่า ผู้ตรวจสอบต้องคิดเยี่ยงผู้บริหาร (Think as managers) และควรเสนอข้อมูลที่ผู้บริหารต้องการ ไม่ใช่รายงานในเรื่องเล็กน้อย หรือรายงานแต่ความผิดพลาดด้านบัญชี สำนักงานตรวจสอบภายในมหาวิทยาลัยรามคำแหง (2559) ได้เสนอวิธีการพัฒนางานให้ทันสมัยดังนี้

1. การตรวจสอบโดยใช้แนวความเสี่ยง (Risk-Based Approach) โดยผู้ตรวจสอบต้องเข้าใจโครงสร้างการควบคุมและปัจจัยความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นต่อหน่วยงานอย่างเพียงพอ เพื่อเลือกกิจกรรมการตรวจสอบที่มีโอกาสจะเกิดความผิดพลาดอย่างมีสาระสำคัญ รวมทั้งการวางแผนและกำหนดเทคนิคการตรวจสอบที่จะลดความเสี่ยงในด้านการตรวจสอบให้น้อยที่สุด

2. การตรวจสอบแบบมีส่วนร่วม (Participative Audit) เป็นการตรวจสอบโดยเน้นถึงการประสานงานกันระหว่างผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน และผู้ตรวจสอบ ทั้งในการวางแผนการตรวจการประชุมปรึกษาหารือ เพื่อแก้ไขปัญหาของหน่วยงานร่วมกัน และเป็นการตรวจสอบเพื่อให้เกิดความเข้าใจ และยอมรับผลการตรวจสอบ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการแก้ไขและบริหารงาน

3. การตรวจสอบในเชิงรุกแบบก้าวหน้าและสร้างสรรค์ (Proactive and Constructive) โดยทำหน้าที่ในการส่งเสริมหรือกระตุ้นให้เกิดสิ่งที่ดี (catalyst) รวมทั้งการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหา ไม่ใช่การแก้ไขปัญหาในภายหลัง

4. การติดตามแนวทางการคิดทางการบริหารใหม่ ผู้ตรวจสอบต้องศึกษาความรู้ที่ทันสมัย เช่น แนวความคิดเกี่ยวกับการบริหารคุณภาพ (Total Quality Management) การบริหารแบบทันเวลา (Just in Time) การปรับกระบวนการทางธุรกิจ (Business Process Reengineering) การประเมินผลการควบคุมตนเอง (Control Self Assessment) การหาวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุด (Benchmarking) ฯลฯ เพื่อเสนอแนะกิจกรรมที่เพิ่มคุณค่า (Value Added Activities) ให้กับหน่วยงาน การใช้เครื่องมือทางคอมพิวเตอร์และไอทีสมัยใหม่ ในการปฏิบัติงานของตน เช่น การสืบค้นติดตามสารสนเทศทางอินเทอร์เน็ต การโปรแกรมและเครื่องมือการตรวจสอบที่ทันสมัย รวมทั้งการจัดทำฐานข้อมูลที่ใช้ในการอ้างอิงเปรียบเทียบ

เอกชัย อาชาพิพัฒน์ (2559) ได้กล่าวถึงการพัฒนางานตรวจสอบภายใน ว่าผู้ตรวจสอบภายในควรเตรียมความพร้อมดังนี้

1. Business Insight ผู้ตรวจสอบภายในต้องเข้าใจธุรกิจเป็นอย่างดี โดยนำ Risk & Control มาสร้างความแข็งแกร่งให้แก่ธุรกิจ

2. แผนการตรวจสอบภายในจัดทำตามแนวความเสี่ยง และต้อง Dynamic สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาตาม Business และความคิดหวังของ Audit Committee, Board, ผู้บริหาร และผู้มีส่วนได้เสีย

3. จัดให้มีการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในโดยใช้กรอบการปฏิบัติงานวิชาชีพตรวจสอบภายในที่เป็นสากล (IPPF) ซึ่งรวมถึงการประเมินคุณภาพงานตรวจสอบภายใน (Quality Assessment Review : QAR) ทั้งภายในอย่างน้อยปีละครั้ง และมีการประเมินจากภายนอกทุก 5 ปี เพื่อนำผลการประเมินมาพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

4. ผู้ตรวจสอบภายในต้องพัฒนา Skill ทั้ง Technical skill และ Soft skill ให้สอดคล้องกับ Focus area ที่เปลี่ยนแปลง เช่น ทักษะด้าน IT, BCP, GRC และ Sustainability ใช้ Audit tools เป็นเครื่องมือในการทำ Continuous auditing และ ควรได้รับประกาศนียบัตรเฉพาะด้าน เช่น CIA หรือ CISA

5. ผู้ตรวจสอบภายใน ต้องเพิ่มทักษะภาษาอังกฤษ เพื่อสามารถแข่งขันกับผู้ตรวจสอบภายในอื่น

6. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ผู้ตรวจสอบภายในจะต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ ในการตรวจสอบเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานฯ

7. การปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลง ผู้ตรวจสอบภายในจะต้องรอบรู้ข่าวสารและทันโลก ทำความเข้าใจปัจจัยหรือสภาพแวดล้อม ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและรวดเร็วทั้งจากภายในและภายนอก เพื่อสามารถตรวจสอบให้ตรงประเด็น สามารถเป็นหน่วยงานสนับสนุนที่มีประสิทธิภาพ และเพิ่มมูลค่าให้แก่องค์กร รวมทั้งสามารถให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้บริหารในบทบาทด้านงานให้คำปรึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การตรวจสอบภายในแบบ Performance Audit

การตรวจสอบภายในแบบ Performance Audit วิโรท สันติประภพ (2560) กล่าวว่าวิธีการทำงานของผู้ตรวจสอบภายในจะต่างไปจากเดิม คือ ผู้ตรวจสอบภายในต้องรู้จัก เข้าใจเป้าประสงค์และวิธีการทำงานแต่ละด้านขององค์กรอย่างแท้จริง และผู้ตรวจสอบภายในต้องแสดงให้เห็นด้วยว่า กระบวนการทำงานของผู้ตรวจสอบภายในเองมีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

การที่ผู้ตรวจสอบภายในเข้าใจงานขององค์กรเชิงลึก และเป้าประสงค์ของงานแต่ละด้านอย่างถ่องแท้ จะทำให้สามารถให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการควบคุม และการบริหารความเสี่ยงของกระบวนการต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม มีการคำนึงถึงต้นทุนและผลประโยชน์ที่องค์กรได้รับ ซึ่งจะเอื้อให้เกิดประสิทธิภาพแก่องค์กร เพราะทุกจุดควบคุมมีต้นทุน ถ้าผู้ตรวจสอบภายใน ขาดความรู้ความเข้าใจในงานและเป้าประสงค์ของงานนั้น ๆ อาจนำไปสู่การวางระบบการควบคุมภายในที่เกินจำเป็น หรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจสอบภายในไม่สามารถปฏิบัติได้จริง จะลดทอนความมีประสิทธิภาพขององค์กรได้ ในเรื่องนี้ นอกจากผู้ตรวจสอบภายในต้องพัฒนาตนเองอย่างไม่หยุดยั้ง เพื่อให้ตามทันธุรกิจที่เดินหน้าไปอย่างรวดเร็วแล้ว ผู้บริหารสามารถช่วยส่งเสริมผู้ตรวจสอบภายในได้ โดยการสนับสนุนเรื่องการหมุนเวียนงาน เพื่อเพิ่มศักยภาพบุคลากร ให้นักงงานในทุกระดับทุกฝ่ายงาน รวมถึงฝ่ายตรวจสอบกิจการภายใน มีความรอบรู้ทั้งในเชิงลึกและเชิงกว้าง ให้มีความเข้าใจในงานสำคัญขององค์กร

อีกด้านหนึ่ง ผู้ตรวจสอบภายในสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานด้วยเทคโนโลยี เช่น การใช้ Data analytics/Artificial intelligence ต่อไปเทคโนโลยีจะเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับผู้ตรวจสอบภายในในยุค Digital ข้อมูลหลากหลายที่อาจไม่เคยถูกเก็บมาก่อนจะมาอยู่ในฐานข้อมูล หรือในบางองค์กรอาจมีฐานข้อมูลลักษณะ Real time พัฒนาการเหล่านี้จะทำให้ผู้ตรวจสอบภายในมีแหล่งข้อมูลในการวิเคราะห์หาความผิดปกติ หรือสัญญาณความเสี่ยงต่าง ๆ ได้โดยไม่ต้องลงพื้นที่ไปเก็บหลักฐาน นอกจากนี้การแก้ไขปิดกั้นข้อมูลจะทำได้ยากขึ้น เนื่องจากมี Digital footprint ที่ชัดเจน เมื่อธุรกิจพบปัญหาและแก้ไขได้เร็วขึ้นก็จะนำไปสู่ผลผลิตที่สูงขึ้นด้วย

3. การเป็นที่ปรึกษา

บทบาทของผู้ตรวจสอบภายในเปลี่ยนแปลงไปตามพัฒนาการของวิชาชีพ ทำให้ผู้ตรวจสอบภายในมีบทบาทหน้าที่กว้างขวางมากขึ้น มีบทบาทสำคัญที่ส่งผลถึงความสำเร็จขององค์กร จึงเป็นที่มาของบทบาทสำคัญของผู้ตรวจสอบภายในสมัยใหม่คือ “เป็นที่ปรึกษา (Consultant)” สุรพงษ์ ชูรังสฤษฎ์ (2553) มีกิจกรรมหลาย ๆ อย่างที่คล้ายคลึงกันระหว่าง Internal Auditor กับ Consultant ซึ่งในแวดวงธุรกิจการบัญชี (Public Accounting Firm) ของบางประเทศ เช่น New Zealand และ Australia ได้ใช้ผู้ทำหน้าที่ Consultant ทำงานในหน้าที่ Internal Audit ด้วย ในอเมริกาธุรกิจการบัญชีหลายแห่งกำลังเพิ่มบทบาทของงานด้านที่ปรึกษา ให้ทำงานด้าน Internal Audit ไปด้วย ทั้ง Internal Audit และ Consultant มีงานหลายอย่างที่รับผิดชอบเหมือนกัน คือ ทำหน้าที่ 1) ระบุปัญหา เป้าหมายและข้อจำกัด 2) วิเคราะห์ปัญหา เพื่อหาแนวทางแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิภาพ 3) เสนอแนวทางแก้ไขปัญหา ข้อเสนอแนะ และการรายงาน

ภารกิจการให้คำปรึกษา (Consulting Engagement) ศิลปพร ศรีจันเพชร (2554) กล่าวว่า เป็นกิจกรรมการให้คำปรึกษาแนะนำ และบริการที่เกี่ยวข้องแก่ผู้รับบริการ โดยลักษณะและขอบเขตของงานมีความหลากหลายครอบคลุมงานที่หลากหลาย ทั้งนี้จะเป็นไปตามข้อตกลงที่ทำขึ้นร่วมกันกับผู้รับบริการ และมีจุดประสงค์เพื่อเพิ่มคุณค่า และปรับปรุงกระบวนการบริหารความเสี่ยง การควบคุมและการกำกับดูแลขององค์กร โดยไม่เข้าไปร่วมรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงานหรือกระบวนการงานในฐานะผู้บริหารประเด็นหนึ่งที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับภารกิจการให้คำปรึกษา ผู้ตรวจสอบภายในควรกำหนด คือ เรื่องวัตถุประสงค์และขอบเขตการให้คำปรึกษา โดยผู้ตรวจสอบภายในจะต้อง

ทำความเข้าใจเกี่ยวกับ วัตถุประสงค์ ขอบเขตความรับผิดชอบ และความคาดหวังอื่น ๆ ของผู้รับบริการ ผู้ตรวจสอบ ภายในควรปฏิบัติงานให้คำปรึกษาด้วยความระมัดระวังเยี่ยงวิชาชีพ โดยคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้ 1) ความต้องการและความคาดหวังของผู้รับคำปรึกษา รวมทั้งลักษณะของงาน เวลา และการสื่อสารผลของภารกิจ 2) ความซับซ้อนและขอบเขตของงานที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของภารกิจ 3) ความคุ้มค่าของภารกิจการให้คำปรึกษาต่อผลประโยชน์ที่คาดว่าจะเกิดแก่องค์กร

4. การบูรณาการ Big Data กับการตรวจสอบภายใน

จากความหมายและคุณลักษณะของ Big Data ในบริบทของงานตรวจสอบภายใน รวมถึงการนำศาสตร์ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล Big Data มาใช้ในงานตรวจสอบภายใน เนื่องจากปัจจุบัน Big Data กำลังมีบทบาทเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในงานตรวจสอบภายใน ดังนั้น ผู้ตรวจสอบภายในควรปรับเปลี่ยนวิธีปฏิบัติงานตรวจสอบภายในให้สอดคล้องกับยุคของ Big Data เป็นสิ่งสำคัญซึ่งผู้ประกอบการวิชาชีพรวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องควรให้ความสนใจ

ความสัมพันธ์จุดเริ่มต้นของการบูรณาการควรพิจารณาจากระดับการใช้ Big Data ขององค์กรผู้รับบริการในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งจะเป็นแรงผลักดันโดยตรงกับการปรับเปลี่ยนวิธีปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน และเมื่อได้ประเมินแล้วพบว่าองค์กรผู้รับบริการมีการบูรณาการ Big Data เข้ากับการปฏิบัติงานในทุกระดับขององค์กร ย่อมเป็นแรงผลักดันที่สำคัญให้ผู้ตรวจสอบภายในควรต้องพิจารณาปรับเปลี่ยนวิธีปฏิบัติงานตรวจสอบภายในให้เหมาะสม ซึ่งการปรับเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติงานควรพิจารณาใน 2 ส่วนหลัก คือ การพัฒนาบุคลากร และการลงทุนในเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง ในส่วนแรก คือ การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะขั้นสูงในศาสตร์การวิเคราะห์ข้อมูล Big Data หรือที่เรียกกันว่า Data Analytics ซึ่งควรพัฒนาควบคู่ไปกับทักษะในการคิดวิเคราะห์ในเรื่องของการผสมผสานกันของข้อมูลที่ใช้ในการตรวจสอบ ซึ่งในยุคของ Big Data ข้อมูลที่ใช้ในการตรวจสอบมาจาก 2 แหล่ง คือ ข้อมูลทางบัญชีแบบดั้งเดิมที่มีลักษณะเป็นข้อมูลเชิงปริมาณและมีโครงสร้าง และข้อมูล Big Data ที่มีรูปแบบหลากหลาย โดยทั่วไป ข้อมูล Big Data เป็นหลักฐานในเชิงสนับสนุนที่มีส่วนช่วยให้หลักฐานการตรวจสอบภายในมีความเพียงพอ่าเชื่อถือ และเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบมากขึ้น สำหรับการพิจารณาในประเด็นนี้ผู้ตรวจสอบภายในควรสามารถระบุข้อมูลที่มีแนวโน้มเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบในแต่ละเรื่องได้ รวมถึงวางแผนในการรวบรวมข้อมูล และการบูรณาการเข้ากับหลักฐานอื่น ๆ ต่อไป นอกจากการพัฒนาทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล Big Data ที่เป็นทักษะด้านความรู้ความสามารถ (Hard Skills) การพัฒนาทักษะทางด้านสังคม (Soft Skills) เช่น การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม การเจรจาต่อรอง เป็นอีกทักษะหนึ่งที่คุณค่าควรได้รับการพัฒนา สำหรับในส่วนที่สองคือ การลงทุนในเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางคอมพิวเตอร์ที่จำเป็นของผู้ตรวจสอบภายใน ซึ่งครอบคลุม 2 ส่วนหลัก คือ เทคโนโลยีการจัดเก็บข้อมูล และเทคโนโลยีการประมวลผลข้อมูล

■ บทสรุป

ผู้ตรวจสอบภายในทำหน้าที่เป็นเครื่องมือให้ผู้บริหารระดับสูง เพื่อให้มั่นใจว่างานที่มอบหมายให้ผู้ปฏิบัติงานทำนั้นประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ ใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ ดูแลจัดการความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม เป็นไปตามเป้าหมายและนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมาย ดังนั้น ผู้ตรวจสอบภายในควรปรับตัวให้เข้ากับยุค 4.0 พัฒนางานให้ทันสมัยตรงกับความต้องการและวัตถุประสงค์ของฝ่ายบริหาร ตรวจสอบในเชิงรุกแบบก้าวหน้า และสร้างสรรค์ ใช้เครื่องมือทางคอมพิวเตอร์และไอทีสมัยใหม่ ผู้ตรวจสอบภายในต้องพัฒนาตนเองอย่างไม่หยุดยั้ง เพื่อให้ตามทันธุรกิจที่เดินหน้าไปอย่างรวดเร็ว

โดยผู้ตรวจสอบภายในต้องเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานด้วยเทคโนโลยี เช่น การใช้ Data analytics เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับผู้ตรวจสอบภายใน เนื่องจากในยุค Digital ข้อมูลหลากหลายที่อาจไม่เคยถูกเก็บมาก่อนจะมาอยู่ในฐานข้อมูล หรือในบางองค์กรอาจมีฐานข้อมูลลักษณะ Real time พัฒนาการเหล่านี้จะทำให้ผู้ตรวจสอบภายในมีแหล่งข้อมูลในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในงานตรวจสอบภายใน

ทั้งนี้ ผู้ตรวจสอบภายในควรปรับเปลี่ยนวิธีปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน ให้สอดคล้องกับยุคของ Big Data ควรมีความเข้าใจอย่างเพียงพอต่อการนำ Big Data มาใช้ในกระบวนการตรวจสอบ ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับผู้ตรวจสอบในการระบุความเสี่ยงขององค์กร และนำมาใช้ในขั้นตอนการวางแผนการตรวจสอบ รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

■ เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- ชุตินุช อินทรประสิทธิ์. (2561). “การสอบบัญชีในยุค Big Data.” *วารสารสุทธิปริทัศน์ (มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์)*, 32(103), 189-202.
- วิโรท สันติประภพ. (2560). *บทบาทการตรวจสอบภายในกับยุค 4.0*. สืบค้นจาก https://www.opsmoac.go.th/km-km_article-files-401591791796
- สุรพงษ์ ชูรังสฤษฎ์. (2553). *บทบาทผู้ตรวจสอบภายใน ดำรงลับสู่ที่ปรึกษา*. สืบค้นจาก <http://kmops.moph.go.th/images/KM/audit/%20.pdf>
- สำนักงานตรวจสอบภายในมหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2559). *การจัดการความรู้เรื่องการตรวจสอบภายใน*. สืบค้นจาก <http://www.audit.ru.ac.th/km/kmhow.pdf>
- เอกชัย อาชาพิพัฒน์. (2559). *บทบาทหน้าที่ของผู้ตรวจสอบภายในยุคใหม่*. สืบค้นจาก <https://www.spu.ac.th/uploads/contents/20161124150928.pdf>
- ศิลปพร ศรีจันเพชร. (2554). *บทบาทของผู้ตรวจสอบภายในกับการสร้างมูลค่าให้กิจการ*. สืบค้นจาก <http://www.jba.tbs.tu.ac.th/files/Jba132/Column/JBA132SinlapapornC.pdf>
- มทนา วิบูลยเสข. (2561). *คุณลักษณะและกระบวนการเจาะ Big Data มาใช้งาน*. สืบค้นจาก <https://www.aware.co.th/%E0%B8%84%E0%B8%B%E0%B%93%E0%B8%A5%E0%B8%B1%E0%B8%81%E0%B8%A9%E0%B8%93%E0%B8%B0-big-data/>

ภาษาอังกฤษ

- Austin. (2019). *Audit Process*. Retrieved from <https://audit.utexas.edu/audit-process>
- Consultancy. (2018). *Data analytics to become a game changer for internal audit*. Retrieved from <https://www.consultancy.uk/news/16863/data-analytics-to-bcome-a-game-changer-for-internal-audit>
- Data Mining Trend. (2014). *Self Consistency*. Retrieved from <http://dataminingtrend.com/2014/data-mining-techniques/cross-validation/>
- Deloitte and Touche LLP and RSA. (2011). *Internal Audit Transformation*. Retrieved from <https://www.emc.com/collateral/solution-overview/11550-pov-iat.pdf>
- Ernst and Young. (2018). *Internal audit transformation*. Retrieved from [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-acln-viewpoints-internal-audit-transformation/\\$File/ey-acln-viewpoints-internal-audit-transformation.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-acln-viewpoints-internal-audit-transformation/$File/ey-acln-viewpoints-internal-audit-transformation.pdf)
- KPMG Phoomchai Audit. (2016). *Transforming Internal Audit Through Critical Thinking*. Retrieved from <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/pdf/2016/05/ch-transforming-internal-audit-broschure-en.pdf>

Neii White. (2017). *Transformation in the Internal Audit Function*. Retrieved from https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/white_transformation_in_ia_breakout.pdf

Mark-David Mclaughlin. (2018). *COBIT-Value-Creation-Governance-Objective*. Retrieved from https://www.researchgate.net/figure/1-COBIT-Value-Creation-Governance-Objective_fig2_325070486

PRO GLOBAL BUSIESS SOLUTIONS. (2019). Retrieved from <http://www.proglobalbusinesssolutions.com/six-steps-in-crisp-dm-the-standard-data-mining-process/>

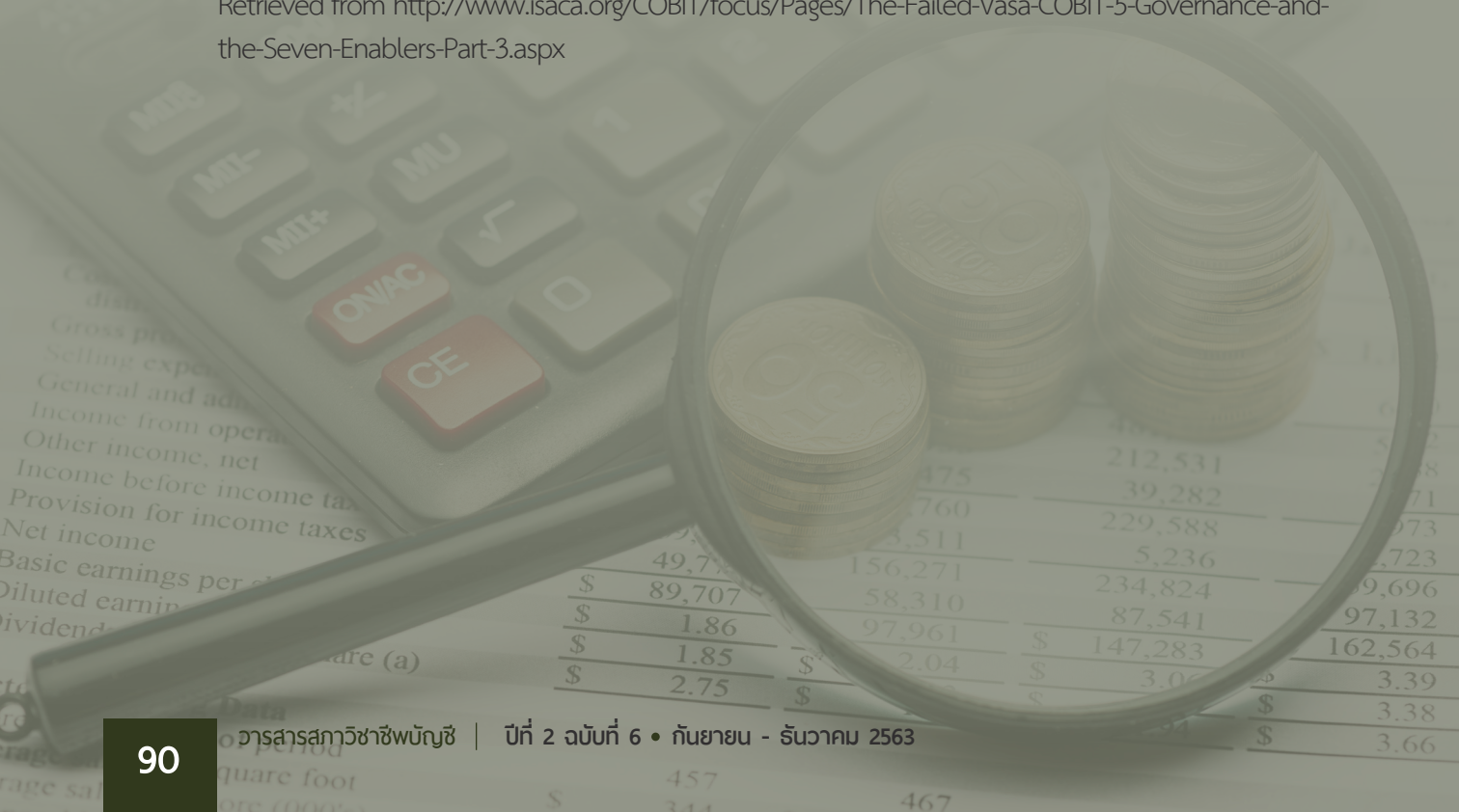
PricewaterhouseCoopers. (2017). *Transforming Internal Audit to drive digital value*. Retrieved from <https://www.pwc.com/sg/en/risk-assurance/assets/internal-audit-transform-ia-to-drive-digital-value.pdf>

Protiviti. (2018). *The Next Generation of Internal Auditing – Are You Ready*. Retrieved from <https://www.protiviti.com/US-en/next-generation-internal-auditing-are-you-ready>

Smart decisions and Lasting value. (2017). *Internal Audit Transformation*. Retrieved from <https://www.crowe.com/-/media/Crowe/LLP/folio-pdf/Internal-Audit-Transformation-Brochure-RISK-17010-019D.ashx?la=en-US&hash=F56529C71AB815613867C0C5095CBFCDE67F5A28>

Tunde Olanrewaju and Paul Willmott. (2013). *Finding your digital sweet spot*. Retrieved from <https://www.mckinsey.com/business-functions/digital-mckinsey/our-insights/finding-your-digital-sweet-spot>

William C. Brown. (2014). *The Failed Vasa: COBIT 5 Governance and the Seven Enablers (Part 3)*. Retrieved from <http://www.isaca.org/COBIT/focus/Pages/The-Failed-Vasa-COBIT-5-Governance-and-the-Seven-Enablers-Part-3.aspx>

10/01/15	A		
12/01/15	S		
15/01/15	A		*****5,000.00
16/01/15	A1	FEE	*****50
16/01/15	A1	FEE	*****
17/01/15	02	DEP	**** *20,00
18/01/15	A7	NBW	*****
18/01/15	A7	FEE	*****
22/01/15	03	NBW	*****
24/01/15	11	NBW	**
28/01/15	88	NB	

วันที่ DATE	คำอธิบาย CODE	ถอน WITHDRAWAL
1	03/11/14TRN	20,000.00
2	14/11/14CSN	20,000.00
3	19/11/14CSN	20,000.00
4	01/12/14TRN	21,137.96
5	03/12/14CLN	205.50
6	20/12/14TRN	20,000.00
7	22/12/14CSN	20,000.00
8	26/12/14CSN	8,000.00
9	05/01/15TRN	
10	08/01/15PC	
11	12/02/15TRN	

รวมยอด
BALANCE 114,695.45

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์
Federation of Accounting Professions
Under The Royal Patronage of His Majesty the King

เลขที่ 133 ถนนสุขุมวิท 21 (อโศกมนตรี) แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110
โทรศัพท์ 02 685 2500 โทรสาร 02 685 2501

 <http://www.tfac.or.th>

 www.facebook.com/tfac.family

 tfac@tfac.or.th

 LINE@ @TFAC.Family